

25 anys sembrant il·lusions

Associació d'Amics
del Jardí Botànic

La masia del Jardí Botànic, construïda el 1929 amb motiu de l'Exposició Internacional, ha estat sempre un espai molt estimat per tots els amics i amigues del Jardí Botànic. Antic refugi per als guardes del Jardí, ara és un espai de treball i aprenentatge al voltant de l'hort, l'etnobotànica i la biodiversitat.

Autor: Joaquim Conca, 1991.

25 anys sembrant il·lusions

Junta Directiva

Pere Vives
Miquel Viñals
Maria Lluïsa Garcia
Josep Maria Montserrat
Jaume Pàmies

Secretaria Tècnica

Carolina Rodríguez

Coordinació

Pere Vives

Pròlegs

Pere Vives
Anna Omedes
Josep Maria Montserrat

Autoria del text

Pere Vives
Ricard Llerins
Josep Maria Montserrat
Carlos Azofra
Mònica Viladesau
Ignacio R. Somovilla
Mercè Mestres
Núria Membrives
Núria Abellán
Jaume Pàmies
Lourdes Roca
Pere Casbas

Fotografia de coberta

Ángel Hernansáez
Cornus sanguinea L. (*sanguinyol*).

Fotografies interiors

Arxiu AAJBB
Arxiu Fotogràfic de CEC
(pàg. 112)
Joan Bartomeu
Ferran Serra
Emili Izquierdo
Isclè Pladellorens
Oriol Gascón
Mercè Albaigés
Carlos Azofra
Pere Vives
Imma Sistané
Núria Costa
Miquel Viñals
Ángel Hernansáez
Joan Valero
Emili Giménez
Albert Sánchez
Elisabet Serrano
Pere Casbas
Benjamí Aïsa
Guillem Ramon Condal
Laura Buguñà
Lourdes Roca
Judith G. Barcina
Geraldine Sanz
Carlos Frias
Jorge García
Daniel Aparicio
Víctor Curto
Jordi Millet

Il·lustracions botàniques

Montserrat Molins
Jaume Morera
Josep Sabanés
Joaquim Conca
Carles Puche

Disseny i maquetació

Fons Gràfic

Correcció

Contextuàlia

Impressió

Gràfiques Montjor

Dipòsit legal: B 22542-2020

Amb el suport de

Consorti del Museu de
Ciències Naturals de Barcelona
Jardí Botànic de Barcelona

Taula

Pròlegs	7
Els inicis: 1993-1994	13
Festes de l'Associació	25
Les persones voluntàries i sòcies	55
Les activitats escolars	65
Les juntes directives	71
Il·lustració botànica i fotografia	79
El viver i el treball de camp	87
Els guies botànics	93
L'hort de la masia	101
La masia	111
Cursos i tallers	119
Excursions i sortides	129
Viatges i cinema	137
Els camps de treball	145
La Jugatecambial	151
Publicacions i xarxes	157

Dedicat a tots els amics i amigues que han fet possible tot el que avui és l'Associació d'Amics del Jardí Botànic, i, de manera especial, a les persones que malauradament ja no són entre nosaltres...

25 anys sembrant il·lusions surt a la llum amb la voluntat de deixar una mostra gràfica i un recull del que ha estat l'activitat de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona des dels seus inicis, el 1993, fins al 2018.

Els fets més destacats d'aquests anys, les persones que ho han fet possible, l'activitat dels voluntaris i voluntàries, i l'impuls de molts socis i sòcies, que han vist néixer el Jardí Botànic de Barcelona i que han ajudat a fer-lo créixer, són l'essència d'aquestes pàgines.

L'estiu del 2017 va sorgir la idea de fer aquest llibre; hi havia persones que començaven a tenir una edat ja molt avançada i valia la pena recollir testimonis i vivències, opinions i curiositats. I, així, vam començar a redactar textos de manera entusiasmada per mirar de reunir en un llibre tantes il·lusions i tanta feina de molta gent. Un resum de les agendes i els informatius de l'Associació i del Jardí fet pel nostre amic Ricard ens va servir per a fer-nos una idea inicial del projecte, i llegir les revistes *Brolla* ens ha ajudat molt. També hem consultat les actes de les assemblees i les juntes directives, les memòries anuals dels darrers anys i un ampli ventall de fotografies de l'arxiu de l'Associació. Així mateix, sòcies i socis i amigues i amics ens han fet arribar imatges de les activitats dutes a terme durant tots aquests anys.

Han estat molt agraïdes les correccions i suggeriments de bona part del llibre per part del Carlos, el Josep Maria i el Jaume, i les aportacions de la Mercè, la Núria, la Mònica i l'Ignacio en els capítols que estaven més encallats. Les fotografies de l'Àngel han permès resoldre les portades, sempre controvertides, i han enriquit el projecte els escrits que socis i sòcies i amics i amigues ens han enviat en forma de petites vivències, acompanyades de moltes fotografies que acumulen pols dins dels àlbums o en algun disc informàtic. No voldria deixar d'esmentar la inestimable col·laboració del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, que ha facilitat bona part dels recursos que aquesta mena de publicacions necessiten, així com la tasca i el temps impagable de les persones que m'han precedit a la Presidència: la Mercè, l'Anna Maria, en Ramon, l'Emili o l'Oriol, i les juntes corresponents. Em plau, ara sí, deixar aquesta publicació a les vostres mans, esperant que ens tornem a veure d'aquí a vint-i-cinc anys més... Visca l'Associació d'Amics del Jardí Botànic!

Pere Vives Santa Eulàlia
President de l'AAJBB

Hi ha innumerables coses per a explicar de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona: la seva història, les persones que en formen part, les seves activitats, la formació que ha impartit, etcètera. I ara teniu a les mans un llibre fantàstic, molt complet i fet amb tota la cura i de la millor manera possible.

L'Associació es va crear per empènyer la creació d'un nou Jardí Botànic a Barcelona, amb una visió de futur i una entrega que fan que aquesta entitat sigui del tot remarcable.

Totes les persones que han format part de l'Associació han treballat sempre amb passió per ajudar el Jardí a ser el que és avui, per donar-lo a conèixer entre la ciutadania, per compartir amb el públic general i amb les persones interessades les tasques que s'hi fan, i per inspirar tantes persones en la botànica i la jardineria.

Des de l'any 2008 el Jardí Botànic de Barcelona i el Jardí Botànic Històric formen part del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, juntament amb el que eren els museus de Geologia i Zoologia, a la nova seu del Fòrum. El Museu és des del 2012 un consorci format per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, i té com un dels objectius treballar per esdevenir el Museu Nacional de Ciències Naturals de Catalunya.

El Museu avui, així com el futur Museu Nacional, té la sort de disposar dels jardins botànics, que li confereixen un caràcter modern i integrador, i que li permeten oferir a la ciutadania un servei divers i al més complet possible.

Voldria, des d'aquestes pàgines, agrair a l'Associació d'Amics del Jardí Botànic i a totes les persones que en formen part la seva tasca i l'important paper que han desenvolupat i que estan desenvolupant en la història de Barcelona i de Catalunya.

Anna Omedes

Directora del Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Osteospermum ecklonis (DC) Norl. (margalidera de botó blau).

25 anys sembrant il·lusions és el testimoni de moltes persones sòcies i voluntàries de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic, de persones i de fets concrets, sobre trobades, sobre treballs i sobre nombroses activitats, però també sobre festes i celebracions. Vint-i-cinc anys d'entusiasme, de dedicació i de compromís de moltes persones decidides a donar suport al Jardí; vint-i-cinc anys que donen per a molt. Des dels inicis, el Jardí Botànic de Barcelona ha estat sempre l'objecte central sobre el qual han girat totes les manifestacions i tots els fets que s'esmenten en aquest llibre que teniu a les mans.

Aquesta és una associació única, formada per amics i amigues dirigits per altres amics i amigues, amb plena llibertat i autonomia, que han aportat iniciatives, recursos, capacitats, temps i entusiasme per a construir, juntament amb l'Administració pública, el Jardí Botànic, un equipament ciutadà, científic i cultural modern.

La meva satisfacció més gran és veure que l'Associació continua treballant amb vitalitat i energia, i que és capaç d'organitzar quasi cent activitats en un mateix any, sempre col·laborant de manera estreta amb el Museu de Ciències Naturals, entitat de la qual depèn avui el Jardí Botànic. M'agrada pensar fins on podem arribar les persones quan ens ho proposem.

Pertoca, també, tenir un record per a les persones que ja no hi són. No hi ha paraules per a agrair el suport i l'esforç aportat per tants amics i amigues durant aquests anys. És hora, també, de tenir un record especial per a Pere Duran i Farell, el visionari que va creure en el projecte des del començament. Moltes de les característiques del Jardí tenen l'origen en els seus consells i en el seu suport.

No puc acabar sense un record especial per a Carlos Azofra, secretari de l'entitat durant molts anys. Vull agrair, també, a totes les persones que han ocupat la Presidència o un càrrec electe les nombroses hores i la dedicació que hi han aportat. Des de la primera Presidència de totes, amb Oriol Comas al capdavant, seguit d'Emili Vilaseca, Ramon Alcoverro, Anna Maria Llor, Mercè Mestres i Pere Vives, president actual i autor i coordinador d'aquest llibre.

Josep Maria Montserrat
Director del Jardí Botànic de Barcelona

Una de les moltes parades de la jornada festiva Tast de la Natura, en què les voluntàries i voluntaris oferien fruites mediterrànies i de temporada a les moltes persones que aquell dia van visitar el Jardí Botànic.

Els inicis: 1993-1994

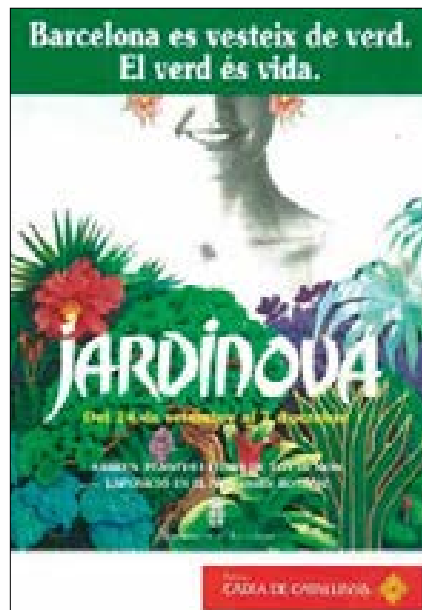
La fira Jardinova de l'any 1992 i l'esperit de voluntariat sorgit dels Jocs Olímpics van ser, probablement, el punt de partida de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona, constituïda el 1993. Núria Costa, Imma Sistané i Josep Maria Montserrat, des de l'Institut Botànic, juntament amb altres persones, van saber donar resposta a la demanda de molta gent de tenir un nou Jardí Botànic a la ciutat, atès que l'antic, situat als sots de la Foixarda, s'havia tancat al públic per les obres del projecte olímpic.

Aquesta inquietud de la gent s'havia de canalitzar a través d'alguna plataforma ciutadana; l'Associació va ser la manera de convertir en realitat tot allò. No exempts d'incertesa, calia cercar un equip de tres persones que fossin la cara visible de la Junta Directiva: Oriol Comas, Emili Vilaseca i Juanjo Butrón ho van fer possible. L'aventura va començar el 21 de juliol de 1993 al Palau de la Virreina.

El JBB és peculiar perquè ja tenia amics abans de néixer. Aquest fet sempre m'ha fet sentir especialment orgullós d'haver format part de l'AAJBB. Gaudiu del recull de la feina feta per moltíssima gent durant vint-i-cinc anys.

Juanjo Butrón

El cartell que anunciava la fira Jardínova, editat per l'Ajuntament de Barcelona.

L'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB) ha fet vint-i-cinc anys i per comprendre el perquè de la seva existència cal que ens remuntem al moment en què la ciutat va tancar les portes del Jardí Botànic de la ciutat, situat aleshores als sots de la Foixarda, a Montjuïc. L'any 1988 les obres d'accés a la zona olímpica van malmetre l'entrada del Jardí, per la instal·lació d'unes escales mecàniques, i no va ser fins al 2003 que aquest entranyable espai de la ciutat va tornar a obrir les portes, amb el nom de Jardí Botànic Històric.

Durant més de deu anys, de 1988 a 1999, la ciutat no va tenir un jardí botànic obert a la ciutat i aquest va ser un dels motius, entre d'altres, pels quals va créixer la idea de fundar una associació d'amics i amigues que reforçés l'impuls social necessari per a fomentar la necessitat d'un nou jardí botànic a Barcelona, una idea que ja apuntava com a projecte en uns terrenys darrere de l'Estadi Olímpic però que no va ser una realitat fins a l'any 1999.

Durant les Festes de la Mercè de Barcelona de l'any 1992 es va inaugurar, en una part dels terrenys que actualment formen el nou Jardí Botànic de Barcelona (JBB), una exposició d'arbres, plantes i flors d'arreu del món: Jardínova. La fira de jardins Jardínova fou fundada i impulsada per les principals empreses de jardineria i viviers, gremis professionals, mercats de flors, empreses de floristeria i moltes altres de relacionades amb el sector de tot Catalunya. Anteriorment, durant els anys setanta del segle xx, havien tingut lloc dues grans edicions de Jardínova, una a les instal·lacions de la fira i una altra a l'antic mercat del Born, amb una gran assistència de públic. Els mateixos organitzadors, presidits per Jaume Viure Ninou, es van implicar intensament a fer possible la celebració de Jardínova al Botànic, una fira que va despertar l'interès dels sectors empresarials vinculats amb les plantes ornamentals. Durant la celebració de la fira Jardínova es van recollir dades i butlletes de col·laboració de més de mil persones disposades a fer de voluntàries per a desenvolupar tasques al voltant del futur Jardí Botànic. Més de dues-centes d'aquestes persones van assistir a reunions posteriors per a desenvolupar un primer pla de voluntariat lligat al Jardí Botànic i per a constituir els primers grups de treball de voluntaris, els quals han persistit des d'aleshores fins avui en dia.

Per a gestionar totes aquestes voluntats de col·laboració calia generar una plataforma i, així, un petit grup de persones de l'Institut Botànic de Barcelona (IBB), aleshores situat al petit edifici de l'avinguda dels Muntanyans, van començar a fer créixer la idea que calia una associació d'amics i amigues. Aurora Alías, Imma Sistané, Miquel Veny i Pere Vives, liderats per la cap de Relacions Públiques, Núria Costa Galobart, i el director, Josep Maria Montserrat, van iniciar els preparatius per a dissenyar el que havia de ser l'Associació d'Amics del Jardí Botànic i van preparar el marc jurídic de l'entitat, els Estatuts i la carta fundacional que van permetre que es constituís el mes de juliol de 1993.

Això requeria, també, suport econòmic, que va arribar de la mà de Pere Duran i Farell, president de la Societat Catalana de Gas; des del primer mo-

Acte de signatura de la constitució de l'AAJBB, celebrat al Palau de la Virreina de Barcelona el 21 de juliol de 1993. D'esquerra a dreta, Josep Maria Montserrat, Miquel Lumbierres, Oriol Comas, Emili Vilaseca, Juanjo Butrón, Pere Vives i Iván Nadal.

Acte de signatura de la constitució de l'AAJBB. Signatura dels socis fundacionals.

ment, Pere Duran va ser un entusiasta defensor del nou Jardí Botànic i de l'Associació d'Amics. Cal dir que el suport de l'Ajuntament de Barcelona i les facilitats donades van fer possible la creació de l'entitat.

El despatx d'advocats de Raimon Bergós es va encarregar de revisar la primera proposta d'Estatuts i, així, va néixer un projecte que ja fa vint-i-cinc anys que desenvolupa l'activitat al costat del Jardí Botànic. Els Estatuts preveien les modalitats de sòcies i socis i voluntàries i voluntaris, i el desembre de 1993 s'havien inscrit a l'AAJBB quaranta-sis socis i sòcies numeràries, cent quaranta-un socis i sòcies voluntàries, un total de cent vuitanta-set persones que constituïen l'ànima de l'Associació.

El 21 de juliol de 1993 es va constituir l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona, amb les finalitats de promoure i de donar suport al Jardí Botànic; de vetllar per la conservació de la riquesa del patrimoni natural i, en concret, de la realitat vegetal dins i fora del nostre país, i de sensibilitzar la ciutadania pel que fa a l'estima i al respecte envers les plantes.

L'AAJBB va néixer impulsada, també, per la idea de Pere Duran i Farell d'obrir les institucions a la ciutadania i de confiar en la capacitat de la societat civil per a assumir responsabilitats en els afers culturals.

L'acte de presentació de l'entitat es va fer al Palau de la Virreina, el 21 de juliol de 1993, i els membres de la primera Junta —Oriol Comas i Vancells, com a president; Emili Vilaseca i Nualart, com a tesorera, i Juanjo Butrón Melero, com a secretari— van signar l'acta de constitució de l'entitat, juntament amb vint-i-sis socis més. El representant de l'Ajuntament de Barcelona en aquest

Admiro els voluntaris que aporteu tant a la comunitat, no tan sols la feina que feu al Jardí Botànic, sinó, sobretot, l'actitud, la voluntat, l'empatia... Vosaltres feu que el món sigui millor! Estic contenta d'haver-hi contribuït.

Núria Costa

Una de les frases que més repetíem des de l'AAJBB al començament és: «Som l'associació d'un jardí que encara no existeix».

Jordi Pou

Aurora Alías prepara unes diapositives per a una activitat de formació de l'AAJBB, el 1993.

acte va ser el coordinador de l'Àrea de Cultura, Miquel Lumbrerres. Josep Maria Montserrat i Imma Sistané van signar com a vocals del Jardí.

Els Estatuts de l'entitat van ser admesos al Registre de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya el 20 d'octubre de 1993 amb el número 14.559. Així va començar l'activitat de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic, amb pocs recursos, però amb una gran il·lusió per a fer créixer a la ciutat un jardí que, amb prou feines, tenia uns terrenys d'un antic abocador.

El 18 de setembre de 1993 va tenir lloc la primera Trobada de Formació Bàsica per a Voluntaris de l'Associació d'Amics. Els voluntaris i voluntàries i la manera de dinamitzar-los constituïen l'eix central que donava sentit a la tasca de l'Associació. Al Centre Cívic La Bàscula, al carrer del Foc, a la Zona Franca, va tenir lloc aquesta trobada, ja que a l'Institut Botànic, on hi havia una petita taula com a espai d'oficina per a l'Associació, no es disposava de lloc per a atendre l'activitat formativa. La formació va aplegar noranta persones assistents, amb vuitanta-sis persones signants voluntàries i amb un final de festa amb cinquanta-quatre persones participants.

Núria Costa i Imma Sistané van preparar tota la documentació i van fer molta feina per a fer realitat aquesta primera trobada de voluntàries i voluntaris del Jardí Botànic. Les persones assistents van rebre una carpeta d'informació, el carnet, una samarreta, una targeta de bus, una agenda, *L'Informatiu*, un fulletó que explicava l'activitat Tast de la Natura que s'estava preparant, el programa de la trobada, la llista de contactes dels equips, el Compromís del Voluntari, el Codi del Voluntari, els Estatuts, l'acta fundacional i el programa de les Festes de la Mercè.

La jornada va començar a dos quarts de deu del matí. Josep Maria Montserrat va presentar el projecte del nou Jardí Botànic, que ja començava a ser més que un projecte. Acte seguit, Oriol Comas, el president de l'AAJBB, va explicar què era i què significava l'Associació, la funció que tenia i la importància dels voluntaris i voluntàries. A tres quarts d'onze es van constituir els primers grups de treball:

- Un grup de guies, constituït per vint-i-dues persones, que, després d'unes propostes de formació, van desenvolupar els itineraris botànics per la muntanya de Montjuïc.
- Dos equips de quatre voluntaris i voluntàries que havien de col·laborar en projectes científics.
- Sis equips, en horaris diferents, per a desenvolupar tasques al viver de l'antic Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans, amb un total de quaranta-sis persones.
- Quatre equips de persones promotores del Jardí Botànic.

Després, una estona per a esmorzar, i la resta del matí es va treballar en el programa d'activitats del curs 1993-1994. A darrera hora del matí totes les

La masia del Jardí Botànic, el 1994, era un espai tancat al públic on s'emmagatzemaven moltes plantes per al nou Jardí Botànic. Els Amics en tenien cura, sobretot a l'estiu, per facilitar el reg i per fer les tasques mínimes de manteniment.

persones participants van signar el Compromís i van esdevenir voluntàries de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic.

Es van formar tretze grups de treball, entre guies, persones promotores i ajudants a l'herbari del viver i al Jardí, fins a cent quaranta-una voluntàries i voluntaris que van desenvolupar tasques a l'antic Jardí Botànic, situat a la Foixarda, al viver de l'Institut Botànic —aleshores ubicat a l'avinguda dels Muntanyans—, al banc de llavors, a l'herbari i als laboratoris.

Algunes d'aquestes persones, per la seva gran vàlua formativa, van dur a terme tasques més específiques: Ferran Guàrdia, fotògraf, treballava a l'arxiu del doctor Josep Cuatrecasas; Xavier Massaguer, especialista jardiner, ajudava a resoldre problemes tècnics de l'hivernacle; Joaquim Conca feia de dibuixant; Iván Nadal i Cristina Balaguer preparaven textos i redactaven *L'Informatiu*; Nico Ancotxea ajudava al viver... Aquests són uns quants exemples entre els molts voluntaris i voluntàries que caldria esmentar. A totes les voluntàries i voluntaris que aleshores van començar, la gratitud més gran del Jardí i de l'Associació.

Una tasca important dels dos primers anys dels Amics va ser col·laborar a mantenir les moltes plantes que havien arribat d'arreu del món per al nou Jardí Botànic i que s'aclimataven als sots de la Foixarda, al recinte de l'antic Jardí Botànic. Alguns dels exemplars enviats eren realment valuosos, com ara les *Xanthorrhoea* de Sydney (Austràlia).

Trobada de Formació Bàsica de Voluntaris al Centre Cívic La Bàscula, el 18 de setembre de 1993.

Trobada de Formació Bàsica de Voluntaris, el 1994.

Vista general del terreny on s'havia d'ubicar el Jardí Botànic, amb el públic que va assistir a la festa Tast de la Natura - Imagina el Jardí.

Acollida de voluntàries i voluntaris en una activitat de portes obertes a l'antic edifici de l'Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans de Montjuïc. Imma Sistané, al mig, organitza els voluntaris i voluntàries.

Tots els amics i amigues, de manera voluntària, van fer una feina notable a l'hora de cuidar totes les plantes o de substituir l'únic jardiner que tenia el Jardí quan feia vacances. Calia anar a regar les plantes al mes d'agost, quan feia més calor, perquè no es morissin.

Algunes d'aquestes plantes van ser plantades al Jardí Botànic Històric davant la impossibilitat de mantenir-les en un test tant de temps, en espera del nou Jardí Botànic.

Parlar dels orígens de l'Associació és com pensar en un agricultor, que prepara un terreny, espargeix el gra i veu com broten i creixen les llavors. Del 1993 al 1999, vam ser «Amics» d'un projecte incert, el del nou Jardí Botànic: la nostra missió era aconseguir que les administracions, especialment l'Ajuntament, creguessin en la necessitat d'un nou jardí botànic, modern, digne d'una ciutat com Barcelona. A tots els que ho vam viure ens enorgulleix saber que amb il·lusió i compromís es va aconseguir. [Carlos Azofra. *Brolla*, núm. 28]

Algunes activitats més van acabar de tancar l'agenda d'aquest primer any, en què destaca el primer Pla de Voluntariat, que s'inicià el setembre de 1993 amb cent quaranta persones inscrites. Durant les mateixes dates es va elaborar el primer Programa d'Activitats amb els primers cursos i excursions.

Per les Festes de la Mercè, el diumenge 26 de setembre de 1993, d'onze del matí a dues de la tarda, l'AAJBB va organitzar als terrenys del futur Jardí Botànic, amb el patrocini de Mercabarna i la participació de Paradís Restaurant, el Tast de la Natura - Imagina el Jardí.

Es tractava d'uns itineraris per diferents climes mediterranis, sobre el terreny del futur Jardí Botànic, en els quals les persones participants trobaven aliments naturals, com ara plàtans de Canàries, nous de Califòrnia o plantes aromàtiques, a mesura que s'acostaven a les zones del Jardí dedicades als llocs on creix cada producte.

Uns plafons amb dibuixos i breus explicacions donaven a conèixer la procedència dels aliments a les persones visitants i més de seixanta-cinc voluntàries i voluntaris van ajudar que la festa fos un èxit.

Més de tres mil persones van gaudir del Tast de la Natura i l'aleshores alcalde Pasqual Maragall va inaugurar la festa. El programa del dia incloïa una plantada d'alzines i altres arbres mediterranis, patrocinada per Catalunya Ràdio, i es va tancar amb una actuació de música tradicional.

Preparació dels cartells de la jornada a l'antiga biblioteca de l'Institut Botànic de Barcelona.

Una de les moltes parades de la jornada festiva Tast de la Natura, en què les voluntàries i voluntaris oferien fruites mediterrànies i de temporada a les moltes persones que aquell dia van visitar el Jardí Botànic.

A l'esquerra, l'aleshores alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, prova fruita de temporada durant la festa Imagina el Jardí, que es va celebrar per les Festes de la Mercè, el setembre de 1993.

L'alcalde planta un ullastre en commemoració de la jornada festiva. Miquel Veny, jardiner, de l'Institut Botànic, l'ajuda a plantar-lo.

Josep Maria Montserrat i l'alcalde Pasqual Maragall comenten aspectes de la jornada.

El mes d'octubre es va iniciar la primera proposta pedagògica a partir dels coneixements de què es disposaven del primer Itinerari Botànic per Montjuïc. Imma Sistané i el Grup d'Educació Ambiental de l'Associació, amb Jose Manuel Cousillas, Jordi Díaz i Josep Lluís Salvadó, elaboraren la primera carpeta pedagògica *Montjuïc. Estudi del medi natural i la seva relació amb l'home*. Aquest va ser el preludi de les moltes activitats per a públic escolar que, després, amb els anys, s'han anat programant.

Del 15 al 24 d'octubre de 1993 l'AAJBB, l'Institut Botànic i la Societat Catalana de Micologia van organitzar una exposició de bolets a l'hivernacle del parc de la Ciutadella, que no s'havia fet servir per a aquesta activitat des de 1932. La van visitar 17.945 persones. Núria Costa Galobart va ser la coordinadora de l'exposició, que contenia tres-centes espècies de bolets. Uns plafons explicaven la biologia i la morfologia dels bolets, i es podia comprar bolets naturals, en conserva o secs, comprar llibres sobre bolets o portar-hi una mostra perquè et diguessin a quina espècie pertanyia. Tot rememorant l'exposició de 1932, la mostra va oferir, per primera vegada en seixanta anys, un tast de bolets, que consistia a triar un dels cinc plats cuinats amb bolets que es presentaven al públic. El tast estava patrocinat pel Grup Paradís i els Mercats de Barcelona.

El nombre d'espècies representades variava en funció de les recollides, les quals eren a càrrec de les entitats organitzadores. Així, es van recollir uns 2.150 exemplars en total i els experts micòlegs van determinar cada espècie i van introduir els exemplars a l'exposició. L'activitat va tenir un gran ressò mediàtic.

L'exposició de bolets a l'hivernacle del parc de la Ciutadella, la qual van visitar moltes persones, l'octubre de 1993.

Josep Maria Montserrat fa una breu explicació en la primera excursió botànica de l'AAJBB al Jardí Botànic Marimurtra, a Blanes.

Sòcies i socis i amigues i amics visiten el Jardí Botànic Marimurtra, a Blanes.

Dos cursos de formació botànica van iniciar el que seria després una de les activitats principals de l'Associació: oferir activitats formatives a tots els amics i amigues, i també a la ciutadania, amb l'objectiu d'apropar el coneixement de la botànica a les persones.

El primer curs, La vegetació de Catalunya, va ser impartit per Oriol de Bolòs, Josep Nuet, Josep Maria Panareda i Àngel Romo, i incloïa una excursió al massís del Garraf, que es va fer el 16 d'octubre. Hi van participar més d'una quinzena de persones. El segon curs, Biologia i classificació de fongs, incloïa una excursió al Montseny, que es va fer el 13 de novembre. Els dos cursos, per manca de locals, es van haver de dur a terme al Centre Cívic La Bàscula de Barcelona.

L'any 1993 també es van començar a programar les primeres propostes d'excursions botàniques, que s'han perllongat com una de les activitats destacades de l'Associació any rere any. Entre les excursions botàniques que s'han fet destaquen la de Blanes, al Jardí Botànic Marimurtra, que va ser la primera, o la de Sant Llorenç del Munt, que va ser la segona. També s'han organitzat altres activitats formatives, com ara cursos, congressos i fires. Les excursions del primer any van registrar una participació elevada, amb més de cinquanta persones de mitjana a cada sessió.

La primera visita guiada, que es va fer a l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries de Cabrils (IRTA), durant un matí, va suposar l'inici d'una altra activitat que s'ha perllongat al llarg d'aquests anys: les visites dirigides a tots els socis i sòcies i a les amigues i amics, una proposta que sempre ha tingut molta acceptació.

L'any va finalitzar amb la fira Hortimostre al Mercat de Flor i Planta Ornamental, un projecte en què van col·laborar quinze persones voluntàries i vuit persones del personal del Jardí.

Una amiga del JBB em va dir als inicis de l'Associació una frase que encara recordo. «Espero poder veure en vida el nou JBB». No tan sols el va veure néixer, sinó que també l'ha vist créixer i convertir-se en el que és avui dia: un gran jardí botànic amb una bona colla de grans amics i amigues.

Juanjo Butrón

Una voluntària del Grup de l'Herbari revisa plects a l'antic edifici de l'Institut Botànic.

Jornada de portes obertes per a persones voluntàries i per a amics i amigues, durant la Festa de Nadal, en què es va visitar l'antic obrador i viver situat davant de l'Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans.

Voluntaris i voluntàries, al petit laboratori de l'antic Institut Botànic, amb l'investigador Àngel Romo com a coordinador.

Persones voluntàries del grup de promotors i promotores preparen activitats en un despatx de l'antic IBB, a l'avinguda dels Muntanyans.

L'11 de desembre de 1993 es va presentar el primer itinerari guiat per voluntàries i voluntaris de l'entitat, en el marc de la primera Festa de Nadal, que es va celebrar al vestíbul de l'Institut Botànic i en què cada persona assistent portava menjar i beure per a compartir amb les altres persones associades.

Els primers grups de persones voluntàries de l'any 1993 van treballar a l'herbari i al laboratori, i també hi havia un grup de persones promotores.

El gener de 1994 es van crear els primers apunts per a la comunicació, uns materials per a guies i persones informadores del Jardí Botànic, que havien de desenvolupar els itineraris botànics per Montjuïc. El grup de promotores i promotors del Jardí van preparar el dossier, que recollia el programa de formació de gener a juny de 1994, un document que feia èmfasi en la importància de la persona que feia de guia, en la imatge que transmetia, en la capacitat que tenia per a informar i en els recursos i l'actitud de què disposava.

La proposta que va néixer a partir d'aquesta formació van ser els itineraris botànics per Montjuïc, que es van dur a terme cada dissabte del 5 de març al 18 de juny de 10.30 a 13.00 hores.

El maig de 1994 es va organitzar una gran exposició de bonsais - *suiseki* a les Drassanes de Barcelona, en què es va registrar una gran assistència de públic i en què van col·laborar els amics i amigues i els voluntaris i voluntàries.

Després es van organitzar moltes excursions, cursos, xerrades, sortides, guiatges..., que van començar a omplir el programa d'activitats de l'Associació.

També es van desenvolupar els plans de voluntariat amb els diferents grups de voluntaris i voluntàries, que han estat l'ànima de l'Associació i que han esdevingut, any rere any, la principal activitat desenvolupada a l'entorn del Jardí Botànic. El 1993 i el 1994 van ser els dos primers anys, els de l'inici, els que van encetar el desenvolupament de l'Associació, que, a poc a poc, va obtenir més recursos i va registrar una participació més elevada.

Vista d'alguns dels bonsais exposats a les Drassanes de Barcelona durant la Mostra de Bonsais de 1994, en l'organització de la qual participaren voluntàries i voluntaris.

Pere Duran i Farell, soci d'honor de l'AAJBB i un dels principals impulsors del Jardí Botànic, observa un bonsai de l'exposició.

Un dels primers dossiers editats per a la formació de guies i de persones informadores del Jardí Botànic, amb l'objectiu que desenvolupessin els primers itineraris botànics per Montjuïc.

Vaig tenir la gran sort de participar en la posada en marxa d'aquesta associació. Tot era nou i ens movia la il·lusió d'un projecte al qual a poc a poc es va anar afegint gent i que a poc a poc es va anar omplint de sentit. Gràcies a tothom.

Imma Sistané

Truites participants en el primer Concurs de Truites, el desembre de 1997. La guanyadora va ser una truita de samfaina de Ferran Serra.

Festes de l'Associació

La vida associativa, a part dels objectius de l'activitat que es desenvolupa, comporta la relació humana entre les persones associades, en aquest cas, socis i sòcies i voluntaris i voluntàries que participen en els diferents projectes. Des de l'inici, quatre jornades van marcar un moment de trobada per a sòcies i socis i amigues i amics: la Festa de Nadal, l'Assemblea Ordinària, la Festa de Primavera i el Dinar d'Estiu, que mai no han fallat. Aviat s'hi van sumar altres festes ciutadanes, especialment, la diada de la Mercè.

Amb la inauguració del Jardí Botànic el 1999, les trobades van ser més freqüents: activitats formatives, inauguracions d'exposicions o de zones del Jardí; per exemple, la plantada d'eucaliptus i la inauguració de la zona d'Austràlia. També destaquen les festes infantils i, des de fa anys, les festes de primavera i de tardor del Jardí Botànic. Aquests darrers anys la Nit dels Museus ha permès tornar a obrir el Jardí de nit.

Recordo Miquel Veny,
un dels jardiniers.
Estar amb ell i sentir
l'amor que desprenia
envers les plantes
t'omplia d'energia
per a seguir endavant
amb la tasca de lluitar
per tenir un Jardí
Botànic.

Jordi Pou

El foment de la vida associativa i les activitats entre els socis i sòcies han estat de sempre un objectiu principal, de manera que a través d'activitats festives, de la participació en actes, de l'organització de jornades, de dinars i sopars de germanor, i de la celebració d'aniversaris, els socis i sòcies i els amics i amigues s'han conegut i han compartit bons moments que han fet gran l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB).

El primer gran esdeveniment en què van participar els Amics va ser el 1993: el Tast de la Natura - Imagina el Jardí, durant les Festes de la Mercè, que va tenir lloc en els terrenys que en el futur havia d'ocupar el Jardí Botànic de Barcelona (JBB), molt abans que el projecte fos una realitat.

Va ser una jornada en què van participar moltes persones, que van tastar fruita provinent de les diferents regions mediterrànies distribuïdes pels terrenys del que seria el nou Jardí.

Des dels inicis de l'Associació, s'han celebrat any rere any dues jornades de trobada de socis i sòcies i voluntaris i voluntàries: els dinars d'estiu i les festes de Nadal, en què cada any es programen actes de cloenda, de reconeixement de la feina feta i, especialment, d'agraïment als grups de voluntàries i voluntaris.

Després, al llarg d'aquests vint-i-cinc anys, s'han afegit a la programació diferents actes rellevants que han donat vida a l'Associació, com ara la Festa de Primavera i la Festa de Tardor, que s'organitzen des de l'any 2008, els aniversaris de l'Associació o del Jardí, els concursos de truites vegetals dels primers anys, les Festes de la Mercè, les plantades al Jardí, els concursos de dibuix, els concursos de fotografia, la Nit dels Museus i moltes altres dates assenyalades i festives que han estat dinamitzades per amigues i amics i voluntàries i voluntaris de l'Associació.

Una parada del Tast de la Natura, durant les Festes de la Mercè de 1993.

Socis i sòcies i amics i amigues visiten l'obrador de l'IBB a l'antic edifici de l'avinguda dels Muntanyans.

Amigues i amics i voluntàries i voluntaris durant el Dinar d'Estiu de 1994. Guillem Ramon Condal, voluntari del Grup de Guies.

Dinar d'Estiu de 1994. Al mig, Miquel Veny, jardiner de l'IBB, que els primers anys va ajudar molt els grups de voluntaris i voluntàries a l'obrador.

Josep Maria Montserrat explica les col·leccions de la Sala Salvador de l'antic IBB, a l'avinguda dels Muntanyans.

Aquell primer Nadal de 1993 es va programar una jornada de portes obertes a l'Institut Botànic de Barcelona (IBB) i es va organitzar una visita als viviers i a l'obrador. Els voluntaris i voluntàries van conèixer de primera mà la feina que es feia a l'Institut Botànic, ja que van visitar l'hivernacle i l'obrador, i es va explicar la tasca del viver.

El primer Dinar d'Estiu es va fer a la masia del Jardí Botànic Històric (JBH) el 1994 i des d'aleshores cada any a mitjan juny té lloc aquesta trobada de sòcies i socis i amigues i amics.

Festa de Nadal de 1994

Aquesta va ser una festa especial, ja que els amics i amigues van tenir l'oportunitat de visitar la Sala Salvador a l'antic Institut Botànic. Unes magnífiques explicacions de Josep Maria Montserrat van permetre que les persones assistents descobrissin l'herbari i tota la riquesa natural del Gabinet Naturalista de la família Salvador, que va desenvolupar la seva tasca naturalista del segle XVII al XIX. La participació en la festa va ser molt gran, amb la qual cosa es va haver de celebrar fora del recinte del Jardí i de l'Institut, ja que l'espai era petit. El lloc escollit va ser el Poble Espanyol, a Montjuïc.

La Festa de Nadal de 1994 es va haver de fer fora del recinte del Jardí, al Poble Espanyol, ja que no es disposava de cap espai prou gran.

Recordo les festes
de Nadal del
Jardí Botànic
de Barcelona.

Jaume Morera

El parament per a cuinar la paella al camí del costat del prat de la Masia del Jardí Botànic Històric, el 1995.

Participants en el Dinar d'Estiu de 1995.

Neteja del sot de la Foixarda amb amics i amigues i voluntaris i voluntàries.

Amigues i amics i sòcies i socis durant el dinar de Nadal de 1997. Fotografia de grup davant de l'antic hivernacle de la masia del JBH. Entre d'altres, hi ha Montserrat Molins i Juanjo Butrón.

Punt informatiu durant les Festes de la Mercè de 1997. A la dreta, Joaquim Conca fa un dibuix.

Dinar de final de curs, l'estiu de 1996.

Dinar d'Estiu de 1997 al sot de la Masia, amb motiu del cinquè aniversari de l'Associació.

Dinar d'Estiu al prat de la Masia, el 1998.

Punt informatiu durant les Festes de la Mercè de 1996. En primer terme, Carlos Azofra.

El popular Dinar d'Estiu de 1995 va ser especial; una paella i molta participació van marcar l'acte d'aquell dia.

El 1996 va tenir lloc una jornada especial de neteja dels sots de la Foixarda en què van participar els voluntaris i voluntàries i les amigues i amics de l'Associació. Durant la jornada, en què va participar molta gent, es va fer una recollida de deixalles, especialment al sot del Pantà.

El 1997 l'Associació va fer cinc anys. El cinquè aniversari va ser un any especial, amb una assenyalada Festa de Primavera. Aquell any es va fer un dinar al voltant de la masia amb molta participació de sòcies i socis i amigues i amics.

Per les Festes de la Mercè habitualment es posava un punt informatiu a la plaça de Catalunya per explicar el futur Jardí Botànic. Aquesta vegada es va explicar el projecte del nou Jardí i els socis i sòcies i els amics i amigues van fer torns per explicar la proposta del nou Jardí Botànic a les persones que visitaven la parada.

Per Nadal, els primers anys es convocaven concursos de truites farcides, els quals encara recorden molts amics i amigues, i durant els quals es repartien premis i felicitacions. El primer Concurs de Truites es va celebrar el 1997 durant la Festa de Nadal, a la masia del JBH.

El Dinar d'Estiu de 1998 es va organitzar al prat de la Masia del JBH. Els socis i sòcies i els amics i amigues van portar entrants i menjar per a compartir entre tots a taula. El maig de 1998 va tenir lloc la segona Festa Infantil del Jardí Botànic, amb l'actuació musical de l'animador infantil Oriol Bargalló.

L'any 1999 va ser molt especial. Va ser l'any de la inauguració del Jardí Botànic, un moment molt esperat i desitjat per sòcies i socis i per amigues i amics. Es va fer realitat un somni que es tenia des de 1993, quan es va constituir l'Associació.

Punt informatiu al Poble Espanyol, el 24 de març de 1998.

L'animador infantil Oriol Bargalló.

Una festa infantil, el maig de 1998.

Visita a les obres del JBB, el 1998.

Juanjo Butrón ofereix explicacions durant la visita a les obres del JBB, el 1999.

Un grup de socis i sòcies i amics i amigues visiten les obres del JBB, el 1999. Al mig, Jaume Pàmies, que va ser nou vocal del JBB a l'Associació a partir d'aquell any. A l'esquerra, Carme Prats (Institut de Cultura de Barcelona [ICUB]) i, al centre, Emili Vilaseca.

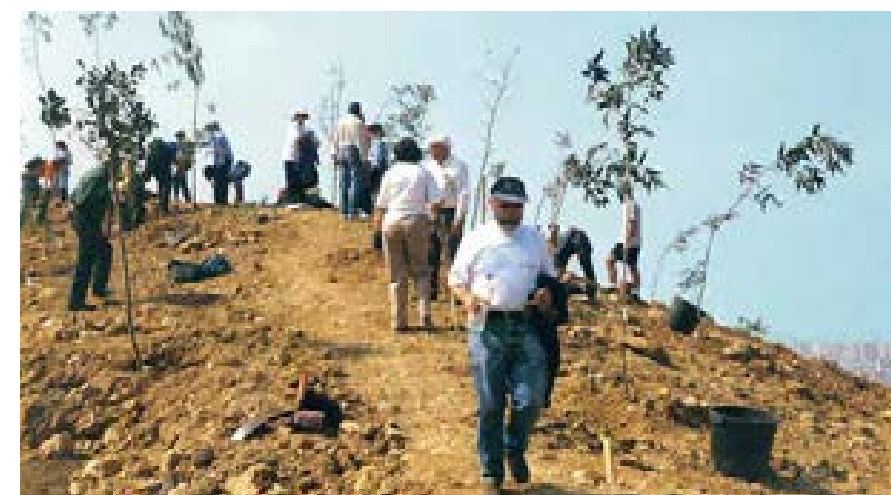
Vista general del JBB, amb els terrenys ja consolidats i amb les primeres plantacions efectuades, poc abans de la inauguració.

El 21 de març de 1999 es va organitzar una jornada especial, amb una plantada dels eucaliptus que feia anys que eren al Jardí Botànic esperant aquest moment. Es van plantar a la zona d'Austràlia del JBB i hi van participar un gran nombre de voluntaris i voluntàries. Va ser una jornada durant la qual un terreny on hi havia ben poca cosa es va omplir d'arbres que després han donat pas a la zona australiana del JBB. Carlos Azofra explica que cent setanta-cinc persones van fer servir cent trenta-set eines per a plantar cent quatre eucaliptus.

Les amigues i amics i les sòcies i socis van tenir l'oportunitat de visitar les obres del nou Jardí Botànic. Juanjo Butrón va acompanyar el grup de socis i sòcies i d'amics i amigues que van visitar el JBB abans de la inauguració d'aquell any.

Plantada d'eucaliptus a la zona d'Austràlia dels terrenys del JBB.

“

Una experiència magnífica! Han estat vint-i-cinc anys plens d'amistat, de cultura, de flors, de plantes, d'enciams... de bones estones. Moltes felicitats!

Elisabet Serrano i Albert Sánchez

El president Emili Vilaseca dona la paraula a l'alcalde Joan Clos durant la jornada inaugural. L'alcalde Joan Clos dirigeix unes paraules al públic assistent.

La inauguració del Jardí Botànic

La inauguració del Jardí Botànic era un esdeveniment que feia temps que esperaven els socis i sòcies i els amics i amigues. Així, després de molts anys de reivindicar un nou jardí per a la ciutat, el projecte, finalment, seria una realitat. El nou Jardí Botànic va ser inaugurat el diumenge 18 d'abril de 1999 per l'aleshores alcalde de Barcelona, Joan Clos. Després d'una llarga lluita, es va fer realitat el somni pel qual tant havien treballat moltes persones membres de l'Associació. El llavors president de l'AAJBB, Emili Vilaseca, va fer un breu parlament i va cedir la paraula a l'alcalde, que va recordar Pere Duran Farell com un dels impulsors de l'entitat i del Jardí. El matí va ser esplèndid i durant la festa es van regalar flors a totes les persones visitants. L'obertura al públic va començar a les deu del matí. L'AAJBB va muntar una exposició per explicar la tasca que duia a terme a la gent que visitava el Jardí. Durant tot el matí voluntàries i voluntaris de l'entitat van donar informació a les persones visitants sobre els diferents espais

Fotografies de grup, socis i sòcies i amics i amigues amb l'alcalde de Barcelona durant la jornada inaugural.

Obertura de les portes del nou Jardí Botànic, el 18 d'abril de 1999.

El tríptic que anunciava la inauguració del Jardí Botànic.

Vistes generals del nou Jardí Botànic, el 1999.

naturals del Jardí. Per això, es va editar un tríptic en què l'aleshores l'alcalde de Barcelona, Joan Clos, feia una mica d'història sobre els jardins botànics catalans més rellevants i en què s'inclouïa el programa d'activitats del matí. El Transport Metropolità de Barcelona va posar a disposició de la gent que volgués visitar el Jardí aquell dia un servei d'autobusos gratuïts que cobrien el recorregut entre la plaça d'Espanya i el Jardí Botànic.

El nou Jardí Botànic va ser una realitat gràcies a un concurs públic convocat el 1989 per l'Ajuntament de Barcelona i liderat per un equip d'arquitectes, paisatgistes i biòlegs, format per Carles Ferrater, Josep Lluís Canosa, Bet Figueras, Joan Pedrola i Artur Bossy. Van dividir el terreny del nou jardí en setanta-dos fitoepisodis, que agrupen les plantes segons afinitats ecològiques i geogràfiques, i reconstrueixen de manera artificial les comunitats vegetals característiques d'un paisatge mediterrani. Quan estigui tot plantat, es preveu que tingui set mil espècies diferents de plantes i arbres.

El Jardí disposa d'un itinerari principal que recorre les diferents zones, amb un pendent suau, lliure de barreres arquitectòniques i amb camins amples perquè hi pugui passar maquinària, i d'altres de secundaris, perquè cada persona faci l'itinerari que vulgui. El desnivell del terreny se salva mitjançant un disseny de terrasses, característic del paisatge mediterrani, en el qual destaquen els murs de contenció, folrats amb acer corten decoratiu.

Núria Membrives explica que tècnics i especialistes, amb voluntat i il·lusió, van treballar fort en un jardí que havia de competir amb els grans projectes d'una ciutat diversa i creativa com Barcelona. Però els Amics no estaven sols; els empenyia un potent moviment popular constituït per a impulsar un jardí botànic modèlic que una ciutat moderna com Barcelona es mereixia. Els Amics, incansables, estaven sempre disposats a col·laborar en tot allò que fes créixer

Gràcies a tots els qui em recordeu, per haver compartit anys intensos amb els Amics. No vull dir cap nom, perquè no seria just oblidar cap dels qui heu aportat el vostre granet de sorra. «La nostra llavor farà créixer el Jardí». Que no decaigui aquesta empenta.

Núria Membrives

Gaudir dels concerts de cant coral i música clàssica tant al JBB com al JBH.

Jaume Pàmies i Elisabet

el Jardí, ja fos mantenint un fitoepisodi, sembrant llavors al viver o fent un seguiment fenològic. Però un dels mèrits més destacables va ser la tasca de divulgació. La constància en els compromisos va ser, i continua sent, un dels valors més preuats entre els molts valors que caracteritzen els Amics.

La Festa de Primavera de 1999 va ser molt especial, perquè ja s'havia inaugurat el Jardí. Per a l'ocasió, uns músics van tocar unes quantes peces musicals, per amanir el dinar al prat de la Masia del JBH. També es va donar un diploma als voluntaris i voluntàries que feia cinc anys que dedicaven el seu temps al Jardí i a les diferents activitats de l'Associació.

El 3 de maig del 2000 es va oferir a Pere Duran i Farell, soci número u de l'entitat, la Presidència d'Honor de l'Associació, una proposta que va acceptar de bon grat. Malauradament, l'11 de juliol va morir i l'entitat es va quedar sense un dels màxims promotors del Jardí Botànic.

Malgrat la precarietat dels espais de la masia, les amigues i amics volien reivindicar la necessitat de fer-hi activitats. Aquesta vegada, van preparar una paella per a la Festa de Primavera.

Festa de Primavera al prat de la Masia del JBH i actuació musical, el 1999.

Imatges de la Festa de Primavera de l'any 2000 i les truites del concurs.

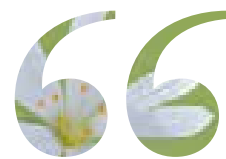
L'any 2000 es va celebrar la Festa de Primavera i es va convocar el Concurs de Truites amb farciment vegetal.

A la Festa de Primavera del 2001, que va tenir lloc el 24 de març, hi va haver un parlament del llavors president, Ramon López Alcoverro, per a presentar la nova directora del Jardí Botànic de Barcelona, Núria Membrives, que va fer un breu discurs i es va posar al servei de l'Associació en la tasca de fer créixer el Jardí.

El 10 de novembre del 2001 es va fer una plantada a la zona australiana del Jardí. Hi van participar uns catorze amics, dirigits per Samuel Pike i Jaume Pàmies. Durant tot el matí, entre les voluntàries i voluntaris va destacar el bon ambient i les ganes de treballar. La plantada va començar a dos quarts d'onze del matí i es va acabar a dos quarts de dues de la tarda. Es van plantar catorze arbusts i es van trasplantar tres plantes ja arrelades que destorbaven per fer un nou camí.

La Festa de Primavera del 2002 al Jardí Botànic, sota el pi de la plaça dels Voluntaris. A la part de davant de la fotografia, Montserrat Molins.

Hem viscut diferents actes i festes al JBB, com ara la inauguració del Jardí amb l'alcalde Joan Clos, la inauguració de la plaça dels Voluntaris i la inauguració de la zona d'Àustràlia amb l'alcalde Jordi Hereu. Ferran Serra i Gemma Sas

La Festa de Nadal d'aquell any es va anul·lar a causa d'unes temperatures baixíssimes i d'una notable nevada, encara que alguns amics i amigues van aconseguir arribar al Jardí Botànic Històric per desitjar-se unes bones festes.

El 12 de gener del 2002 es va convocar tots els socis i sòcies, mitjançant una carta de la presidenta, Anna Maria Llor, per col·laborar en el trasllat de la seu de l'entitat de la petita habitació de l'Institut Botànic de l'avinguda dels Muntyans al nou edifici d'oficines del Jardí, construït a la part alta d'aquest. La nova seu de l'entitat, sense ser gaire espaiosa, havia de ser un lloc per a desenvolupar les tasques de manteniment de l'entitat i per a fer-hi les reunions i trobades necessàries quan calgués.

El 16 de març del 2002 es va celebrar una nova edició de la Festa de Primavera, al vestíbul d'entrada del Jardí Botànic. Cal dir que la celebració va aplegar més de vuitanta persones, atès el bon temps que feia, de manera que va ser un dels actes amb més participació des de feia molt temps.

El 18 de maig del 2002 va tenir lloc l'acte de donació de la col·lecció de més de cent bonsais de Pere Duran i Farell. L'Associació d'Amics del Jardí Botànic, el Jardí Botànic i Gas Natural van dedicar al promotor del Jardí una placa commemorativa que fou descoberta per la seva vídua i per l'alcalde de Barcelona. El primer president de l'entitat, Oriol Comas, va recordar-lo com a soci d'honor que va ser.

El 21 de desembre del 2002 va tenir lloc la Festa de Nadal, que aquesta vegada va incloure una visita a l'exposició de bonsais inaugurada feia poc.

Per al 29 de març del 2003 es va programar una jornada de portes obertes al nou Institut Botànic. Així, es va poder admirar la col·lecció Salvador d'història natural, una mostra de bonsais del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) i d'orquídiades. Hi va haver també un petit concert de música en directe al Jardí i una gimcana per als infants amb un obsequi.

L'any 2003 l'Associació d'Amics va fer deu anys

A la festa del desè aniversari, que es va celebrar al Jardí Botànic, es va presentar el butlletí *Brolla*. Així naixia una nova revista del JBB i de l'Associació d'Amics, i finalitzava l'etapa de *L'Informatiu* i l'*Agenda* del Jardí. A la Festa de Primavera d'aquell any es va fer una plantada de ceps amb els Amics al Jardí Botànic. Ferran Serra, Neus G. Ràfols i Gemma Sas van participar-hi.

L'abril del 2004 el Congrés Internacional de Jardins Botànics es va celebrar al JBB. Aquell va ser un moment emotiu. S'estava acabant el dia i una representació dels amics i amigues del Jardí van repartir una rosa vermella a totes les persones que assistien al Congrés, provinents d'arreu del món, per convidar-les a participar de la tradició de Sant Jordi a Catalunya. La cara de sorpresa i agraiement dels assistents en rebre la rosa va ser indescriptible.

La festa del cinquè aniversari del JBB, l'any 2004, es va celebrar el diumenge 24 d'octubre, en el marc d'una jornada de la Festa de Tardor al Jardí. Es va inaugurar la plaça dels Voluntaris, ubicada al mateix lloc on s'havia dut a terme l'acte d'inauguració del Jardí: a la part central del Jardí Botànic. Es va mostrar una placa commemorativa sota un gran pi pinyoner que ja hi era abans que s'hi instal·lés el Jardí i que representava el passat de la ciutat de barraques de Can Valero.

Imatge general de les persones participants en el Congrés Internacional de Jardins Botànics al prat de l'Institut Botànic, el 2004.

Itinerari botànic al JBB durant el Congrés.

Plantada de ceps al JBB. A l'esquerra, Ferran Serra i, a la dreta, Manel Soler, tresorer de l'AAJBB.

Amics i amigues el dia de la inauguració de la plaça dels Voluntaris, el 2004.

Núria Membrives, directora, aleshores, del Jardí, i Anna Maria Llor, presidenta de l'AAJBB, van fer els parlaments, acompanyades de música i altres actuacions.

El juny del 2005 va tenir lloc el tradicional Dinar d'Estiu i aquesta vegada, per primer cop, es va fer al porxo del nou Institut Botànic, amb unes vistes esplèndides de la ciutat.

El 17 de juny del 2006 es va repetir el Dinar d'Estiu al porxo de l'Institut Botànic, ja que l'any anterior el lloc havia agradat molt.

Per la Festa de Primavera del 2007, que va tenir lloc el 16 de juny, el doctor Josep Maria Montserrat va oferir una visita guiada al Jardí Botànic Històric.

La Festa de Nadal del 2007 es va fer al Jardí Botànic.

La Trobada de Voluntaris es va celebrar a l'Aula Mediterrània del Jardí Botànic l'any 2008.

Dinar d'Estiu al Jardí Botànic, el 2004.

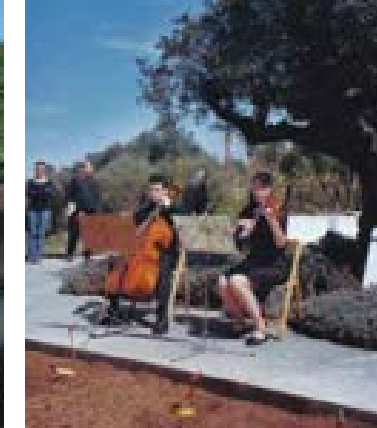
Placa commemorativa del cinquè aniversari del Jardí i que dona nom a la plaça dels Voluntaris.

Dinar d'Estiu del 2005. A la foto, de cara: Anna Maria Llor, Núria Membrives i Jaume Pàmies. A l'esquerra, Manel Soler.

La plaça dels Voluntaris, sota el gran pi que hi ha a la part central del Jardí Botànic.

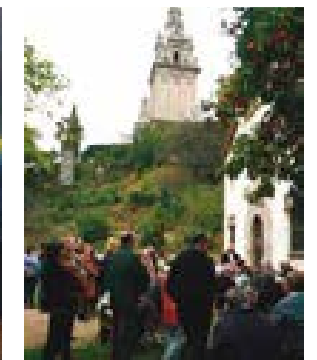
A l'esquerra, una actuació i, a la dreta, un concert, en el marc de les activitats programades per a la festa del cinquè aniversari del JBB.

Participants en el Concurs de Truites del 2006.

Visita guiada al JBH i Festa de Primavera a la masia.

Sota el porxo de l'IBB, Anna Maria Llor, Oriol Comas, Enric Orús i Manel Soler.

Participants en la Trobada de Voluntaris observen un vídeo a l'Aula Mediterrània.

Josep Maria Montserrat i alguns voluntaris i voluntàries.

Carlos Azofra dinamitza la trobada a l'entrada del Jardí Botànic.

Grup de treball de voluntàries i voluntaris de la jornada.

Grup de voluntaris i voluntàries que van participar en la trobada.

Parades a l'entrada del Jardí Botànic durant la inauguració de la zona d'Austràlia, el 2008.

L'aleshores alcalde, Jordi Hereu, fa el parlament d'inauguració de la zona d'Austràlia del JBB.

Amigues i amics i voluntàries i voluntaris que van participar en l'acte d'aquell dia, en una foto de grup.

Sòcies i amigues que van participar en l'acte d'inauguració.

El 27 d'abril del 2008 s'inaugura la zona australiana

Aquesta va ser una celebració molt recordada pels voluntaris i voluntàries de l'Associació i va registrar una participació elevada perquè un temps abans, el 1999, s'havia fet una acció important de plantació d'eucaliptus per a millorar aquesta zona del Jardí. L'aleshores alcalde de la ciutat, Jordi Hereu, va participar en l'acte.

Més de tretze mil persones van assistir a una gran festa, que va ser amenitzada per més de vint-i-cinc voluntàries i voluntaris. Una de les activitats consistia a buscar en Miquelet, el follet del Jardí.

La Festa de Primavera del 2008, que duia el títol de *Planta't al Botànic*, va tenir lloc a la masia del JBH, on es va presentar la proposta de l'hort etnobotànic. Uns quants dies abans Lourdes Roca havia fet un curs sobre l'hort i sobre el projecte de la masia.

En Miquelet, el follet del Jardí. Idea original de Josep Manel Gómez i disseny de Kukuxumusu.

Recordo la plantada d'eucaliptus a la zona d'Austràlia, on vam canviar deixalles, com ara trossos de vàters i canonades, per la vida i l'esperança de nova vida duradora.

Gloria Pastor

Persones visitants a l'exposició «Perquè hem arrelat, volem créixer. De la llavor als fruits», organitzada al JBB per l'Associació, amb el suport del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Persones visitants llegeixen els plafons de l'exposició ubicada a l'Aula Mediterrània del JBB.

Anna Maria Llor, Josep Maria Montserrat, Anna Omedes, Oriol Comas i Francesc Xavier Rodríguez (CAM) assisteixen a l'acte.

Petit pisolabis per a l'ocasió a la zona de l'estany de l'entrada del JBB.

El 14 de juny del 2008 va tenir lloc un sopar de gala per celebrar el quinze aniversari de l'Associació. Les persones assistents van gaudir d'unes molt bones vistes de Barcelona de nit i d'una projecció commemorativa de Mònica Viladesau.

El 2008 es va participar en les Festes de la Mercè, a la plaça de Catalunya. El 20 de desembre del 2008 va tenir lloc el dinar de Nadal a la masia, coincidint amb l'acte de cloenda dels quinze anys de l'Associació. Es va presentar una proposta a l'hort de la masia i es va inaugurar l'exposició «Perquè hem arrelat, volem créixer. De la llavor als fruits» a l'Aula Mediterrània del JBB.

El 20 de juny del 2009 va tenir lloc el Dinar d'Estiu amb una arrossada a la masia del JBB.

El 2010 va ser un any marcat per la inauguració de la nova web, www.amicsjbb.org, pel primer camp de treball d'estiu i per l'entusiasme de Mercè Albaigés i Jordi Millet a l'hora de crear un grup de voluntaris i voluntàries de fotografia.

Durant la Festa de Primavera del 2010 es va gaudir del concert «Diví i humà» del grup Fòrum Musical i d'un tast de vins dels cellers Torres amb l'enòleg Lionel Vigneron. També es va fer un homenatge a Anna Maria Llor pels deu anys a la Presidència de l'Associació.

L'exposició «Perquè hem arrelat, volem créixer» mostra al cartell un arbre amb les fotografies dels voluntaris i voluntàries de l'AAJBB.

Parada de l'AAJBB a la plaça de Catalunya durant les Festes de la Mercè del 2008.

Celebració de la Festa de Primavera del 2010, a la masia del JBH.

Visita guiada al JBH per a sòcies i socis i amigues i amics.

Voluntaris i voluntàries i persones visitants, a la parada de l'Associació a la Festa de Primavera del 2011.

Activitats per a infants a la plaça Polivalent del JBB, a la Festa de Primavera del 2011.

A l'esquerra, Júlia Juanola i Margarita Mauro, al punt de venda de planter de l'Associació, al Botànic. A la dreta, una altra imatge de la festa.

Carlos Azofra, a la parada i punt informatiu de l'Associació a la festa del Jardí Botànic.

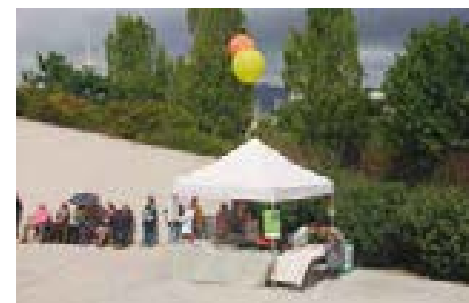
Imatges de la Festa de Primavera del 2011 a la masia del JBH. Mercè Mestres i voluntàries i voluntaris i amigues i amics.

La mermelada casolana feta per voluntaris i voluntàries i amics i amigues a la parada de l'AAJBB, durant la Festa de Primavera.

Imatges de la Festa de Primavera del 2012.

Celebració de la Festa de Nadal del 2010 a la masia. A l'esquerra, Carlos Azofra, amb el seu fill, obre un obsequi.

El 2010 es va celebrar la Festa de Primavera al Jardí Botànic. La Festa de Nadal del 2010 va tenir lloc a la masia del JBH. El Jardí Botànic va donar la benvinguda a la primavera del 2011 amb la festa tradicional, que va tenir lloc a la masia del JBH. El 17 de desembre del 2011 es va celebrar la Festa de Nadal a la masia, durant la qual es va lliurar als socis i sòcies i als amics i amigues participants un calendari de bolets fet per a l'ocasió. El 20 d'abril del 2012 es va inaugurar l'exposició de fotografies «Racons de llum», d'Àngel Hernansáez, a la masia del Jardí Botànic Històric. El 22 d'abril del 2012 la Festa de Primavera es va celebrar al Jardí Botànic i es van fer tallers a la zona de bonsais. Els Amics van oferir un concert amb el Cor Trobada. El 12 de setembre del 2012 es va inaugurar a la masia del JBH una exposició d'aquarel·les de l'artista mexicana Tatiana Musi, sota el títol de «Savia roja».

Voluntàries i voluntaris de Telefónica participen en una jornada de voluntariat a la masia del JBH.

Les trobades de Nadal compartides amb tots vosaltres.
Roser Cerdà

Homenatge a les voluntàries i voluntaris amb motiu del vintè aniversari de l'AAJBB. Al centre, Mercè Mestres, presidenta de l'AAJBB.

Lourdes Roca, Laura Buguñà, Albert Sánchez, Elisabet Serrano, Benjamí Aïsa i Manel Soler, entre d'altres, i, al mig, l'aleshores presidenta, Mercè Mestres.

Les trobades de voluntaris eren un dels moments més importants de la nostra agenda i els concursos de truites vegetals, un dels plats forts!

Jordi Pou

L'exposició de dibuixos de Josep Sabanés, en homenatge al soci i amic de l'entitat que tants dibuixos va fer.

Els dies 5 i 26 d'octubre es van programar dues jornades de voluntariat amb empreses, en les quals van participar Telefónica i Johnson Controls.

El 28 d'octubre del 2012 va tenir lloc la Festa de Tardor i es va organitzar una mostra de productes ecològics i de proximitat.

El 2013 va ser un any assenyalat amb motiu del vintè aniversari de l'Associació.

Les festes de primavera i tardor sempre m'han emocionat i m'han omplert d'alegria.

Àngels Daviu

A dalt, la Festa de Tardor al JBH, el 2013, i, a baix, la Festa de Primavera al JBB.

En el marc de la Festa de Primavera, el 16 de març es va retre un homenatge especial a les voluntàries i voluntaris a la masia del JBH.

El 10 de maig del 2013 va tenir lloc una exposició de dibuixos de Josep Sabanés. Feia uns anys que havia mort i aquesta va ser una bona manera de recordar-lo.

El 2013 també es va donar la benvinguda a la primavera amb la festa ja tradicional al Jardí Botànic.

El Dinar d'Estiu va tenir lloc el 15 de juny del 2013 i es va fer al sot de la Masia del Jardí Botànic.

Imatges de la Festa de Tardor al JBH, el 2013. A l'esquerra, Pere Casbas fa un taller de kokedames. A la dreta, el públic assistent, que va ser nombrós i de caire familiar.

Logo especial dels vint anys de l'AAJBB.

Festa de Tardor

El Jardí Botànic Històric va ser l'escenari, el 27 d'octubre del 2013, de la Festa de Tardor i l'amic Pere Casbas va fer un taller de plantació de kokedames. Hi van assistir unes dues mil set-centes persones i es van fer activitats al voltant dels bolets, a més del Concurs de Dibuix de Carbasses.

El 10 de novembre del 2013 va tenir lloc un acte commemoratiu dels vint anys de l'AAJBB. La celebració del vintè aniversari de l'Associació es va vertebrar al voltant d'un acte central d'entrega de diplomes als setze sòcies i socis i amigues i amics més antics, que eren a l'Associació des de feia vint anys, des de 1993. La presència de càrrecs polítics del districte i una xerrada del doctor Joan Uriach van centrar la jornada. Per primera vegada, van coincidir en un acte quatre presidents de l'Associació: Mercè Mestres, Anna Maria Llor, Emili Vilaseca i Oriol Comas.

El 14 de desembre del 2013 la Festa de Nadal va tenir com a escenari la masia del JBH. Durant la jornada es va presentar el llibre *Jardins amagats*, d'Ignacio Somovilla i Pilar Sampietro. També es van obrir les portes de l'exposició «Motius vegetals», de Josep Casares.

2014

Aquest any es va inaugurar l'exposició «Salvadoriana», en què Mercè Mestres feia un recorregut per la col·lecció Salvador d'història natural després de la restauració del gabinet naturalista. L'exposició mostrava cartes de correspondència entre apotecaris del segle XVIII dels Països Baixos i de Barcelona, en què, abans de tractar sobre temes científics, expressaven la satisfacció pel retrobament després de la Guerra de Successió. Algun holandès donava fe de la incertesa sobre el parador dels seus col·legues durant la guerra. Aquests documents són un valuós testimoni d'uns temps convulsos.

La Festa de Tardor al Botànic, el 2014.

El 2014 la Festa de Primavera es va celebrar el 27 d'abril.

L'11 de juliol es va viure una nit màgica de cinema al sot de la Masia, amb la projecció a l'aire lliure de la pel·lícula *L'année dernière à Marienbad*.

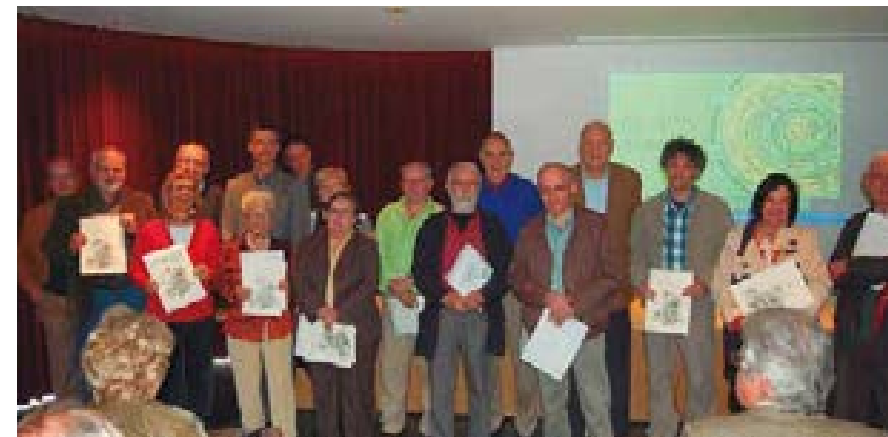
El 9 d'octubre es va encetar el primer Cicle de Cinema del Paradís Perdut a la filmoteca de Catalunya, amb la col·laboració de l'Associació d'Amics.

La Festa de Tardor es va celebrar el 16 de novembre del 2014.

El 13 de desembre la masia va ser l'escenari de la Festa de Nadal del 2014. Amb motiu de la Festa de Nadal a la masia del JBH, es van presentar una mostra de llavors i el pessebre monumental de Pere Casbas, i es va acomiadar Carlos Azofra com a tresorer secretari.

Festa de Tardor al JBB.

Homenatge a socis i sòcies i amics i amigues de 1993 encara actius a l'Associació.

Festa de Nadal del 2014 i pessebre gegant a la masia, obra de Pere Casbas.

La Festa de Primavera del 2015.

La Festa de Primavera de l'Associació del 2015

L'Associació va contribuir a la Festa de Primavera, el 7 de juny del 2015, organitzant una mostra de professionals que es dediquen al verd, amb la proposta «Reverdir la ciutat».

La Festa de Tardor, que va tenir lloc el 25 d'octubre a la masia del JBH, es va dedicar a les llavors i s'hi van organitzar tallers de desgranar llavors i una mostra de bolets.

El 19 de desembre va tenir lloc la Festa de Nadal, durant la qual es va presentar el nou president de l'Associació, Pere Vives.

El 2016 es va participar en la Festa & Teca, organitzada pel Museu de Ciències davant del Museu Blau.

El mes de març l'Associació va participar per primer cop en el festival De Flor en Flor, que té lloc per Setmana Santa al Poble Espanyol.

El mes d'abril es va participar, també, en les jornades de biodiversitat Bio-bliitz, amb visites guiades al JBB.

El 2016 va tenir lloc, també, la Festa de Primavera.

El JBB es va incorporar de nou a la proposta de la Nit dels Museus el 2016. Així, es va obrir el Jardí a la nit i es va registrar una assistència excepcional de públic. De fet, el nombre de persones visitants va desbordar les expectatives. La visita al Jardí es va complementar amb un concert de jazz i l'observació de la Lluna.

La Festa de Primavera del 2016 es va celebrar el mes de juny i va incloure el tradicional dinar popular de sòcies i socis i amigues i amics, que aquest cop va consistir en un arròs. L'encarregat de cuinar l'arròs va ser Pere Casbas, responsable de l'hort. L'àpat va tenir lloc al prat de la Masia del Jardí Botànic.

La Festa de Tardor del 2016 es va celebrar al Jardí Botànic Històric. Una activitat de separar llavors va ser tot un èxit de participació.

La Festa de Tardor al JBH, el 2015, dedicada als bolets.

La Festa de Nadal del 2015.

La Festa & Teca, al Museu Blau.

Parada de l'Associació a la Festa de Primavera, el 2016.

La Nit dels Museus al JBB, durant la qual es va observar la Lluna plena.

Dinar d'Estiu al prat de la Masia, el 2016.

La Festa de Tardor al JBH, durant la qual es va fer l'activitat de separar llavors.

El 2014 es va inaugurar l'exposició «Salvadoriana» a la seu de l'IBB. Vaig tenir la sort d'escoltar, amb un grup de guies voluntaris de l'Associació, les explicacions del doctor Josep Maria Montserrat sobre aquell tresor amagat. Aquesta experiència fascinant ens va apropar a la cultura científica il·lustrada de la família Salvador, un admirable patrimoni botànic.

Lola Burzaco

El gran pessebre que es va instal·lar a l'Aula Mediterrània del Jardí Botànic, el Nadal del 2016.

Entrega de premis del Concurs Fotogràfic, durant la Festa de Nadal.

Dinar de la Festa de Nadal a la masia del JBH, el 2016.

Festa de Nadal del 2016

La Festa de Nadal va tenir com a escenari la masia del JBH i es va fer coincidir amb l'entrega de premis del Concurs Fotogràfic i amb un dinar de socis i sòcies i amics i amigues.

El pessebre del 2016 es va exposar a l'Aula Mediterrània del JBB, amb una representació de totes les plantes que habitualment es fan servir per a decorar la casa durant les dates de Nadal.

La primavera del 2017 es va participar de nou en les jornades de biodiversitat Bioblitz del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, amb activitats al sot de la Masia i a l'estany del JBH. En el marc de les jornades, es van programar diverses visites guiades al JBH.

El 2017 també es va celebrar la Festa de Primavera.

El popular Dinar d'Estiu del 2017 va tenir lloc el mes de juny al prat de la Masia.

La Festa de Nadal del 2017 va incloure l'entrega de premis del Concurs Fotogràfic i el dinar de Nadal.

El 2018 es va organitzar una festa infantil el 6 de maig al JBH: la Jugatecam-biental. I també es va celebrar la Festa de Primavera al Botànic.

També es van celebrar els vint-i-cinc anys d'itineraris botànics a Montjuïc. Es va repetir el primer itinerari botànic, amb l'acompanyament de Guillem Ramon Condal, que va ser un dels primers guies que va tenir l'Associació.

Persones assistents a les jornades Bioblitz del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Montse Main ven planter a la Festa de Primavera al Jardí Botànic.

Durant els dinars de trobada dos cops l'any s'intercanvien vivències i coneixements, que són sempre molt enriquidores.

Fàtima March

El popular Dinar d'Estiu amb socis i sòcies, amics i amigues i voluntaris i voluntàries a la masia del JBH, el 2017.

L'acte d'entrega de premis del Concurs Fotogràfic, durant la Festa de Nadal.

El dinar de Nadal a la masia del JBH, el 2017.

Sopar de celebració dels vint-i-cinc anys de l'Associació a la masia.

La Jugatecambiental, la festa infantil que es va celebrar al JBH.

La Festa de Primavera va incloure activitats de la Jugatecambiental al prat de l'Institut i el taller Sembrem mediterrànies.

Jornada del Jardí Japonès al JBH.

Dinar de Nadal, cloenda dels vint-i-cinc anys de l'Associació.

Jaume Pàmies planta flor de temporada a la plaça Polivalent durant la Festa de Primavera.

Per celebrar els vint-i-cinc anys dels itineraris botànics, es va recordar el primer itinerari per Montjuïc.

L'acte de celebració dels vint-i-cinc anys amb les voluntàries i voluntaris de l'hort de la masia.

Recordo el sopar dels vint-i-cinc anys de l'AAJBB, envoltats per la música i la vegetació del Jardí.

Josefina Martí

El 2018 es va celebrar el final de curs amb les voluntàries i voluntaris, i es va fer un acte d'homenatge a l'activitat duta a terme durant vint-i-cinc anys.

La celebració dels vint-i-cinc anys va tenir com a acte principal un sopar a la masia. La festa d'aniversari va registrar una gran participació de socis i sòcies. Hi va haver un gran pastís i, a la vegada, el primer president, Oriol Comas, va dirigir unes paraules a les persones assistents i va explicar anècdotes sobre el logo de l'Associació i altres curiositats dels primers anys.

Al voltant del pastís es van aplegar socis i sòcies i amics i amigues per celebrar els vint-i-cinc anys de l'entitat.

L'any 2018 es va acabar amb la celebració, el 17 de novembre, de la Jornada del Jardí Japonès, amb una gran participació de públic i algunes activitats destacades, com ara xerrades, tallers i una cerimònia del te.

La Festa de Nadal del 2018 va consistir en un dinar de cloenda dels vint-i-cinc anys de l'Associació, en què es van servir caldo de Nadal i canelons.

Jornada de voluntàries i voluntaris, amb una plantada d'eucaliptus a la zona d'Austràlia, el març de 1999.

Les persones voluntàries i sòcies

Les persones que s'han vinculat a l'Associació, com a sòcies o com a voluntàries, han estat sempre, al llarg dels vint-i-cinc anys d'història, el cor de l'entitat. Des del començament han sembrat la llavor per a fer créixer el Jardí; aquest ha estat l'horitzó. Des dels primers cent quaranta socis i sòcies de 1994 fins als tres-cents disset de 2018, són la raó per la qual aquest projecte ha estat possible. Els voluntaris i voluntàries han estat, també, el motor dels projectes de l'hort, del viver i dels guies, que no han defallit cap de setmana rere cap de setmana. N'hi ha de totes les edats, tot i que potser són més nombrosos els que tenen a partir de seixanta anys, però també n'hi ha de joves. Destaquem la feina de Juanjo Butrón i Carlos Azofra perquè el voluntariat donés resposta als plans que s'han anat elaborant i renovant al llarg dels anys. No volem oblidar la tasca de les persones que han fet possible que el projecte de voluntariat fos una realitat.

Primera Trobada de Voluntariat, l'any 1993. Núria Costa ofereix explicacions a les persones voluntàries.

Segona Trobada de Voluntariat al Centre Cívic La Bàscula, l'any 1994.

A la plantada d'eucaliptus van participar cent setanta-cinc persones, es van fer servir cent trenta-set eines i es van plantar cent quatre eucaliptus. És una jornada difícil d'oblidar.

Carlos Azofra

Els objectius principals de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB) des del començament són organitzar activitats i dinamitzar el voluntariat al voltant del Jardí Botànic de Barcelona (JBB). L'experiència i les propostes de voluntariat dels Jocs Olímpics, probablement, van fer possible la gran resposta a la crida que es va fer el mateix any 1992 per a la fira Jardinova. Al setembre es van organitzar les primeres jornades formatives per al voluntariat i allí es va sembrar la llavor del que han estat vint-i-cinc anys d'èxit del projecte de l'Associació.

El 1993, ja amb l'Associació constituïda, es va crear el primer Pla de Voluntariat. Juanjo Butrón, secretari de l'AAJBB, era un bon coneixedor de l'activitat del voluntariat i va preparar una proposta sobre aquesta qüestió juntament amb la primera Junta. En el pla van participar cent quaranta-tres persones per tal d'establir una línia de col·laboració amb el Jardí Botànic. El Pla es va completar amb un primer programa d'activitats.

La Primera Trobada de Voluntariat va servir per a formar els primers grups de voluntaris.

El primer Pla de Voluntariat, que es va implementar el 1994, establia diversos grups de treball: Jardineria i Viver, Projectes d'Estudi de Vegetació, Guiatge d'Itineraris Botànics, Recuperació d'Arxius Fotogràfics, Disseny i Aplicació de Propostes Educatives, i Organització de Festes i Activitats Associatives.

Cada grup havia d'aportar al pla una descripció de les activitats de què s'havia de fer càrrec, una llista de les tasques que desenvoluparia, la formació necessària per a participar-hi, la dedicació amb calendari de dies i hores, i el perfil de les persones voluntàries que en formarien part.

Les persones que participaven en el projecte de voluntariat havien de subscriure un compromís de participació i voluntariat amb l'Associació i els seus projectes.

Els objectius del primer Pla de Voluntariat eren:

- Difondre l'estima i el coneixement de les plantes.
- Sensibilitzar les persones pel que fa a les actituds de respecte envers les plantes.
- Crear una xarxa de relacions amb la societat civil per donar força al nou projecte del Jardí Botànic.

I la metodologia que calia implementar es basava a:

- Aprendre per conèixer.
- Conèixer per estimar.
- Estimar per conservar.

Es van organitzar unes segones jornades de formació de voluntariat el 1994. Al llarg dels anys es van continuar organitzant moltes activitats per a les persones voluntàries i per als grups de treball, ja des de l'Associació.

El 1994 els itineraris botànics «Montjuïc ocult» i «Jardí de l'Olimpíada» van ser l'origen del que després seria un grup ja consolidat de guies voluntàries al JBB.

Aquest mateix any Juanjo Butrón va dissenyar un catàleg de serveis de l'Associació, cosa que va permetre tenir una idea del conjunt de serveis que oferia l'Associació a la ciutadania i a les persones associades i amigues.

Formar part de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic ha suposat canviar d'un barri difícil com el meu a una altra Barcelona diferent que dona molta alegria, en estar enmig de la muntanya però dins de la ciutat.

Nuria Arjilaga Roura

El nombre de socis i sòcies i d'amics i amigues ha variat al llarg dels anys:

Any	Sòcies i socis	Voluntàries i voluntaris	Any	Sòcies i socis	Voluntàries i voluntaris
1993	46	141	2006	296	79
1994	140	108	2007	288	78
1995	241	102	2008	292	65
1996	253	104	2009	287	52
1997	264	97	2010	280	50
1998	283	96	2011	265	110
1999	302	98	2012	249	125
2000	318	92	2013	270	108
2001	324	88	2014	286	124
2002	348	98	2015	302	85
2003	322	81	2016	313	84
2004	283	82	2017	316	88
2005	290	89	2018	317	86

Vivir en la ciudad te aleja de la naturaleza; volver a ella aunque solo sea una vez a la semana es una alegría y un remanso de paz donde reencuentras el verdor de las plantas, el canto de los pájaros y la calidez y amistad de compañeras y compañeros.

Rosa Maria Pueyo

Els voluntaris i voluntàries i els socis i sòcies de l'AAJBB des del començament tenien un objectiu principal, que era donar a conèixer i desenvolupar activitats per a aconseguir un nou jardí botànic a Barcelona, després que el 1987 es tanqués el Jardí Botànic Històric (JHB). El pes de la massa social de l'AAJBB va representar un element de força davant de l'Administració pública en un moment en què el nou jardí estava en una situació de bloqueig i en què al Jardí Històric hi havia moltes plantes que esperaven ser traslladades. Aquestes plantes necessitaven cura i manteniment, cosa de què es van fer càrrec els jardineros del Jardí, amb pocs recursos i amb l'ajuda dels voluntaris i voluntàries.

El 1999 es va inaugurar el Jardí Botànic, que era un dels horitzons de l'Associació, un desig que es complia i es feia realitat. L'Associació havia de posar en marxa un mecanisme per a readaptar-se i canviar els objectius, o bé havia de passar a promocionar les activitats del Jardí Botànic i les activitats que ajudaven la societat civil a conèixer les plantes i els espais verds.

L'any 2001 es va crear el Servei d'Activitats Educatives (SAE) amb l'impetu de Mònica Viladesau i l'impuls important de la llavors directora del JBB, Núria Membrives, per tal d'oferir un servei educatiu a les escoles.

Des del 2001 fins al 2008 les propostes de voluntariat van ser possibles, també, gràcies a les fonts de finançament que es van assolir al llarg dels anys, subvencions de La Caixa o de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM), que van fer possible desenvolupar projectes de voluntariat en el marc de l'Associació. No hi van faltar els ajuts de Gas Natural, d'algunes entitats privades i del mateix Jardí Botànic.

L'any 2008 es va recuperar el sot de la Masia per a les activitats del voluntariat i es va impulsar l'activitat de l'hort de la masia, que es materialitzaria el 2010 amb el projecte «Etnobotànic».

Persones voluntàries quan es va posar en marxa el projecte de l'hort etnobotànic a la masia del JBH.

Voluntàries i voluntaris del Grup de Treball de Camp del Jardí treballen a la parcel·la etnobotànica.

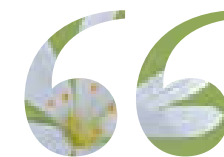
El 2011 es va redactar el segon Pla de Voluntariat amb uns quants grups nous, com ara el de Fotografia, i amb millores respecte de la versió anterior.

En aquella època, segons explica Mercè Mestres, es va informatitzar i es va posar al dia la llista de socis i sòcies i amics amigues voluntàries. Hi havia persones que havien començat la tasca de voluntariat des del començament, com ara Ana Maria Malo i Júlia Juanola, i no fallaven cap dimecres al viver. El marit d'Ana Maria Malo les acompanyava en cotxe i les recollia al migdia. Elles han figurat sempre a les llistes, però aquell fidel senyor, sempre amable i educat, mereix també el reconeixement de l'AAJBB. Com ell, moltes altres persones han col·laborat en les actuacions de l'Associació.

La crisi econòmica d'aquells anys va tenir molta incidència. El nombre de voluntàries i voluntaris era el més baix de la història de l'Associació i, com a conseqüència de la crisi, es va passar de cinquanta a cent deu persones voluntàries. Aleshores, es van duplicar alguns serveis, però es va haver de restringir la incorporació de més voluntaris. Els perfils eren des d'arquitectes paisatgistes i persones prejubilades fins a persones que estaven a l'atur i volien aprendre a conrear horts urbans i a relacionar-se amb altres persones i amb la natura.

Es van programar, també, les primeres propostes de camp de treball a l'estiu amb persones voluntàries que desenvolupaven projectes concrets de pocs dies de durada.

I es van preparar un seguit de jornades de voluntariat per a empreses, algunes de les quals van registrar una participació elevada. Les empreses cada vegada estan més conscienciades sobre la importància i els valors que desenvolupen les persones voluntàries i durant l'any destinen algun dia de la feina

Tant al començament com ara, el 2018, ha estat una gran satisfacció formar part d'aquest grup de persones entranyables amb les quals hem compartit un trosset de les nostres vides.

Montserrat Molins

Voluntaris i voluntàries de l'empresa Oracle NetSuite, en una jornada de voluntariat, ajuden a reconstruir el Jardí Sensorial del JBH.

El 1997 ens vàrem apuntar com a voluntaris a l'Associació d'Amics del Jardí Botànic després de l'experiència viscuda arran dels Jocs Olímpics de 1992.

Ferran Serra i Gemma Sas

laboral a desenvolupar projectes, en aquest cas, de caire mediambiental. Així, s'han convocat jornades a l'hort de la masia amb Telefónica, Oracle, NetSuite i Johnson Controls, entre altres empreses.

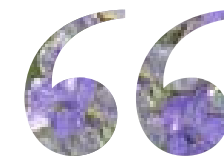
Amb motiu del vintè aniversari, es va desplegar el Pla Estratègic 2014-2017, que redefinia la missió, la visió i els valors de l'Associació, i alhora introduïa elements de millora en la gestió del voluntariat a l'Associació.

Les voluntàries i voluntaris, a mesura que van anar desenvolupant la implicació en l'Associació, van donar pas a l'admissió de sòcies i socis; gran part de les primeres persones voluntàries es van convertir en les primeres que es van fer sòcies de l'entitat. Des de 1995, l'AAJBB va començar a rebre moltes contribucions de persones que se'n feien sòcies; així, amb la quota que aportaven es cobrien les despeses mínimes necessàries per al bon funcionament de l'Associació.

La quota ha ajudat sempre a consolidar els ingressos per a mantenir una estructura mínima de secretaria tècnica, però, tanmateix, la quota no havia de representar un motiu perquè una persona fos o no fos sòcia si tenia interès a conèixer i a fer conèixer les plantes i el món vegetal i la seva ecologia. Els voluntaris i voluntàries que s'apuntaven als grups de treball no havien de suportar la quota i rebien activitats de formació específiques per a desenvolupar les tasques.

El 2016 es va fer la darrera revisió del Pla de Voluntariat de l'Associació, que encara és vigent. S'hi defineixen de manera molt entenedora els elements principals de què consten les activitats de voluntariat que l'Associació ha desenvolupat al llarg d'aquests anys.

- 1993** Presentació del Pla de Voluntariat. Tast de la Natura, als terrenys destinats al futur Jardí Botànic.
- 1993** Comencen a treballar vuit grups de persones voluntàries a l'Institut Botànic, al viver de producció i al Jardí Botànic Històric.
- 1994** Presentació dels itineraris botànics «Montjuïc ocult» i «Jardí de l'Olimpíada».
- 1996** Participació en la Mostra d'Entitats de Voluntariat de Barcelona. L'alcalde de la ciutat reconeix públicament la labor d'un grup d'amics i amigues d'alguna cosa que encara no existeix.
- 1996 - juny de 1998** L'Associació és un centre de pràctiques d'alumnes d'educació social. També ho ha continuat sent per a altres alumnes de jardineria i d'altres ensenyaments.
- 1997** Primera Festa Infantil.
- 1998** Segona Festa Infantil i Concurs de Dibuix.
- 1998** Celebració dels cinc anys de dedicació de la primera promoció de voluntàries i voluntaris, i cinquè aniversari de l'Associació.
- 1999** Plantada popular a la regió d'Austràlia del nou Jardí Botànic.
- 1999** Inauguració del nou Jardí Botànic de Barcelona. Protagonisme de les persones voluntàries de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic.
- 1999** Conveni de col·laboració amb l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) per a desenvolupar el Pla de Voluntariat.
- 2000** Inauguració dels itineraris interpretatius pel Jardí Botànic a càrrec de voluntaris i voluntàries de l'Associació.
- 2000** Manteniment i cura de dos fitoepisodis concrets del Jardí Botànic (Karoo i sabana).
- 2001** S'inicien les activitats escolars. L'any 2000 el Servei d'Activitats Educatives ja va iniciar les primeres activitats i va dissenyar propostes pedagògiques.
- 2002** La seu de l'Associació es trasllada de l'Institut Botànic al Jardí Botànic de Barcelona.

Un record per als companys i companyes que van iniciar les tasques de voluntariat i que avui ja no ens poden acompanyar.

Guillem Condal

Moltes hores de treballar i moltes hores de gaudir.

Magda Sedó

Lo más importante es que la semilla que es la asociación se extienda y crezca y fructifique en el interés de nosotros para que todas estas ilusiones se transformen en una realidad.

María Ascensión Abad

He disfrutado con ilusión e incertidumbre del Jardín Botánico, al mismo tiempo que crecían mis nietos.

Tina Villa

- 2002** Homenatge a Pere Duran i Farell i donació de la seva col·lecció de bonsais al Jardí Botànic. Aquesta col·lecció es mostra durant les visites guiades dels caps de setmana.
- 2002** Projectes amb el suport del programa «VOLCAM». Servei d'Activitats Educatives al Jardí Botànic. Campanya de captació de voluntaris i voluntàries.
- 2002** Participació en el VII Encuentro de Voluntariado Ambiental, a Guardamar de Segura (Alacant).
- 2002** Participació en el Primer Encuentro de Asociaciones de Jardines Botánicos, a Gijón (Astúries).
- 2003** Col·laboració en la primera convocatòria del curs Interpretació del Jardí Botànic.
- 2003** Celebració del desè aniversari de l'Associació.
- 2003** Projecte amb el suport de «VOLCAM». Servei d'Activitats Educatives al Jardí Botànic.
- 2003** Participació en el VIII Encuentro de Voluntariado Ambiental, a Guardamar de Segura (Alacant).
- 2004** Col·laboració en el Congrés Internacional de Jardins Botànics.
- 2004** Col·laboració en el sisè aniversari del Jardí Botànic.
- 2005** Projecte amb el suport de «VOLCAM». «Un vuelo por el Jardín Botánico».
- 2005** Participació en el X Encuentro de Voluntariado Ambiental, a València.
- 2007** Projecte amb el suport del programa «VOLCAM». «Seguimiento fenológico en el Jardí Botànic de Barcelona».
- 2007** Participació en el XII Encuentro de Voluntariado Ambiental, a Alacant.
- 2008** Projecte amb el suport del programa «VOLCAM». «Un hort a la masia del Jardí Botànic Històric».
- 2008** Inauguració de l'exposició «De la llavor als fruits».
- 2009** Projecte *Viu el Jardí Botànic*, amb el suport del programa «VOLCAM» i de l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona. Adhesió a la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya.
- 2010** Signatura del Compromís per a la Sostenibilitat - Agenda 21.
- 2010** Inauguració de la mostra de l'entitat al Museu Palau Mercader de Cornellà de Llobregat.

Trobada de Voluntariat, el 2008, a l'Aula Mediterrània del JBB.

Voluntàries i voluntaris participen en el camp de treball de l'estiu del 2010, a l'hort de la masia.

- 2010** Camp de treball «Col·lecció etnobotànica al Jardí Botànic Històric».
- 2010** Estudi de les plantes invasores de Montjuïc.
- 2011** Camp de treball «Etnobotànica», al Jardí Botànic Històric.
- 2011** Inauguració dels itineraris etnobotànics al Jardí Botànic Històric.
- 2012** Camp de treball «Jardí Sensorial».
- 2012** Participació en el XIII Encuentro de Voluntariado Ambiental, a València.
- 2012** Signatura del Compromís per a la Sostenibilitat - Agenda 21.
- 2013** Camp de treball «Pedra seca».
- 2014** Camp de treball «Bancs elevats i mostres de jardí vertical».
- 2016** Camp de treball «Jardí Sensorial i rellotge de sol», a la plaça de les Zones Àrides del JBB.
- 2017** Camp de treball «Construïm jardineres elevades per a l'hort».
- 2017** Projecte d'hort escolar de l'Escola La Salle de Barcelona.
- 2017** Jugatecambial al parc del JBH, activitat de voluntariat.
- 2017-2018** Participació en les jornades «De flor en flor» al Poble Espanyol.
- 2018** Jornada de Jardins Japonesos Contemporanis.

Com sempre, tot molt agradable, bonic i molt bo. També, voldria agrair-vos tota la feina que feu els voluntaris per a nosaltres, que ja som molt grans i no podem col·laborar.

Roser Ponsatí

Mònica Viladesau, al viver del Jardí Botànic, ofereix explicacions a un grup escolar.

Les activitats escolars

Des que es va obrir el Jardí Botànic, es van encetar els primers programes educatius dirigits als escolars, amb diferents propostes. Mònica Viladesau i Mònica Casanovas van activar les primeres estades escolars i aviat s'hi van incorporar més persones. Amb els ajuts econòmics que es van rebre, es van programar moltes propostes en què, en els darrers anys que s'organitzaven des de l'Associació, van participar uns sis mil infants i joves de diverses edats. L'experiència amb les escoles va ser molt enriquidora i va deixar records inoblidables. El 2008 les activitats escolars van passar a ser responsabilitat del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Aleshores, l'Associació va canviar les propostes i les va dirigir a les escoles però fora de l'horari lectiu, a escoles d'adults, a escoles especials i a altres entitats, amb activitats pedagògiques desenvolupades al Jardí amb guies de l'Associació.

L'educació ambiental és un altre dels objectius cabdals de l'Associació i, també, un dels eixos de treball dels primers grups de voluntaris i voluntàries. L'any 1993 es van dissenyar els primers itineraris botànics a Montjuïc, que es van inaugurar el 1994. Els primers grups de persones voluntàries, ja els primers anys, van definir les carpetes pedagògiques i els primers recursos educatius escolars gràcies a l'empenta d'Imma Sistané i amb la col·laboració de Pere Vives, Iván Nadal i Jordi Espuny.

Van començar, també el 1994, les primeres activitats d'itineraris: «Jardí de l'Olimpíada» i «Montjuïc ocult», que es van dur a terme fins al 2001.

El 1996, amb Jordi Espuny al capdavant, es van desenvolupar les carpetes pedagògiques del Jardí Botànic de Barcelona (JBB): «Planeta Blau» i «Jardí dels cinc sentits».

Entre aquestes iniciatives destaca la creació del Servei d'Activitats Educatives (SAE), que va néixer al Jardí Botànic gràcies a les persones voluntàries de l'Associació. Jordi Espuny, un dels mestres voluntaris del Grup d'Educació Ambiental i que sovint era a l'edifici de l'Institut Botànic de Barcelona, va treballar en les primeres propostes amb les altres persones voluntàries, com ara Mònica Viladesau, que des de 1997 col·laborava en les tasques de viver, i Carme Fortunato, amb formació de guia turística. Al començament, es van plantejar

A l'esquerra, Mònica Viladesau, amb un grup escolar al Jardí Botànic.

uns primers itineraris amb els amics i amigues de l'Associació i amb algun grup de gent gran. El 2002, amb el trasllat de les oficines de l'Associació al Jardí Botànic, es va disposar dels primers recursos i propostes d'itineraris, activitats i tallers pedagògics de coneixement de les plantes. Mònica Viladesau i Mònica Casanovas van encetar les primeres activitats educatives per a escoles i grups organitzats. L'any 2004 el SAE estava format per tres persones: Marta Domínguez, Olga Pradas i Mònica Viladesau. Aquell any, més de tres mil escolars van gaudir de recorreguts i itineraris interpretatius, i de tallers al Jardí Botànic.

«Deixa'm veure com ets i et diré on vius» i «Un jardí per a plantar» van ser dues de les propostes pedagògiques per a les escoles. El futur passava per la consolidació de grups escolars i per trencar l'estacionalitat d'aquestes activitats. Els recursos econòmics aconseguits amb la col·laboració de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM) van permetre durant força anys desenvolupar aquestes propostes pedagògiques.

També destaca, el 2005, la incorporació de la proposta pedagògica «Totes les Mediterrànies del món», de Mònica Viladesau i Maria Teresa Vila.

El setembre del 2006 Lourdes Roca es va incorporar al SAE, any durant el qual més de cent quaranta-tres grups i més de vuitanta centres escolars van ser acollits als serveis educatius de l'Associació.

Carles López, educador del SAE, amb un grup escolar que visita el JBB.

Recordo l'antiga sala de l'herbari Sennen de l'antic Institut Botànic, on preparàvem activitats i carpetes pedagògiques per a desenvolupar propostes d'educació ambiental des de l'Associació, amb Iván Nadal, Jordi Espuny i Imma Sistané.

Pere Vives

“

Tinc records inesborrables de converses amb els socis, amb els voluntaris i amb mestres de moltíssimes escoles que ens venien a veure, i quedaven bocabadats i impressionats.

Mònica Viladesau

L'any 2007 es van posar en marxa les armilles naturalistes, que facilitaven que els més petits que participaven en les visites al Jardí gaudissin de la natura i es convertissin petits investigadors. L'any 2007 el SAE ja tenia cinc educadors, amb les incorporacions de Mercè Guàrdia i Carles López.

El 2007 va ser un any de formació per als guies del Jardí, gràcies a les col·laboracions de David Bertran i Josep Manel Gómez, tècnics del Jardí que aportaven la informació necessària per a una formació de qualitat dels guies.

L'any 2008 es fan canvis en la direcció del Jardí Botànic i és el moment en què es comença a formar part del Museu de Ciències Naturals de Barcelona (MCNB). Així, l'Associació deixà de fer les activitats escolars i les va assumir l'entitat que s'encarregava de les activitats escolars de l'MCNB, l'empresa Nusos.

Amb tot, l'Associació ha continuat desenvolupant les activitats d'educació ambiental relacionades amb el Jardí dirigides al públic general o fora de l'horari escolar.

Nens i nenes d'una escola planten unes plantes al JBB.

Carles López amb un grup escolar al JBB.

Lourdes Roca amb un grup escolar al JBB.

La primera Junta Directiva de l'AAJBB, durant la segona Trobada de Voluntariat, l'any 1994.

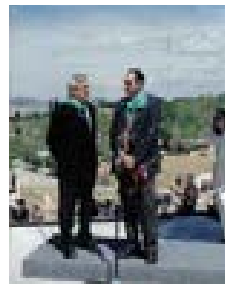
Les juntes directives

L'essència de l'Associació són les persones, però la Junta Directiva també té un paper cabdal, un petit grup de persones sense les quals l'entitat no seria possible i les quals a voltes queden en segon pla. Són les persones que han assumit la responsabilitat legal i jurídica de l'entitat.

La primera Junta estava formada per Oriol Comas, a la Presidència; Emili Vilaseca, a la Secretaria, i Juanjo Butrón, a la Tresoreria. La segona Presidència va ser a càrrec d'Emili Vilaseca i la tercera, de Ramon López Alcoverro. La quarta tenia Anna Maria Llor al capdavant, amb Carlos Azofra a la Secretaria i Manel Soler a la Tresoreria, una Junta que va durar més de deu anys. La cinquena Presidència va ser a càrrec de Mercè Mestres, amb Enric Orús a la Tresoreria, i el 2014 es va formar una nova Junta, amb Pere Vives a la Presidència, Enric Orús a la Tresoreria i Carlos Azofra a la Secretaria. El 2016 Miquel Viñals es va fer càrrec de la Secretaria i actualment Maria Lluïsa Garcia s'ocupa de la Tresoreria.

La primera Junta Directiva: d'esquerra a dreta, Juanjo Butrón, tesorero; Imma Sistané, vocal del Jardí; Oriol Comas, president, i Emili Vilaseca, secretari.

El president, Emili Vilaseca, fa un parlament durant la jornada inaugural del Jardí Botànic, amb l'alcalde Joan Clos.

Oriol Comas i Juanjo Butrón, durant la Festa de Nadal de 1995.

La primera Junta Directiva es va constituir en l'acte de fundació de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB), el 21 de juliol de 1993, al Palau de la Virreina de Barcelona, i estava composta per:

- Oriol Comas, president.
- Emili Vilaseca, secretari.
- Juanjo Butrón, tesorero.
- Imma Sistané i Josep Maria Montserrat, vocals del Jardí.

La primera Junta Directiva es va celebrar a l'edifici de l'Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans el 28 de juliol de 1993.

Aquesta Junta va ser molt productiva fins a l'any 1997, ja que va aconseguir establir l'Associació i la seva estructura, i la va dotar dels recursos necessaris i d'una primera Secretaria Tècnica, amb Oriol Padrós.

L'Associació va celebrar la primera Assemblea al Centre Cívic Blai el 17 de febrer de 1994, durant la qual es van aprovar la memòria de 1993 i els pressupostos per al 1994, amb uns ingressos d'1.450.000 pessetes.

L'any 1997 la Junta va canviar la Presidència, de manera que Oriol Comas va deixar el càrrec i Emili Vilaseca el va assumir. Juanjo Butrón va continuar sent el secretari i va aparèixer un nou soci amb el càrrec de tesorero, Carlos Azofra Villa, que va desenvolupar durant molts anys activitats a la Junta Directiva de l'Associació. Aquesta Junta va desenvolupar les tasques de gestió de l'Associació fins a l'any 2000. El 1997 Jordi Pou va assumir la Secretaria Tècnica, en substitució d'Oriol Padrós, i Imma Sistané va deixar la Vocalia del Jardí.

L'any 2000 la Junta Directiva va canviar la Presidència, de manera que Emili Vilaseca va deixar el càrrec i el va assumir Ramon López Alcoverro. Juanjo Butrón va continuar fent-se càrrec de la Secretaria i Carlos Azofra, de la Tresoreria. La Vocalia del Jardí, en què hi havia Josep Maria Montserrat, es va ampliar amb Jaume Pàmies també com a vocal.

El mateix any Juanjo Butrón va deixar la Secretaria i es va escollir Gemma Gil per a aquest càrrec.

L'any 2001 va ser un any difícil i de molts canvis. La mort del president va deixar el càrrec buit fins que Anna Maria Llor va assumir la Presidència. Gemma Gil va deixar, també, la Secretaria i se'n va fer càrrec Manuel Soler. Carlos Azofra va continuar al capdavant de la Tresoreria. Aquesta nova Junta va tenir una continuïtat llarga, fins al 2005. Els vocals del Jardí també es van renovar el 2001 i Núria Membrives s'hi va incorporar, al costat de Jaume Pàmies

Aquell mateix any Jordi Pou Palau va deixar la Secretaria Tècnica després de cinc anys de dedicació i el va substituir Neus Garcia.

El juny del 2003 Neus Garcia va deixar la Secretaria Tècnica i va ser substituïda per Mònica Viladesau.

El 6 de novembre del 2004 a l'Assemblea Extraordinària Anna Maria Llor va ser reelegida presidenta i la composició de la Junta va quedar igual, amb un canvi de càrrecs: Manuel Soler va ocupar la Tresoreria i Carlos

Ramon López Alcoverro llegeix un text, durant el Dinar d'Estiu, l'any 2000.

Anna Maria Llor, presidenta, a l'esquerra, i Núria Membrives, vocal del Jardí, en el marc del cinquè aniversari del Jardí Botànic, inauguren la plaça dels Voluntaris, sota el gran pi.

Ser el suport administratiu de la Junta Directiva durant força temps, gràcies a la confiança de Carlos Azofra, em va permetre conèixer el món associatiu a fons i viure experiències irrepetibles.

Jordi Pou

Recordo la meva primera contribució al Jardí Botànic; estava fent de monitor a l'Escola Taller del Jardí Botànic Històric i amb els alumnes vam ajudar a plantar arbres. Vàrem fer la plantació mentre nevava.

Miquel Viñals

L'Assemblea del 2011, en què Anna Maria Llor deixa la Presidència i la substitueix Mercè Mestres. Acompanyen Mestres, a l'esquerra, Manel Soler i, a la dreta, Carlos Azofra.

La nova Junta acabada de constituir el 2011, amb la presidenta escollida i la presidenta sortint. D'esquerra a dreta, Josep Maria Montserrat (vocal del Jardí), Carlos Azofra, Mercè Mestres (nova presidenta), Anna Maria Llor (presidenta sortint) i Manel Soler.

Azofra, la Secretaria. Núria Membrives i Jaume Pàmies van continuar com a vocals del Jardí.

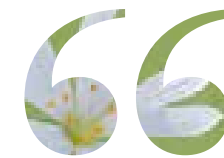
L'any 2006 deixa la vocalia Núria Membrives i la substitueix Lola Burzaco.

El 10 de febrer del 2007 a l'Assemblea Extraordinària va passar a ser vocal del Jardí Josep Maria Montserrat, que poc temps abans havia estat nomenat director del Jardí Botànic.

El 9 de febrer del 2008 es va celebrar l'Assemblea, que va donar continuïtat a la Junta i va dur a terme les activitats ordinàries, com ara aprovació de comptes i presentació de pressupost, programa i memòria d'activitats.

El 12 de febrer del 2011 va tenir lloc una Assemblea Extraordinària en què va deixar la Presidència Anna Maria Llor i va ser escollida nova presidenta Mercè Mestres. La resta de la Junta es va mantenir en els càrrecs: tresorer, Manel Soler, i secretari, Carlos Azofra.

Mercè Mestres explica que el primer acte a què va assistir com a presidenta de l'Associació va ser plantar un drago, un arbre provinent de les illes Canàries. El drago el va enviar el Govern canari per a una *performance* que havia de tenir lloc en un espai cultural del Poble Nou i, posteriorment, va passar a formar part de la parcel·la de les Canàries del Jardí Botànic. Arribat el dia en què s'havia de celebrar l'acte protocol·lari de donació de l'arbre, a l'espai on s'havia de fer la plantació hi havia l'alcalde de Las Palmas, Jerónimo Saavedra, acompanyat d'una regidora del seu Govern. També hi havia Jordi Martí, de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB); Josep Maria Montserrat, director del Jardí; Ignacio Rodríguez, de l'entitat Hangar del Poble Nou; Anna Maria Llor, expresidenta de l'AAJBB; Mercè Mestres, la nova

Moltes gràcies a totes les persones vinculades a l'Associació d'Amics del Jardí Botànic que fan possible que, any rere any, puguem gaudir del Jardí Botànic de Barcelona, perquè són moltes les lliçons que podem extreure del coneixement de cadascuna de les plantes que podem trobar-hi.

Maria Lluïsa Garcia

D'esquerra a dreta, Oriol Comas, primer president de l'Associació; Anna Omedes, directora del Museu de Ciències Naturals; Anna Maria Llor, presidenta del 2001 al 2011; Josep Maria Montserrat, vocal del Jardí, i Francesc Xavier Rodríguez (Caixa d'Estalvis del Mediterrani [CAM]), durant la presentació de l'exposició «De la llavor al fruit» a l'Aula Mediterrània del JBB.

presidenta; Mercè Albaigés fent fotografies, dos violinistes i tècnics del Jardí. El personal del Jardí havia fet el forat corresponent i Saavedra i Mestres van fer la palada protocol·lària. El drago estava en una fase bastant terminal i el matí no era radiant, més aviat plujós i gris. Els músics van començar a interpretar. El representant canari va demanar l'escúter elèctric per a persones amb poca mobilitat i va marxar a fer una visita al Jardí. Mestres va fer el seguiment del drago i, afortunadament, avui en dia segueix dempeus i gaudeix de bona salut.

El 2011 es van adaptar els Estatus de l'Associació a la nova legislació i es van redactar els que són vigents actualment.

El 25 d'octubre del 2014 es va convocar una Assemblea Extraordinària per renovar els càrrecs de la Junta i s'hi van incorporar Enric Orús, a la Tresoreria, i Maria Jesús Garcia, a la Secretaria, que va estar poc temps al càrrec.

El 2015 la Junta va tenir la vacant de la Secretaria i va passar per certes dificultats. Mercè Mestres continuava sent presidenta i Enric Orús, tresorer.

La vacant de la Secretaria es va mantenir durant tot l'any. L'octubre del 2015, en una Assemblea Extraordinària, Mercè Mestres va deixar el càrrec de presidenta i el va assumir Pere Vives. Enric Orús va continuar a la Tresoreria i Carlos Azofra es va oferir per ocupar la plaça de la Secretaria, de manera puntual, per no deixar el càrrec vacant, fins que es trobés una persona que l'assumís. El desembre del 2015, Emilia Delgado també va deixar el càrrec de la Secretaria Tècnica i el va assumir Carolina Rodríguez, que encara avui continua sent la secretària tècnica. El febrer del 2016 Carlos Azofra va deixar el càrrec de secretari de la Junta i el va assumir Miquel Viñals.

A l'esquerra, Enric Orús, tresorer des del 2014 fins al 2018, i Guillem Ramon Condal, Carlos Azofra, Mercè Mestres i Josep Maria Montserrat, durant el dinar de Nadal del 2015.

La nova Junta que es va constituir el febrer del 2016 estava formada per:

- Pere Vives, president.
- Miquel Viñals, secretari.
- Enric Orús, tresorer.

Aquesta Junta es va mantenir activa i va desenvolupar totes les seves tasques fins a l'octubre del 2018, quan Enric Orús va deixar la seva dedicació a la Tresoreria i la va assumir Maria Lluïsa Garcia. Aquesta nova Junta és la que hi ha actualment.

L'Associació, des dels orígens, ha vinculat l'activitat al Jardí Botànic. Per aquest motiu, a la Junta Directiva sempre hi ha un o dos representants del Jardí que fan la funció de vocals. La missió de l'Associació és promoure les activitats del Jardí Botànic i, per tant, l'activitat de l'entitat sempre ha estat i sempre estarà vinculada al Jardí Botànic i al coneixement de les plantes. Aquesta vinculació fa que l'Associació desenvolupi, de sempre, un programa que ha estat validat pel Jardí Botànic i que aquest col·labori sempre a cercar fórmules de finançament per a desenvolupar el programa de l'entitat. Actualment, el finançament ve de les quotes que aporten els prop de tres-cents socis i sòcies, de l'ajut econòmic anual del Museu de Ciències Naturals i de les aportacions de les activitats que desenvolupa l'Associació.

La Junta Directiva esdevé fonamental per a la continuïtat de la vida associativa. Està constituïda per tres persones que han de posar el seu nom i la seva responsabilitat a disposició del bon govern de l'Associació. La tasca de la Junta Directiva, no sempre complaent i a vegades complexa, és fonamental. Els socis i sòcies i amics i amigues sempre han expressat el seu agraïment envers les persones que han fet possible les juntes de manera desinteressada, i aquestes ratlles són un reconeixement envers les persones que han ocupat els càrrecs de la Junta Directiva al llarg de la història de l'AAJBB.

Una Assemblea General Ordinària, el febrer del 2016.

L'Assemblea del 2017. D'esquerra a dreta, Enric Orús, tresorer; Pere Vives, president; Miquel Viñals, secretari, i Jaume Pàmies, vocal del Jardí.

L'Assemblea en què es va escollir la nova Junta, l'octubre del 2018. D'esquerra a dreta, Jaume Pàmies, vocal del Jardí; Miquel Viñals, secretari; Pere Vives, president, i Maria Lluïsa Garcia, tresorera.

Ser president de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic et permet conèixer un fantàstic grup de persones, de diverses edats i orígens, que estimen les plantes i la natura, i que cerquen en el temps de lleure una oportunitat per a créixer personalment, fer créixer els altres i, a la vegada, fer créixer un projecte tan estimat com el del Jardí Botànic.

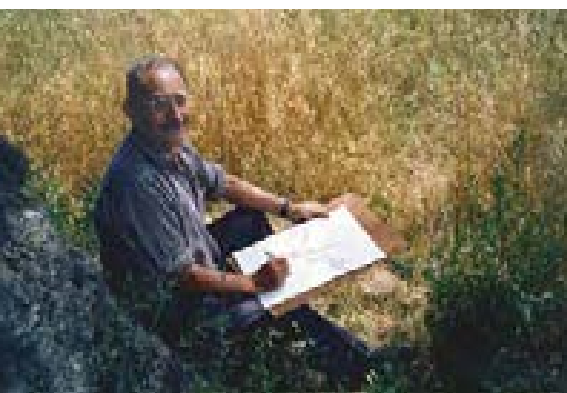
Pere Vives

Il·lustració botànica i fotografia

Des dels primers anys, voluntàries i voluntaris que sabien dibuixar van començar a fer il·lustracions de plantes dels vivers i del Jardí. Joaquim Conca va ser un dels primers i va dibuixar una col·lecció de *Narcissus* que hi havia a l'obra de l'antic Institut Botànic. Aviat més persones es van sumar a dibuixar plantes. Destaquem la col·laboració de Josep Sabanés i Montserrat Molins, que han dibuixat i il·lustrat moltes plantes i moments de l'Associació. L'any 2013 es va recollir en una exposició a la masia bona part de l'obra de Josep Sabanés. Cal destacar, també, la tasca de Victòria Ramos i Jaume Morera, el qual, a part de tenir coneixements de micologia, ha il·lustrat moltes plantes, sobretot per a *Brolla* i l'*Agenda*. A més, durant força anys hi va haver un grup de voluntaris i voluntàries fotogràfes que estudiaven la fenologia de les plantes del Jardí, i, alhora, es van convocar les primeres edicions del Concurs Fotogràfic, encara vigent avui.

Josep Sabanés i Montserrat Molins dibuixen a l'antic obrador de l'IBB.

Josep Sabanés dibuixa en directe al Jardí Botànic.

Parada de l'Associació a la plaça de Catalunya durant la Mercè, el 1996.

Festa del Dibuix, el 1997.

Des que va néixer l'Associació d'Amics del Jardí Botànic (AAJBB), el dibuix i la il·lustració científica han estat una activitat central dels voluntaris i voluntàries i dels amics i amigues. Pilar Boldo, Joaquim Conca i Josep Gómez van ser les primeres persones voluntàries que van formar part del grup d'il·lustradors i il·lustradores, i el van liderar. Ja el primer any, gràcies a Patricio Vélez i a Joaquim Conca, professor i alumne de l'escola EINA, es va organitzar un taller experimental de dibuix descriptiu de plantes, que es va dur a terme al Col·legi d'Arquitectes de Girona coincidint amb la setmana Girona, Temps de Flors. Les jornades a Girona van incloure, també, una conferència sobre la il·lustració botànica a Catalunya a càrrec de Josep Maria Montserrat.

També es va organitzar l'exposició «Una mirada al Jardí», en què s'exposaven diferents il·lustracions de plantes del Jardí Botànic de Barcelona (JBB).

Els anys següents van tenir lloc diversos cursos i jornades de formació de dibuix i d'il·lustració. El juny del 1997 es va organitzar la Festa del Dibuix al Jardí Botànic i hi va participar molta gent.

El grup de persones voluntàries, durant molt temps, va ser organitzat per Joaquim Conca, que al llarg d'aquests anys ha donat unes quantes il·lustracions originals a l'Associació. Destaca un dibuix fet a llapis de la masia del Jardí Botànic Històric (JBH) i un dibuix d'una branca d'alzina amb motiu dels vint-i-cinc anys de l'Associació.

Joaquim Conca explica que a les parades de la Mercè, quan es feia promoció del nou Jardí Botànic, el va saludar l'alcalde Pasqual Maragall. Hi va parlar una mica i li va recalcar diverses vegades que Barcelona no tenia jardí botànic i que la ciutat es mereixia tenir-ne un. Probablement, aquesta conversa va aportar un gra de sorra al projecte de reobrir el Botànic.

El grup d'il·lustradors es va ampliar amb l'arribada de Josep Sabanés i Montserrat Molins, i també amb Jaume Morera, Àngela Prats i Victòria Ramos. Va ser molt recordada l'exposició de dibuixos que es va fer de Josep Sabanés a la masia del JBH, l'any 2013. Durant aquests anys, tots han il·lustrat moltes plantes per a les portades de l'Agenda i després per a les pàgines interiors i les contraportades de *Brolla*, i en altres publicacions de l'Associació.

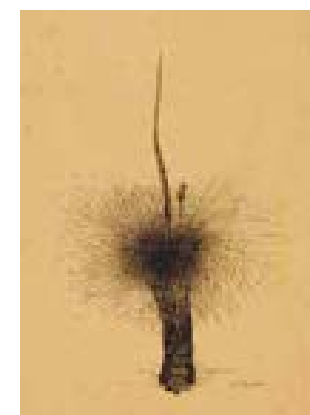
Il·lustradores i il·lustradors, científiques i científics, al llarg d'aquests, anys han ofert cursos i tallers que han permès que sòcies i socis i voluntàries i voluntaris gaudissin de l'aprenentatge de les tècniques del llapis, el carbonet, l'aquarel·la i la tinta, entre d'altres. Carles Puche, Blanca Martí i Isik Güner, per destacar només alguns noms d'aquests darrers anys, han dirigit cursos i tallers d'il·lustració que han gaudit d'una àmplia participació i d'interès per part del públic.

Diverses il·lustracions dels amics i amigues s'han publicat a la contracoberta de la revista *Brolla* durant molts anys, així com en altres publicacions de l'Associació.

Des dels inicis de l'Associació, la fotografia ha estat una activitat molt lligada al Jardí Botànic, ja que la necessitat de disposar de bones imatges de les

Dibuix commemoratiu dels vint-i-cinc anys de l'Associació d'Amics. Branca d'alzina dibuixada amb llapis per Joaquim Conca.

La Xanthorrhoea de Sydney, dibuixada per Josep Sabanés.

Aeonium arboreum, il·lustració de Jaume Morera.

Aloe striatula, il·lustració de Jaume Morera.

Dibuix d'un Narcissus amb el detall de la flor, de Joaquim Conca.

“

Enyorança... dels bons temps al Jardí Botànic, cuidant i dibuixant plantes amb Josep Sabanés, el meu marit... i tots els companys, mai no els oblidaré.
Montserrat Molins

Recordo encara quan cursava els estudis de doctorat a l'IBB, on feia estudis d'ADN d'una gran col·lecció de *Narcissus* que a poc a poc s'havia aconseguit a l'obrador de l'IBB, quan un dia va aparèixer en Joaquim Conca per demanar-me permís per a dibuixar els *Narcissus*. Va començar a dibuixar-los, amb llapis, amb tinta, amb aquarel·les... una magnífica col·lecció d'il·lustració científica que encara podem veure dipositada a la Biblioteca de l'IBB, donació de l'autor.

Pere Vives

Un participant en el primer Curs de fotografia que es va dur a terme al JBH, el 1995.

plantes del Jardí en diferents moments de l'any, amb flor, amb fruit, a l'hivern, a la primavera..., ha estat un atractiu per a les persones que han visitat el Jardí, així com per a les sòcies i socis i per a les amigues i amics de l'Associació.

L'any 1995, de la mà d'Oriol Alamany, es va programar el primer Curs de fotografia de plantes, que va incloure una sortida a Montjuïc.

Els primers grups de fotografia van aparèixer l'any 1995, amb un grup de persones voluntàries que va treballar a l'Arxiu Cuatrecasas de l'Institut Botànic de Barcelona (IBB) i que fins al 2015 va estar molt actiu.

El 2011 el Grup de Fotografia va recollir imatges de plantes del Jardí per al projecte de guia portàtil multimèdia del JBB, que situava les plantes i les persones visitants de manera georeferenciada. Durant aquella època, Mercè Albaigés i Jordi Millet van ser els grans impulsors del grup, que va desenvolupar una activitat important a l'Associació.

El 2015 l'AAJBB va tenir recursos per a incorporar la coordinació a alguns grups de voluntaris i voluntàries. Així, durant un temps, Ariadna Pérez va promoure l'activitat de la secció de fotografia, però les dificultats econòmiques posteriors van estroncar aquelles propostes i iniciatives.

Les exposicions a la masia del Jardí Botànic

Des del 2003, any en què van finalitzar les obres de remodelació de la masia, aquesta disposa a la planta baixa d'un espai diàfan amb tres parets que permet plantejar exposicions de petit format. Així, durant aquests vint-i-cinc anys s'hi han exhibit exposicions sobre temàtiques relacionades amb les plantes, exposicions de fotografies i mostres de dibuixos, com ara les que es destaquen a continuació.

El 2009 l'exposició «Perquè hem arrelat, volem créixer» es va presentar a l'Aula Mediterrània del JBB, una proposta que parlava de la il·lusió per un projecte com el del Jardí Botànic i de les aportacions de l'Associació. L'equip de Teresa Garzón, Guillermo Santamaria i Anna Saperà ho va fer possible, amb la col·laboració de l'equip de disseny gràfic de Sacajugo.com.

El 2012, de l'abril al juliol, es va programar una exposició de fotografies d'Àngel Hernansáez: «Racons de llum, mirades d'un jardiner». Es tracta d'una mostra de fotografies que constitueixen una visió del Jardí Botànic des de dins, des dels ulls d'un jardiner. L'univers visual de l'autor es nodreix d'una matèria primera vegetal constant, digerida i transformada a través de la llum en un altre jardí: un jardí d'imatges, d'iconografia pròpia, en què les plantes no formen part del paisatge o l'entorn, sinó que en són el subjecte. Així, el paisatge narratiu i estètic és proposat i constituït per les plantes mateixes.

El setembre del 2012 es va inaugurar «Savia roja», de l'aquarel·lista mexicana Tatiana Musi, dibuixos fets amb colors de plantes naturals, un projecte artístic creat específicament per al Jardí Botànic de Barcelona. L'exposició es va complementar amb un taller creatiu de l'autora. L'exposició va ser patrocinada pel Consolat de Mèxic, amb la col·laboració del Departament de Comunicació del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

El 2013, a l'octubre, es va inaugurar una proposta de Josep Casares: «Motius vegetals», una mostra de dibuixos de diferents paisatges acolorits i de motius relacionats amb les plantes.

També el 2013, al cap d'uns quants anys de la mort de Josep Sabanés, l'Associació va obrir una exposició dels seus dibuixos a la masia del Jardí Botànic Històric. La van visitar molts socis i sòcies i amics i amigues. Montserrat Molins, la seva dona, una de les sòcies més grans, sovint agraeix a l'Associació que organitzés la mostra.

Els concursos de fotografia

Paral·lelament, s'han desenvolupat un seguit de propostes per a promocionar la fotografia al Jardí a través de diferents concursos de fotografia. S'han convocat set edicions del Concurs Fotogràfic al Jardí Botànic des del 2008, centrades en fotografies fetes tant al Jardí Històric com al Jardí Botànic.

Cartell que anuncia el V Concurs Fotogràfic de l'AAJBB, el 2013.

L'any 2013 es va fer una exposició de dibuixos d'en Sabanés, cosa que agraeixo molt. Gràcies a tothom.

Montserrat Molins

La natura i la fotografia són dues de les meves passions. La primavera del 2012 l'AAJBB em va donar l'oportunitat de compartir-les organitzant una exposició amb les meves fotografies fetes al JBB. Tot plegat, un record inesborrable.

Àngel Hernansáez

La tardor del 2017 vaig anar a visitar Joaquim Conca a casa seva, a Rubí, per demanar-li si ens volia fer un dibuix d'una branca d'alzina commemorativa dels vint-i-cinc anys de l'Associació. Va ser demanar-li-ho i ho va fer amb aquell interès dels que estimen la il·lustració científica: «La qualitat del paper, la impremta quina serà, millor amb llapis...», tot de detalls que es van reflectir en el resultat final.

Pere Vives

En el concurs han participat imatges que són autèntiques meravelles i de sempre ha registrat una molt bona participació de fotografies i de públic. Vegeu en aquestes pàgines algunes de les imatges guanyadores en diferents edicions del concurs. Aquest concurs, any rere any, ha anat presentant les bases, ha promocionat la participació entre socis i sòcies, amics i amigues, i públic en general, i ha premiat les millors fotografies presentades.

Les persones que fan de guies voluntàries han estat sempre unes col·laboradores importants, ja que han aportat moltes imatges de les plantes del Jardí al llarg dels diferents itineraris que es fan els caps de setmana i al llarg de l'any, de manera que han anat il·lustrant, mes rere mes i setmana rere setmana, la progressió de les plantes al Jardí Botànic. Lourdes Roca, Guillem Ramon Condal, Laura Buguñà i Guillem Vives, entre d'altres, han aportat a l'Arxiu de l'AAJBB imatges de la floració, dels fruits, de les malalties de les plantes...

També cal destacar la tasca d'alguns socis i sòcies i d'alguns voluntaris i voluntàries que, sempre amb la càmera a punt, han immortalitzat la història de l'Associació mitjançant fotografies que s'han recollit a l'Arxiu de l'AAJBB. Es tracta de fotografies sobre les activitats organitzades, com ara excursions, exposicions, trobades, festes..., moltes de les quals es recullen en aquesta publicació per il·lustrar part d'aquests vint-i-cinc anys d'història.

A continuació es reproduïx una llista de persones que han aportat fotografies a l'Arxiu de l'AAJBB. Potser no s'ha pogut fer un compendi complet de totes les persones que han col·laborat en aquesta tasca; des d'aquí, ens disculpem per si algú no hi apareix.

Joan Bartomeu
Ferran Serra
Emili Izquierdo
Isclè Pladellorens
Oriol Gascón
Mercè Albaigés
Carlos Azofra
Pere Vives
Imma Sistané
Núria Costa
Miquel Viñals
Ángel Hernansáez
Joan Valero
Emili Giménez

Albert Sánchez
Elisabet Serrano
Pere Casbas
Benjamí Aïsa
Guillem Ramon Condal
Laura Buguñà
Lourdes Roca
Judith G. Barcina
Geraldine Sanz
Carlos Frias
Jorge García
Daniel Aparicio
Víctor Curto
Jordi Millet

Fotografies guanyadores del concurs de l'any 2012.

Fotografia que va participar en el concurs de l'any 2011.

Imatge participant en el Concurs Fotogràfic del 2009.

Persones voluntàries a l'hivernacle de l'obra de l'antic IBB, a l'avinguda dels Muntanyans de Montjuïc.

El viver i el treball de camp

L'antic viver i obrador de l'Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans, va ser el primer espai on es van acollir persones voluntàries. Aurora Elias i Miquel Veny els van iniciar en la cura de les plantes, la sembra, la repicada, la replantació... Aquells primers grups del viver van fer possible que sobrevisquessin en tests moltes plantes que estaven aclimatades al Jardí Botànic Històric, on no hi havia prou jardineros per a mantenir-les. Els voluntaris i voluntàries que aquells estius van ajudar a regar les plantes van aconseguir que després es poguessin plantar al nou Jardí o al mateix sot de la Foixarda. Al nou Jardí un grup de persones voluntàries ha col·laborat a mantenir les plantes del viver, que els primers anys va ser molt important, ja que calia obtenir molta planta a partir de les llavors recollides en campanyes botàniques. El treball de camp en algunes parcel·les del Jardí també ha estat un objectiu d'aquest grup de voluntàries i voluntaris.

Al Jardí Botànic Històric es van mantenir moltes plantes en test que els voluntaris van mantenir vives entre el 1993 i el 1999.

Miquel Veny s'encarregava de distribuir les diferents feines de reproducció i manteniment de les espècies que hi havia, i entre tasca i tasca es creà un agradable vincle social entre els assistents que avui dia perdura.

Núria Abellán

Es voluntaris i voluntàries del viver van ser un dels primers grups que es van formar. Al començament, el contacte directe amb les plantes i les activitats de trasplantar-les, de regar-les, de repicar-les... es desenvolupaven a l'obrador i a l'hivernacle de l'avinguda dels Muntanyans, situat davant de l'antic Institut Botànic de Barcelona (IBB). Allí, Aurora Alias, Carme Padrol i Miquel Veny explicaven a les voluntàries i voluntaris tot el que calia fer per a mantenir vives les plantes i les col·leccions que hi havia. Aquells anys aquest grup va desenvolupar, també, una tasca molt important: acollir plantes, tenir-ne cura i regar-les a l'antic Jardí Botànic de Barcelona (JBB), perquè als voltants de la masia hi havia moltes plantes que esperaven l'obertura del nou Jardí. Però més de sis anys d'espera van requerir l'ajut i tasca dels voluntaris i voluntàries del viver i de l'Associació, que, estiu rere estiu, ajudaven a regar, a trasplantar i a mantenir vives totes les espècies que s'acumulaven arreu del sot de la Masia; els pocs jardiniers que hi havia no donaven a l'abast de tanta feina que hi havia per fer.

Un cop inaugurat el Jardí Botànic el 1999, uns nous vivers van permetre mantenir la tasca d'aquest grup, que es va dedicar a mantenir les noves plantes per al Jardí Botànic: les regaven, les trasplantaven, les sembraven en safates de cultiu... Uns quants matins cada setmana participaven en aquestes tasques sota la coordinació de Núria Abellán, que és la responsable dels vivers al Jardí.

L'objectiu general del viver del JBB és cultivar en test plantes de diferents zones del món que tenen clima mediterrani, amb l'objectiu que es reproduueixin i, així, conservar-les o plantar-les al nou Jardí. Les tasques que es duen a terme complementen l'enriquiment de les col·leccions del Jardí Botànic. Entre les moltes plantes que hi ha al viver, n'hi ha que corresponen a col·leccions científiques que estan en procés d'estudi a l'IBB, d'altres són plantes del Jardí que han sofert algun contratemps o alguna malaltia, i d'altres estan amenaçades o en perill d'extinció.

El viver és un espai que permet experimentar amb el cultiu de plantes en estat salvatge; de vegades és el primer que s'intenta cultivar, la qual cosa dificulta el procés. El viver s'abasteix de llavors del Banc de Germoplasma, de viatges i expedicions botàniques, d'intercanvis amb altres jardins botànics i de vegades de la compra a productors del país d'origen.

Es fan habitualment dues sembres a l'any, una a la primavera i una a la tardor. Tot està inventariat i s'anoten totes les dades referents al cultiu per fer un bon seguiment de cada exemplar. Quan els plançons tenen certa mida es repiquen en test i es van trasplantant fins que arriben a les condicions òptimes per a ser plantats al Jardí. En moltes d'aquestes tasques col·laboren les persones voluntàries de l'Associació, així com alumnat d'estudis de jardineria o d'enginyeria que habitualment exerceixen les pràctiques com a voluntaris de l'Associació.

Un voluntari i una voluntària fotografien la col·lecció de plantes vives que hi havia a l'obrador de l'antic IBB. Bancada de Narcissus sp.

Primeres imatges de persones voluntàries als umbracles del JBB, l'any 1998.

“

Al principi anàvem al viver que hi havia davant de l'antic Institut Botànic, on en Miquel ens feia tota mena de comentaris sobre les tasques que havíem de fer i passàvem unes hores molt agradables durant el matí treballant amb les plantes.

Ferran Serra i Gemma Sas

El viver.

El Grup del Viver, als umbracles del JBB, trasllada plantes.

Tres voluntàries fan tasques al viver del JBB.

L'Associació també va posar en marxa un grup de voluntaris i voluntàries de treball de camp al Jardí Botànic que col·laborava en els treballs que calia dur a terme. Així, amb l'ajut d'Àngel Hernansáez, unes quantes persones voluntàries participaven, setmana rere setmana, de la vida i creixement del Jardí Botànic.

Al començament el Grup de Treball de Camp s'encarregava de plantar bona part de les plantes que els voluntaris i voluntàries produïen al viver. Així, endreçaven parterres, talussos, espais de roserars, parcel·les etnobotàniques i altres racons del Jardí que estan fora del circuit habitual de manteniment.

L'any 2002 la vídua de Pere Duran i Farrell va fer una donació de prop d'un centenar de bonsais al Jardí Botànic de Barcelona. Així, es va obrir un espai permanent dedicat als bonsais que actualment acull més de tres-cents exemplars. Juango Pardo n'és el cuidador; a més, des de fa uns quants anys hi ha voluntaris i voluntàries de l'Associació que col·laboren en la cura i manteniment dels bonsais, especialment els dissabtes, però també en altres moments de l'any, quan els bonsais necessiten alguna atenció especial.

La col·lecció de bonsais del Jardí exposa sempre una mostra de prop de cinquanta exemplars que es pot visitar els caps de setmana, amb la possibilitat de fer el recorregut amb les guies de l'Associació.

Júlia Juanola treballa de voluntària al viver.

Persones voluntàries del Grup del Viver, als hivernacles del JBB.

Juanjo Pardo en una exposició de bonsais al Poble Espanyol.

Lourdes Roca, amb persones que visiten el Jardí Botànic.

Els guies botànics

Les primeres activitats que va desenvolupar l'Associació tenien com a finalitat donar a conèixer les plantes i la vegetació de Montjuïc. Els itineraris botànics per la muntanya es van encetar el 1994 i es van desenvolupar diverses propostes. A l'estrena del primer itinerari hi va participar molta gent i, també, l'aleshores alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall.

Ja des del començament va aparèixer un grup de guies que, després, amb la inauguració del JBB, el 1999, va desenvolupar la tasca, molt valorada, de fer guiatges a les persones que visiten el Jardí els dissabtes i diumenges. En aquest apartat, cal remarcar la feina de Guillem Ramon Condal, Lourdes Roca i Laura Buguñà, així com la coordinació de Benjamí Aïsa, a més de la feina de totes les persones que han fet de guia al llarg d'aquests anys i de totes les que actualment formen part del Grup de Guies Botànics.

Primer itinerari botànic que van fer a Montjuïc els Amics del Jardí Botànic, l'any 1994.

Des dels inicis de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB), es va formar un grup de persones dedicades a la pedagogia botànica amb ganes de desenvolupar recursos per a les escoles i per a la formació de les persones voluntàries. Les primeres experiències van ser els itineraris botànics per Montjuïc, després van arribar les carpetes pedagògiques per a les escoles i els cursos de formació botànica, i, un cop es van obrir les portes del Jardí Botànic (JBB) el 1999, un dels primers grups de persones voluntàries que es va formar va ser el de les guies botàniques, que s'encarregaven d'oferir visites guiades a les persones que visitaven el Jardí els caps de setmana.

Tot un seguit de propostes que van conduir a desenvolupar, durant molts anys, programes pedagògics d'activitats escolars al Jardí a càrrec de les persones educadores i guies de l'Associació.

El 5 de març de 1994 es va inaugurar el primer Itinerari Botànic per Montjuïc a càrrec de guies de l'Associació. Un trajecte complet de dues hores i trenta minuts de durada que començava a la seu de l'Antic Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans, i que resseguia diferents recorreguts segons l'època de l'any i segons la floració de les espècies. El recorregut mostrava

L'arribada a la masia del Jardí Botànic Històric. D'esquerra a dreta, Núria Escué, Jordi Carrió, Josep Maria Montserrat i l'alcalde Pasqual Maragall.

Refrigeri al sot de la Masia com a cloenda de l'acte inaugural dels itineraris botànics a Montjuïc, el 1994.

la flora al voltant dels sots de la Foixarda, a la recta de l'Estadi i als voltants del Museu Nacional d'Art de Catalunya, i acabava al recinte de l'actual Jardí Botànic Històric (JBH).

L'objectiu era donar a conèixer les plantes de l'itinerari a la vegada que s'aprenien nocions d'història de la muntanya, sempre lligades als esdeveniments de la ciutat. Els valors més rellevants en què s'incidí al llarg del recorregut eren la presència de l'espècie humana i la seva capacitat de transformació paisatgística, i el concepte de pulmó verd de la ciutat.

En els itineraris també es treballaven diverses experiències, com ara mostrar la importància de les plantes a les grans ciutats, ja que refrigeren i regulen l'aire, redueixen la contaminació, creen un efecte de pantalla que permet fer reduir soroll ambiental o esdevenen elements sedants en la relació entre l'espècie humana i les plantes.

Prop de quaranta espècies arbòries s'explicaven de manera meticulosa: els trets morfològics i les curiositats de cadascuna, els usos que tenien... i això es feia a través d'un document que incloïa diferents fitxes amb informació sobre cadascuna de les espècies del recorregut.

El número 3 de *L'informatiu*:

Núria Costa informa del gran èxit obtingut quant a participació en la inauguració, el 5 de març, dels itineraris botànics per Montjuïc, als quals va assistir l'alcalde Pasqual Maragall, responent a la invitació feta per l'AAJBB. Els diaris *El Periódico de Catalunya*, *La Vanguardia* i *ABC* van publicar un article de l'acte, TV3 va emetre el mateix dia una informació, Radio Nacional d'Espanya (RNE) ens va tenir presents als seus informatius, Antoni Mesa i Montserrat Rey van acudir als estudis d'Antena 3 Radio per parlar del tema, Radio 4 de RNE ens va enviar una unitat mòbil per fer el cobriment de l'acte, Onda Cero va fer esment dels itineraris i estaven previstes aparicions al programa *L'aparador* de Catalunya Ràdio i al *Barcelona súper* de Ràdio Barcelona.

L'aleshores alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall, ofereix unes paraules breus, acompanyat del president de l'Associació, Oriol Comas, el dia de la inauguració de l'itinerari Botànic per Montjuïc, el 5 de març de 1994. D'esquerra a dreta, Juanjo Butrón, tesorero de l'AAJBB; Emili Vilaseca, secretari, Oriol Comas, president, i Josep Maria Montserrat, director del Jardí Botànic.

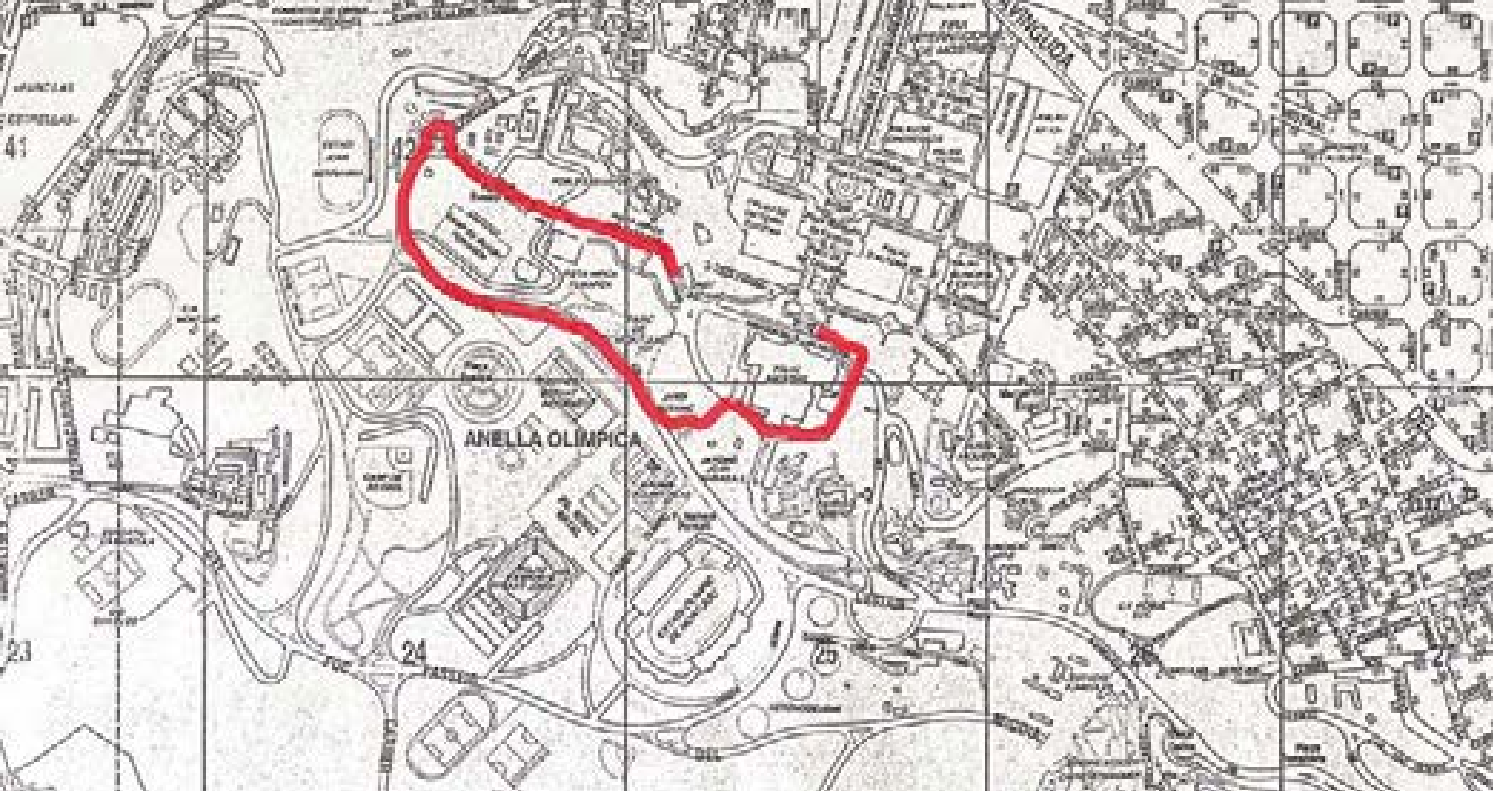
L'entrada de l'edifici de l'Institut Botànic, a l'avinguda dels Muntanyans, punt d'inici de l'itinerari botànic.

Personalitats assistents a la inauguració del primer Itinerari Botànic per Montjuïc. D'esquerra a dreta, a davant, Jordi Carrió, Pasqual Maragall i Josep Maria Montserrat, i, a darrere, Oriol Comas i Emili Vilaseca. A davant d'esquena, Diana Garrigosa.

Amics i amigues del Jardí Botànic, durant l'acte d'inauguració del primer Itinerari Botànic per Montjuïc.

Mapa del recorregut del primer Itinerari Botànic per Montjuïc, inaugurat el 1994.

Exemplar de la carpeta pedagògica que es va fer servir per a les primeres activitats escolars que va fer el Jardí Botànic amb l'ajuda de les persones voluntàries del Grup d'Educació Ambiental de l'Associació.

Socis i sòcies i amics i amigues van participar en l'itinerari el dia que es va fer per primera vegada. El recorregut va acabar al sot de la Masia del Jardí Botànic i es va oferir un refrigeri a totes les persones assistents.

Aquest primer itinerari va donar pas a un grup de persones guies voluntàries que estava dedicat a l'educació. Imma Sistané, José Manuel Cousillas, Jordi Díaz i Callejo i Josep Lluís Salvadó, entre d'altres, van preparar més itineraris i recursos, i van adaptar la proposta a les activitats escolars amb l'elaboració de la carpeta pedagògica per a mestres *Montjuïc: estudi del medi natural i la seva relació amb l'home*, que estava formada per uns quaderns escolars acompanyats de material audiovisual (diapositives) de les diferents espècies d'arbres. Aquestes activitats es van oferir durant uns quants anys fins que es va obrir el nou Jardí.

La proposta de l'itinerari de Montjuïc costava cent cinquanta pessetes per persona individual i dues mil pessetes per a grups de vint persones, i habitualment se solia dur a terme els dissabtes al matí. Després van aparèixer adaptacions de l'itinerari, com ara el recorregut «Jardí de l'Olimpíada», o recursos pedagògics com ara «La coneixes, és Barcelona».

L'any 1995, amb la formació d'un grup ja consolidat de persones que feien de guies botàniques a l'Associació, es va presentar el segon Itinerari Botànic per Montjuïc en una jornada d'inauguració que va tenir lloc el 6 de maig de 1995.

Guillem Ramon Condal fa unes explicacions en l'acte de celebració dels vint-i-cinc anys del primer Itinerari Botànic per Montjuïc, el 2018.

Des de 1994 fins a 1999, quan es va inaugurar el Jardí Botànic, es van fer itineraris botànics per Montjuïc els dissabtes al matí amb els guies voluntaris i voluntàries de l'Associació, i es van desenvolupar dues propostes: — «Jardí de l'Olimpíada», un itinerari que mostrava la vegetació bàsica de Montjuïc amb els nous jardins creats amb motiu dels Jocs Olímpics.

— «Montjuïc ocult», que ensenyava els jardins de Montjuïc, dissenyats per Jean Claude Nicolas Forestier i Nicolau Maria Rubió i Tudurí per a l'Exposició Internacional de 1929, especialment els jardins de Laribal, que aleshores estaven en mal estat de conservació.

Des de la inauguració del Jardí Botànic, el Grup de Guies ha desenvolupat guiatges gratuïts per a les persones visitants del Jardí els dissabtes i els diumenges. Això significa més de dues-centes visites anuals i més de dues mil persones que cada any es beneficien d'aquesta activitat.

Les primeres tasques de coordinació de les persones que fan de guies van ser a càrrec de Guillem Ramon Condal, i, també, des dels inicis, Emili Izquierdo hi va contribuir amb una molt bona feina. Uns quants anys més tard, el 2005, Benjamí Aïsa es va fer càrrec de coordinar les persones que feien de guies botàniques i durant uns quants anys va dur a terme una important tasca dins d'aquest grup de voluntaris i voluntàries.

Han estat moltes les persones que han fet de guies i que han passat pel grup de voluntàries i voluntaris per desenvolupar els diferents itineraris

Guillem Ramon Condal fa de guia a l'itinerari Botànic per Montjuïc, el 1995.

A la fotografia, dues de les persones que actualment són guies voluntàries de l'AAJBB i que s'iniciaven aleshores en aquesta tasca: Guillem Ramon Condal i, al centre de la imatge, Imma Sistané, en la inauguració del segon Itinerari Botànic per Montjuïc.

Recordo la presentació del llibre d'en Ricard sobre els arbres singulars de Barcelona.

Conxita Tresaco

Visita guiada de Guillem Ramon Condal al Jardí Botànic.

Guillem Ramon Condal explica curiositats sobre l'itinerari Botànic per Montjuïc durant la celebració del vint-i-cinquè aniversari del recorregut.

Petit refrigeri ofert als socis i sòcies i als amics i amigues participants.

Laura Buguñà inicia un itinerari amb unes quantes persones que visiten el Jardí Botànic.

que han recorregut les diferents àrees mediterrànies del Jardí. Actualment, el Grup de Guies està format per Guillem Ramon Condal, Lourdes Roca, Laura Buguñà, Gemma Soriano, Enric Orús, Montserrat Main, Josep Soler, Georgina Abel, Pere Vives, Vicenç Lladó, Maria Dolors Sánchez, Clàudia Maria i Guillem Vives.

Des del febrer del 2017 es van iniciar, també, els primers guiatges voluntaris per al públic en general al Jardí Botànic Històric. Montserrat Main i Pere Vives, del Grup de Guies, han desenvolupat aquesta proposta cada diumenge, amb una bona participació de públic de la ciutat. Sota el títol «La màgia dels sots de la Foixarda», s'ofereix un itinerari pel Jardí Botànic Històric que, alhora, permet endinsar-se en la història dels sots de la Foixarda i de la muntanya de Montjuïc. Una breu exposició ajuda les persones visitants a entendre el pas dels anys i els canvis i les transformacions que s'han esdevingut en aquest indret de la ciutat. Aquest lloc, que un dia va ser un jardí botànic i que conserva els tres arbres més alts de la ciutat, ara és un parc obert al públic, amb la peculiaritat que s'hi conserven importants espècies, col·leccions i curiositats botàniques d'interès, a la vegada que esdevé un punt immillorable perquè les persones que el visiten s'integrin en la natura.

A partir dels guiatges al Jardí Botànic Històric i de la relació amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), es va publicar un itinerari botànic al JBH. Gràcies a una col·lecció que l'AMB desenvolupava sobre els parcs i jardins de la ciutat, i a partir d'una proposta de Pere Vives i Nuria Machuca, es va fer una primera recollida d'informació que es va encarregar als guies del Jardí Enric Orús i Lourdes Roca, i una revisió que van fer David Bertran, Jaume Pàmies i Josep Maria Montserrat. L'itinerari botànic pel Jardí Botànic Històric es va presentar durant la Festa de Tardor de l'octubre del 2018.

Josep Solar, guia de l'Associació, amb persones que visiten el Jardí Botànic de Barcelona.

El 2018 va tenir lloc un acte commemoratiu dels vint-i-cinc anys dels primers itineraris botànics, en què Josep Maria Montserrat i Guillem Ramon Condal van repetir el primer itinerari botànic al voltant dels sots de la Foixarda, que s'havia presentat el 1994.

L'acte commemoratiu es va acabar amb un petit refrigeri a la masia del Jardí Botànic Històric i es va aprofitar el dia per a presentar el llibre de l'amic i soci Ricard Llerins sobre arbres singulars de la ciutat.

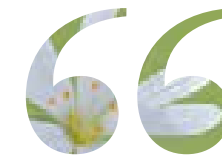

Pere Vives ofereix un guiatge voluntari de l'Associació a un grup de persones que visiten el Jardí Botànic Històric.

Un recorregut amè pel Jardí Botànic em diu en cada planta, cada fulla i cada branca on podem anar pel món; em fan somiar i em fan seguir viatjant.

Mayte Carretero

Les plantes són vida, sostenibilitat, oxigen, pau. Divulgar aquest coneixement és tot un honor per a mi.
Laura Buguñà

Portada de la publicació de l'AMB sobre l'itinerari pel Jardí Botànic Històric, amb curiositats sobre vint-i-cinc espècies destacades.

L'hort de la masia

A partir d'un curs de tècniques d'horticultura de Gaspar Caballero i d'un camp de treball d'estiu, va començar l'aventura de l'hort de la masia. Àngel Hernansáez, Lourdes Roca i un grup de voluntaris i voluntàries que de seguida van començar a treballar a l'hort —Ferran Serra, Júlia Juanola, Albert Sánchez, Eli Serrano, Pere Marco i tants d'altres— van començar les primeres sèmbrs i es van obtenir les primeres llavors. El projecte etnobotànic per a obtenir llavors de plantes en desús va començar a donar fruits. Les llavors, acuradament separades i retolades, es guardaven en pots de vidre, dins de càmeres frigorífiques, i s'han anat plantant des del 2008 fins avui. En els darrers anys l'hort ha ampliat els espais, de manera que s'han doblat els grups de voluntaris i voluntàries que hi treballen. És, doncs, un dels projectes de més volada de l'Associació.

El més bonic del voluntariat és el bon rotllo que es respira entre els voluntaris cada setmana que ens trobem.

Pere Teixidor

PERE: Joaquín, no me puedes tanto el ciruelo.
JOAQUÍN: No te preocupes, Pere, esto crece como la grama.

Pere Casbas

La proposta de l'hort etnobotànic va néixer l'any 2008 amb el Grup del Viver i Lourdes Roca, que en va ser una de les persones impulsores, i a partir d'un curs que es va fer sobre plantacions en cretall amb motiu del quinze aniversari de l'Associació. En aquell moment, doncs, l'entitat va decidir recuperar el sot de la Masia per a ús públic.

A l'octubre els voluntaris i voluntàries de l'Associació van posar en marxa un projecte il·lusionant, un hort a la masia del Jardí Botànic Històric (JBH). Just aquell estiu havia estat molt eixut i potser no era el millor moment per a fer l'hort; per sort, les pluges de tardor van arribar i l'hort va començar a ser una realitat. L'arrelament del planter va funcionar i les primeres verdures i hortalisses van començar a créixer. Les primeres gelades van arribar al desembre i unes fortes tempestes i ventades van malmetre part de la feina.

Tot i les inclemències del temps, l'hort va seguir endavant i amb el bon temps va començar a créixer i a donar flors i els primers fruits. Era l'inici per a començar a recollir les llavors, l'objectiu de l'AAJBB, i a recuperar i difondre llavors de varietats hortícoles de les nostres contrades.

L'hort de la masia és un sistema viu on es cultiven, es reproduïxen i es conserven varietats de llavors que el món modern ha desplaçat o ha fet desaparèixer; és un projecte de conservació de la biodiversitat.

L'hort de la masia, al començament, quan les persones voluntàries van fer les primeres plantacions.

Voluntàries i voluntaris del Grup de l'Hort, els primers anys, amb Àngel Hernansáez, que liderava el projecte.

Diversos grups de voluntàries i voluntaris de l'Associació ajuden en les tasques de l'hort els diferents dies de la setmana. Les plantes creixen, fan flors i fruits, i se'n recullen les llavors, que es guarden en un banc de llavors a la masia. Les llavors serveixen, entre altres usos, per a intercanviar amb altres associacions, entitats i grups que les vulguin cultivar.

L'hort forma part d'un projecte etnobotànic que vol recuperar i conservar espècies d'ús per a les persones, espècies en desús, antigues varietats... a través de la conservació de les llavors, i, alhora, estudia les relacions entre les persones i les plantes, la cultura i el temps.

Ben aviat es va ampliar la proposta i els primers camps de treball, especialment el del 2010, van ajudar a preparar la terra i els diferents espais per a l'hort. Així, se'n va ampliar l'espai per disposar de més superfície per a cultivar.

Voluntaris i voluntàries cuiden l'hort. A la dreta, una zona de plantacions.

Sempre recordarem els grans dinars amb els amics a l'hort, abans de les vacances d'estiu; esperem que n'hi hagi molts més...

Albert i Elisabet

Al començament, Àngel Hernansáez es va fer càrrec de l'hort amb l'ajuda dels voluntaris i voluntàries. Entre aquests destacà, també, Pere Casbas, que, enamorat d'aquest espai i amb ganes de treballar-hi, va esdevenir el jardiner de la masia l'any 2012. Des d'aleshores, l'hort no ha parat de créixer i desenvolupar-se, amb la col·laboració de fins a cinc grups de persones voluntàries, que, de manera continuada, dia rere dia, es fan càrrec de totes les tasques necessàries per a completar el cicle de les plantes, des de la sembra fins a la recollida de les llavors. Alguns grups de voluntaris són formats per persones en situació de vulnerabilitat o amb diversitat funcional; per a aquestes persones l'hort és un espai de creixement personal.

Una de les primeres plantacions que es van fer a l'hort.

Una voluntària de l'Associació treballa a l'hort de la masia.

El cartell que hi ha a l'entrada de l'hort.

L'hort etnobotànic esdevé un aparador pedagògic per a les plantes d'horta, les aromàtiques i medicinals, les tintorials i les que són d'ús artesanal. La proposta de l'hort de la masia vol ser, també, una acció pedagògica per a compartir les llavors i l'experiència del treball a l'hort. Algunes escoles i moltes entitats del món educatiu visiten l'hort cada any per adquirir coneixements i competències d'aprenentatge. La gestió de l'hort és etnobotànica, perquè estudia les relacions estretes que uneixen les persones amb la planta. A l'hort les espècies vegetals constitueixen el suport d'un enfocament pedagògic atractiu de la història, de l'evolució de l'agricultura, dels costums, de l'alimentació i de les creences populars. L'hort etnobotànic desenvolupa una funció sociocultural, massa sovint ignorada, que consisteix a explicar la història de la humanitat a partir de les plantes.

Els objectius principals de l'hort són:

- Desenvolupar un hort de varietats tradicionals a l'espai de la masia del Jardí Històric.
- Es treballa amb la idea que el sot de la Masia es destini al cultiu de vegetals que permetin posar èmfasi en la relació entre les persones i les plantes, i en la nostra dependència quotidiana d'algunes espècies domesticades des del Neolític.
- Per aprofundir en aquesta línia, l'Associació d'Amics del Jardí Botànic s'ocupa de manera permanent d'un hort de demostració, centrat en el cultiu de races hortícoles tradicionals, en la distribució de llavors per a les persones que hi estiguin interessades i en la promoció d'activitats, cursos i conferències relacionades amb aquest tema.

Plantacions d'horta davant de la masia.

Les llavors que es recullen a l'hort es guarden en un banc de llavors que hi ha a les neveres de la masia del JBH, on es conserven i es renoven. Són llavors de plantes d'horta en desús, dels nostres avis i àvies, de diferents contrades...

Al nostre hort es conreen moltes espècies anualment i, en ser un hort per a obtenir llavors, permet que tant les persones voluntàries que hi treballen com les que el visiten i l'observen vegin totes les fases de la planta, cosa que en cultius de producció i de consum mai no s'arriba a veure. La gent es meravella veient les flors de cols, d'all, de carxofes, de pèsols i una infinitat d'espècies que cada any es van renovant. Al mateix temps, en disposar de tal varietat, s'afavoreix la diversitat d'insectes i d'ocells, que també es beneficien del nostre treball, tal com nosaltres ens beneficiem del seu.

Recordo que l'any 2008 es va posar en marxa l'hort ecològic de la masia, a càrrec de Lourdes Roca, amb la tècnica de parades en creïll de Gaspar Caballero, de Segòvia. La finalitat de l'hort era plantar diferents espècies per aconseguir-ne llavors, sobretot d'aquelles que amb els anys havien quedat en desús. L'hort de la masia va ser la llavor d'un gran grup.

Ferran Serra

Som amics: plantem, netegem, discutim, cavem, descansem, reguem i, entre rialles, preservem el patrimoni vegetal i cultural.

Amics i amigues de l'hort

Voluntàries i voluntaris treballen a l'hort de la masia.

Començar la setmana treballant a l'hort de la masia era, per a mi, com traspasar cada dilluns el llindar d'una desitjada Arcàdia.

Àngel Hernansáez

Voluntàries i voluntaris de l'hort, el 2009.

Una part de l'hort, durant la tardor del 2018.

Recordo que el 2008 parlàvem de l'hort: «Ja hi ha quatre parcel·les preparades per a l'hort, fan 1,5 x 6 metres, d'acord amb el sistema Caballero. La Lourdes diu que l'hort serà un complement del Jardí Botànic». Com passen els anys.

Jordi Abentín

Un hotel d'insectes facilita que a prop hi hagi insectes pol·linitzadors, com ara les abelles solitàries, i unes menjadores d'ocells faciliten que a prop també hi hagi mallerengues, pit-roigs i altres ocells d'horta.

Els voluntaris i voluntàries sempre han estat de diferents edats, amb condicions físiques diferents, de classes socials diferents, amb diversitats funcionals diverses... però tenen un factor en comú: l'atracció per la terra i l'interès pel medi ambient.

El més bonic és que gràcies a les persones voluntàries hem introduït tècniques ancestrals que les persones més grans ens han anat transmetent.

Les espècies conreades són de procedència ecològica i són, en la seva majoria, autòctones, encara que n'hi ha que venen d'altres llocs de la Península o de l'estranger, cosa que permet comprovar-ne el desenvolupament en el clima d'aquí. Són moltes les llavors de les quals disposa el banc de l'AAJBB, però si se n'hagués de destacar algunes, per la seva perfecta adaptació, caldria esmentar la fava reina mora, l'enciam del sucre, els tirabecs, la mostassa, els cards, els pèsols negres, els cigrons negres, la carabassa del cel, la guixa...

Experiències viscudes

«El 2009 va començar l'hort.

»—Escolta, Lourdes, quin és aquest sistema de conreu que no es fan cavallons?

»—Ja ho anireu descobrint. Es tracta que les plantes estiguin més juntes.

»—Entesos. Doncs, comencem...»

Jordi Abentín

«Tot un privilegi ser voluntària del Jardí Botànic, un lloc tan encantador. Fem exercici i relacions socials, gaudim de la natura, preservem les llavors... En definitiva, ens cuidem i fem teràpia.»

Carme Notó

«El fet de muntar les etiquetes i els cartells a peu de planta m'ha ajudat a aprendre una mica de botànica, que és interessantíssim.»

Pere Marco

«Uns anys molt i molt bonics! Un munt d'amics, moltes plantes i molts i boníssims moments. Per molts anys, Jardí Botànic!»

Elisabet Serrano i Albert Sánchez

«Hem conegut molts voluntaris, alguns han vingut poc temps i d'altres són amb nosaltres des del començament de l'AAJBB, però tots comparteixen una característica comuna i compartida: la passió pel món vegetal.»

Núria Abellán

«Avui en dia l'hort s'ha fet més gran i és a càrrec de Pere Casbas, que el porta de manera magistral.»

Ferran Serra

«És un privilegi i un plaer participar com a voluntària en aquest lloc meravellós que és el Jardí Botànic Històric. Un paradís enmig de la ciutat.»

Feli Orsensis

«En una visita guiada pel doctor Josep Maria Montserrat vaig descobrir la màgia que amagava el Jardí Botànic Històric de Barcelona. La manera com ens explicava la història del Jardí i les plantes que l'habiten, juntament amb l'exuberància i l'estat salvatge del Jardí, van impregnar tot el meu ésser. No sabia com, però a partir d'aquest moment vaig quedar emocionalment unit a aquest espai.»

Pere Casbas

«Siempre me ha gustado la naturaleza. Aquí en el Jardín Botánico vivo días de plena alegría.»

Pilar Asensio

«Els primers anys de l'hort van ser tota una experiència en què tant els voluntaris com jo vam aprendre plegats i al ritme pausat de les estacions.»

Ángel Hernansáez

La masia

L'antic Jardí Botànic, situat als sots de la Foixarda, acull el que queda del que un dia va ser una granja amb estables i altres edificacions construïda amb motiu de l'Exposició Internacional de 1929. La masia va ser des de llavors un espai de treball per a jardiners i personal del Jardí Botànic fins a 1987, quan va tancar portes. Les instal·lacions es van anar malmetent fins que es van recuperar el 2003. Quan va néixer l'Associació, només es disposava d'una taula a l'antic Institut Botànic i de l'espai de la masia. Tot i que aquest espai estava molt malmès, permetia desenvolupar algunes de les activitats de l'entitat. Des del 2003, tot i que l'Associació ja tenia una oficina al Jardí Botànic per a la part tècnica, la masia ha representat un espai on els amics i amigues i els voluntaris i voluntàries s'han trobat molt còmodes, un lloc que ha permès desenvolupar molts projectes de l'Associació. L'encant del sot de la Masia fa que aquest indret sigui únic i que no passi desapercebut a qui el visita.

Vista general de la masia tal com estava durant l'Exposició Internacional de 1929, on destacaven els corrals i les construccions annexes per al bestiar de la granja.

Quan vinc aquí penso en les persones que venien a aquestes pedreres a buscar pedres per a construir Santa Maria del Mar, els bastaixos.

Aurora Ferré

La masia del Jardí Botànic va ser construïda el 1929 amb motiu de l'Exposició Internacional de 1929. La Granja de Ganaderos del Reino va desenvolupar activitats agrícoles i ramaderes durant l'exposició, com ara un espai de restauració, la matança del porc, una granja de bestiar, demostracions de la vida agrícola i de la pagesia catalana, estables amb aviram, amb porcs, amb ovelles i amb vaques, etcètera. Es mostrava el que era una granja catalana i les activitats que s'hi duïen a terme.

El 1930 Pius Font i Quer va finançar les plantacions d'un nou jardí botànic als sots de la Foixarda aprofitant unes antigues instal·lacions de l'Exposició Internacional de 1929. Es van enderrocar algunes de les antigues edificacions de la granja per constituir-hi el Jardí Botànic de Barcelona, però l'edifici principal de la masia es va conservar com a espai per als jardiniers del Jardí Botànic. En aquesta zona, doncs, es va situar el Jardí Botànic des de 1930, quan van començar les plantacions del Jardí, fins a 1987, quan l'espai es va tancar al públic amb motiu del projecte olímpic de Barcelona per a l'any 1992. En el moment de tancar les instal·lacions hi havia la promesa que es construiria un nou jardí botànic, la qual no es va complir fins a 1999, quan es van obrir les portes del Jardí Botànic a l'emplaçament actual, al vessant septentrional de Montjuïc, prop del castell.

Vista general de la masia el 1929. Les edificacions del voltant es van enderrocar un cop acabada l'exposició.

Una jornada de matança del porc a l'entrada de la masia, durant l'Exposició Internacional de 1929.

La masia, amb els prats del voltant, el 1984.

La façana de la masia, el 1982, amb l'hivernacle, on es tenia cura d'algunes plantes. Al lloc on hi havia l'hivernacle, actualment, hi ha l'hort.

Quan entres al sot de la Masia o de l'Estany del Jardí Botànic, perds la sensació d'estar a la ciutat de Barcelona, sembla mentida que aquest indret estigui tan a prop de la plaça d'Espanya.

Eva Maria Cabaleiro

El tradicional Concurs de Truites, que se celebrava a l'Associació els primers anys.

Persones voluntàries, socis i sòcies, i amics i amigues, durant la Festa de Nadal de 1998, que es va celebrar a la masia.

La masia del Jardí Botànic Històric.

L'antic hivernacle de la masia, a l'ombra del camforer, el 1999.

Tradicional paella del Dinar d'Estiu al prat de la Masia, el 1995.

Acte de l'Associació durant la Festa de Nadal de 1995.

Concert de música a la Festa de Primavera, l'any 1997.

El 1935 Pius Font i Quer va fundar l'Institut Botànic de Barcelona. Al començament de la Guerra Civil va traslladar l'Institut i les seves col·leccions a Sant Gervasi per protegir-los del temps de guerra. El 1940 les noves autoritats van traslladar l'Institut Botànic a Montjuïc, a l'antiga seu de l'exposició de Redes Eléctricas a l'Exposició Internacional de 1929, situada a l'avinguda dels Muntanyans, al costat dels sots de la Foixarda, on ja hi havia el Jardí Botànic.

Quan l'Associació va iniciar les activitats, l'any 1993, la masia estava en un estat força malmès, servia com a espai per als jardiniers del Jardí Botànic —Lluís Ramos, Constanci, més tard, Miquel Veny...—, que hi emmagatzemaven eines i un vehicle de càrrega de terra tipus dúmper, i encara s'hi feien algunes activitats de premsat de plec d'herbari i assecat de fulles, fruits i llavors del Jardí.

L'Associació, des del començament, va utilitzar la masia, malgrat l'estat precari de la instal·lació, com a escenari d'algunes festes de Nadal o d'estiu. S'hi van organitzar dinars i sopars per als socis i sòcies, que tenen molt bon record dels concursos de truites que s'hi havien organitzat.

A la vegada, l'espai del Jardí Històric, l'hivernacle que hi havia i la mateixa masia servien per a guardar moltes plantes que, amb motiu de la cita olímpica, arribaven per al nou Jardí Botànic i que es quedaven a la masia en espera de ser trasplantades. Els jardiniers i jardineres i els amics i amigues en tenien cura i les regaven durant l'estiu, l'època més eixuta.

Des de l'any 1987 el Jardí es va tancar al públic. L'edificació de la masia patia deficiències estructurals importants, ja que, en ser una construcció que s'havia alçat el 1929 per a l'Exposició Internacional, l'estructura havia estat pensada per a durar poc temps i no disposava de fonaments.

El 1996, amb una escola taller, es va plantejar una primera actuació al teulat per assegurar la consolidació de l'edifici, així com uns fonaments, en espera de futures actuacions que havien de permetre utilitzar l'edifici per a diferents

usos. En el moment en què el centre gestor de la muntanya de Montjuïc es va fer càrrec de l'espai, es va plantejar la idea de fer millores a l'edifici, cosa que va coincidir amb una proposta de programar una escola taller juntament amb l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i Barcelona Activa, amb l'objectiu de millorar la instal·lació i dedicar-la a usos pedagògics i de foment de l'educació ambiental i de les ciències.

L'Associació ha celebrat a la masia les tradicionals festes de primavera, els dinars d'estiu i les festes de Nadal els anys 1997, 1999... fins avui en dia.

La masia va ser restaurada per una escola taller de Barcelona Activa entre 1999 i 2001. Aquesta actuació va consistir a plantejar una important remodelació interior, a fer nova la instal·lació elèctrica, així com la instal·lació de l'aigua i els desguassos, i a refer la façana principal, amb la restauració del rellotge de sol, de les finestres i dels tancaments. Uns seixanta alumnes que estudiaven

Les obres de la reforma de la terrassa, amb els envans i les parets de la primera planta de la masia, a càrrec de l'escola taller de Barcelona Activa, durant l'any 1999.

La bastida que es va muntar per a reformar la façana principal de la masia, durant l'any 1999.

La masia, l'any 2017, amb vistes de l'hort etnobotànic que gestiona l'Associació.

La façana de la masia reformada, el 2001, un cop acabada l'escola taller. El prat de gespa on hi havia l'antic hivernacle es va convertir en l'actual hort etnobotànic.

La masia, l'any 2000.

La masia, vista des de les terrasses baixant pel camí principal del sot de la Masia.

Admirar el ginkgo a la tardor.
Melcior Palacin

jardineria, pintura, ofici de paleta i lampisteria van fer els arranjaments i van deixar la instal·lació apta per a fer-la servir, pendent dels darrers detalls i dels permisos per a obrir les portes al públic. Posteriorment, s'hi ha dut a terme altres actuacions que han acabat de millorar l'espai, com ara la pavimentació de la primera planta i la plaça de la masia.

En algun moment es va pensar que la masia podia servir com a espai per als vigilants de la muntanya, i el sot de la Masia, com a espai per a guardar senyals, baranes i mobiliari urbà. No obstant això, pressions del moment van ajudar a fer canviar aquesta opinió i, finalment, la masia es va destinar, encara que de manera inacabada, a espai per a ús ciutadà dedicat a fomentar els valors ecològics

dels sots de la Foixarda, especialment el sot de l'Estany de l'antic Jardí Botànic, que es va obrir com a parc del Jardí Botànic Històric l'any 2003. Des del 2008 l'Associació ha fet ús de la masia com a espai d'activitat per a desenvolupar exposicions a la planta baixa i cursos formatius i tallers a l'aula de la primera planta.

Fins avui, sota la gestió del Museu de Ciències Naturals, la masia és una instal·lació que es dedica a fomentar la ciència i el coneixement de l'ús de les plantes, especialment des del 2010, quan es va iniciar un projecte d'hort etnobotànic de plantes útils i comestibles. Actualment, acull les activitats de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic, les jornades de biodiversitat Bioblitz i les festes de primavera i de tardor del Jardí Botànic.

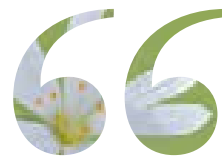

Pere Casbas fa un taller de plantació al sot de la Masia.

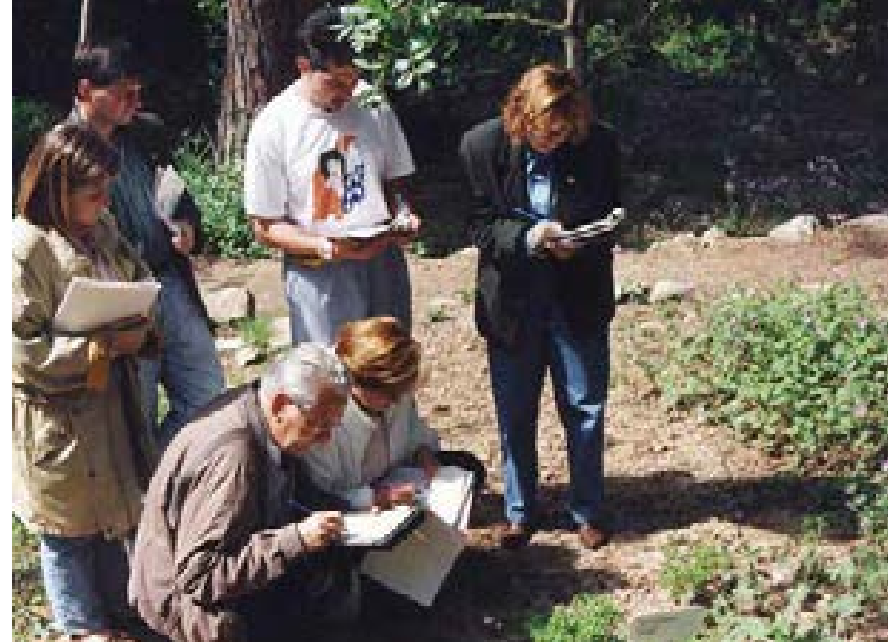
Cursos i tallers

El primer curs que es va organitzar va ser sobre fotografia i es va fer a l'antic Jardí Botànic. Després es van organitzar altres propostes que van anar agafant força fins avui en dia, quan els tallers i cursos omplen bona part de la graella d'activitats de l'Associació. Els tallers de dibuix sempre han registrat molta participació, ja que la il·lustració botànica atreu els amics i amigues i els socis i sòcies. D'aquests darrers anys volem destacar els tallers de Pere Casbas sobre terrasses i balcons, sobre kokedames, sobre hotels d'insectes..., els cursos de botànica de Lourdes Roca o els de jardineria de Miquel Viñals, o els tallers de caixes niu, de paper reciclat, de premsat de plantes, de cartografia i orientació, de tints naturals, de cuina, de melmelades o d'infusions... La formació botànica, vinculada amb les plantes o amb aspectes mediambientals, sempre ha estat un objectiu de l'Associació i són molts els socis i sòcies i amics i amigues que n'han gaudit.

El Taller d'hotels d'insectes és molt interessant. Jo en vaig fer un a casa meva; és fàcil de fer i es pot fer amb qualsevol cosa: dins d'un tub, per exemple, és fantàstic.

Josefina Llargues

Persones assistents al Curs de fotografia que es va dur a terme al sot de la Masia del JBH el 1995.

La formació ha estat, de sempre, una de les activitats principals de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB). Des del començament, el Grup d'Educació Ambiental va dissenyar els primers materials pedagògics i propostes de cursos. La voluntat era oferir propostes formatives per als socis i sòcies i voluntaris i voluntàries sobre temàtiques relacionades amb les plantes o el medi ambient. Durant tots aquests anys l'Associació va organitzar cursos, seminaris, xerrades, cicles, tallers i altres activitats que han fet créixer el coneixement i l'estima per les plantes de tots els amics i amigues i del públic en general. La inestimable ajuda del Jardí Botànic (JBB) i de l'Institut Botànic ha estat notòria en aquest cas. Els primers cursos i conferències eren organitzades pel Jardí i incloïen cursos de botànica, cursos de fotografia, xerrades botàniques... i les amigues i amics hi participaven i enriquien llurs coneixements.

La primera agenda d'activitats del Jardí Botànic va aparèixer el setembre de 1993 i arribava fins al gener de 1994. A l'interior s'anunciaven, entre altres activitats, els cursos que s'organitzaven, que, en aquest cas, van ser La vegetació de Catalunya, a càrrec d'Oriol de Bolòs, Josep Nuet, Josep Maria Panareda i Àngel Romo, amb una excursió inclosa al Garraf, i Biologia i classificació de fongs. Tots dos van tenir lloc al Centre Cívic La Bàscula de Barcelona.

El 1994 es van oferir els cursos següents: Cactàcies i suculentes, a càrrec de Teresa Casasayas, Fernando Cumplido i Pere Màrtir Brasó, al Centre Cívic Blai, i L'inventari del patrimoni natural vegetal, a càrrec de Pilar Andrés, Xavier Baulies, Oriol de Bolòs, Xavier Font, Xavier Llimona, Ramon Masalles, Josep M. Mestres i Àngel Romo, al Col·legi de Biòlegs. Aquest mateix 1994 es van pro-

gramar altres cursos, com ara Malalties de les nostres plantes, a càrrec d'Imma Folch, Carmina Montón, Martí Nadal, Maria Puigraciós i Ricard Sorribas; Introducció al bonsai, a càrrec de Sebastià Fernández, Josep Ferrer, Oriol Llongueres i Josep Maria Montserrat, tots dos al Centre Cívic Blai; Dibuix descriptiu de plantes, a càrrec d'Imma Busquets, Joaquim Conca i Josep Maria Montserrat, al Jardí Botànic; Plant strategies in arid lands: application to the erosion processes, organitzat per l'Institut Pirenaico de Ecologia, a Saragossa, del 23 al 28 de maig, a càrrec de John G. Hodgson, Ric Colasanti, Gabriel Montserrat i Àngel Romo; Ecologia comparada, l'exemple de les pastures de dall, organitzat amb la col·laboració del Col·legi de Biòlegs i la Universitat de Barcelona, del 27 de juny a l'1 de juliol, a càrrec d'Àngel Romo, i Didàctica de la botànica a l'escola, dirigit a mestres de tercer cicle d'ensenyament primari, a càrrec d'Àngel Rubio, Imma Sistané i Pere Vives.

A la tardor es van programar altres cursos, com ara Els bolets a la tardor, a càrrec de Ramon Pascual, Josep Piqueras i Anna Maria Carulla, els dies 17, 19, 24 i 26 d'octubre; Com collir i plantar llavors, a càrrec de Carme Pedrol, Joan Pino i Xavier Sans, els dies 7, 9, 14 i 16 de novembre, i Guarnim el Nadal amb plantes respectant la natura, a càrrec de Xavier Argimon, Jordi Díaz, Carmina Montón i Núria Duran, els dies 21, 23 i 28 de novembre, tots tres al Centre Cívic Blai.

El 1995 es van proposar diversos cursos també: Les plantes bulboses, a càrrec de Salvador Pi, Carmina Montón i Josep Maria Montserrat; Com fer un jardí mediterrani on s'estalviï aigua, a càrrec de Xavier Argimon i Jordi Diaz, tots dos al Centre Cívic Blai, i Coneguem els arbres de la ciutat, a càrrec de Teresa Casasayas, Josep Selga i Jordi Chueca.

A la primavera es van organitzar Fotografia de plantes, a càrrec d'Oriol Alamany, amb una sortida pràctica per Montjuïc el 29 d'abril al matí; Plantes aromàtiques i aplicació en medicina i perfumeria, a càrrec de César Blanché, Rossend Mateu i Albert Sala, i Arbres i arbusts dels Països Catalans, a càrrec de Ramon Pascual, tots tres al Centre Cívic Blai.

La tardor de 1995 es van oferir els cursos següents: Els bolets, a càrrec de Ramon Pascual i Josep Piqueras, el 16 d'octubre; Els caducifolis a la tardor, a càrrec de Roser Guàrdia, el 6 de novembre, i Utilització de plantes australianes en jardineria, a càrrec de Carme Pedrol. També es va oferir el taller Tècniques bàsiques en el cultiu de cactus, a càrrec de Pere Màrtir Brasó, el 2 de desembre al Centre Cívic Blai.

El 1996 va començar amb els cursos Plantes bulboses, a càrrec de Salvador Pi i Carmina Montón; Botànica mèdica, a càrrec de Joan Martín; i Bosc en primavera, que explicava els canvis que experimenta el bosc en aquesta època de l'any, a càrrec de Ramon Pascual i Núria Duran, i un taller titulat Un jardí dins una ampolla, a càrrec de Jordi Díaz. També destaquen els cursos Fruits secs del bosc i Bolets, a càrrec de Ramon Pascual, Josep Figueres i Núria Duran, al Centre Cívic Blai, com tots els altres cursos; Plantes sud-africanes, a càrrec de

Persones assistents al curs Tècniques de plantació dut a terme al Jardí Botànic.

Persones assistents al curs Plantes ruderals, que es va dur a terme al Jardí Botànic Històric el 2011.

Dibuix de Carles Puche, il·lustrador científic que ha fet cursos de dibuix de manera continuada per a sòcies i socis i amigues i amics de l'Associació.

Persones assistents al Taller de paper reciclat, el 2011 a la masia del JBH.

Carme Pedrol; i Plantes enfiladisses, a càrrec de Salvador Pi, i un taller sobre Com guarnir el Nadal respectant la natura, a càrrec d'Imma Sistané.

El 1997 es van oferir els cursos El català en textos científics botànics, a càrrec de la professora Maria Antònia Julià; Les principals famílies de plantes, a càrrec de Joan Ramon Cueto, i Reforestació amb espècies forestals autòctones, a càrrec de Marc Martín.

També es van programar els cursos Males herbes, a càrrec de Josep Izquierdo, i Introducció als líquens, a càrrec d'Àngels Logan, Teresa Azuaga i Esteve Llop. Els tallers oferits van ser La cuina amb flors (i una mica de literatura), a càrrec de Montserrat Bordes; Un jardí al balcó, a càrrec d'Iván Nadal; Aprenem a classificar les plantes, a càrrec de Juan Ramón Cueto, i Demostració de bonsais, a càrrec de Jesús Revuelta Arce, director de l'Escola Tokonoma de Bonsai, el dissabte 24 de maig al Centre Cívic Blai.

La tardor va oferir els cursos Introducció al món dels bolets, a càrrec de l'equip tècnic de Micologia Forestal Aplicada - Micofera; Les plantes medicinals, a càrrec de Joan Martín i Joan Vallès, i Fotografia de plantes a la tardor, a càrrec de Ferran Guàrdia. Els tallers organitzats van ser Com plantar un bosc. Taller de reforestació, a càrrec de Marc Martín; Guarnim el Nadal respectant la natura, a càrrec d'Imma Sistané; Retrat de tardor; un taller de fotografia a càrrec de Ferran Guardia, i Una farmaciola al balcó, un taller de plantes medicinals a càrrec d'Iván Nadal.

El 1998 es van proposar els cursos Introducció a la cartografia, a càrrec de César Gutiérrez, i Introducció a la morfologia de les plantes, a càrrec de Llorenç Sàez. Quant als tallers, se'n va fer un sobre El compostatge a casa, a càrrec d'Albert Serra; un altre de titulat Taller d'ecologia quotidiana, a càrrec de César Barba, el 14 de març, al Centre Cívic Blai, i un sobre Com fer una horta al balcó, a càrrec d'Albert Serra, al Jardí Botànic Històric (JBH).

També es van programar els cursos Introducció a la cartografia (segona part), a càrrec de César Gutiérrez, i Les plantes d'interior, a càrrec d'Anna Nadal, tots dos al Centre Cívic Blai. També es van presentar el Taller de jardineria d'oficina, a càrrec d'Anna Nadal; el Taller d'estampat de samarretes, a càrrec de Rosalía García, i el Taller de cistelleria, a càrrec de Maite Salom, tots tres al Centre Cívic Blai.

La tardor de 1998 van tenir lloc els cursos Els bolets del món, a càrrec de Maria Pou, i Les plantes d'interior, a càrrec d'Anna Nadal. També es va organitzar un taller titulat Guarnim el Nadal respectant la natura, a càrrec d'Imma Sistané. A més, es va programar una proposta especial per a fer dos cursos: Introducció a la botànica, a càrrec d'Iván Nadal i Jordi Pou, al Centre Cívic Blai, i Coneixement de la vegetació del Jardí Botànic, al Palau de la Virreina.

El 1999 es duen a terme els cursos Introducció a la botànica, a càrrec d'Iván Nadal i Jordi Pou, i Un viatge per la tecnologia dels aliments vegetals, a càrrec de Laia Urdí i Joan Molina. També es van programar dos tallers: Taller

Nasi Vilà imparteix el Taller per a dissenyar rellotges de sol analemàtics, com el que hi ha dibuixat a la plaça de les Zones Àrides del JBB.

de cartografia pràctica, a càrrec de César Gutiérrez, i Taller de cistelleria, a càrrec de Maite Salom. En el marc del Programa de Formació de Voluntariat, es van oferir cursos sobre Com guiar un itinerari interpretatiu en un jardí botànic (primera part), el 13 de febrer al Centre Cívic Blai; Com guiar un itinerari interpretatiu en un jardí botànic (segona part), el diumenge 14 de febrer a l'Institut Botànic; Com plantar i cuidar un arbre al Jardí Botànic, el dimecres 3 i el dissabte 6 de març al Jardí Botànic Històric, i Com funcionen els vivers de producció dels jardins botànics, el dimecres 10 i el dissabte 13 de març al Jardí Botànic Històric. L'any es va acabar amb els cursos Introducció a la botànica (Botànica I), al Centre Cívic Blai, a càrrec d'Iván Nadal i Jordi Pou, amb una sortida de camp el 13 de novembre; Ampliació de botànica (Botànica II), al mateix lloc i amb els mateixos professors, amb una sortida de camp el diumenge 19 de desembre al matí; Introducció al món dels bolets (Bolets I), a càrrec de Maria Pou, al Centre Cívic Blai, durant el mes d'octubre, i Ampliació del món dels bolets (Bolets II), al mateix lloc i amb la mateixa professora.

L'any 2000 es van proposar els cursos Plantes medicinals, a càrrec d'Iván Nadal i Jordi Pou, amb una sortida de camp inclosa; Apropem-nos a les plantes

Espero que Blanca Martí torni a fer un curs a l'Associació, perquè m'hi apuntaré.
Margarida Gelabert

M'ho vaig passar molt bé al Taller de caixes niu en què vam participar el meu marit i jo, organitzat per Pere Vives.

Lola Burzaco

carnívores, a càrrec d'Iván Nadal, i Llevats. Elaboració de cervesa casolana, a càrrec de Maria Pou, els dies 3 i 5 d'abril.

També es van oferir els cursos Coneixement ampli de fitoteràpia, a càrrec d'Emili Izquierdo, al Centre Cívic Blai, i Els secrets de la natura: descoberta del Jardí Botànic, un curs per a grups d'infants d'entre sis i catorze anys.

Es va fer un curs de Bolets I i una ampliació de Bolets II, en què les persones participants tenien un 10 % de descompte en la sortida micològica, tots dos a càrrec de Maria Pou; un de titulat Història natural de la flora mediterrània, a càrrec del biòleg David Bertran, en què els voluntaris i voluntàries tenien la inscripció gratuïta; un sobre Les agricultures de la Mediterrània occidental en l'època medieval. Tot allò que no se sap, a càrrec del professor d'història medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona Félix Retamero, i un de dirigit a infants d'entre sis i catorze anys titulat Els secrets de la Natura: descoberta del Jardí Botànic.

El 2001 els cursos van versar sobre El món mediterrani ibèric. Ecologia i vegetació, a càrrec de David Bertran; Els nostres arbusts, a càrrec dels biòlegs Iván Nadal i Jordi Pou, tots dos gratuïts per a les voluntàries i voluntaris, i duts a terme a la seu de Conex, i Fes casa teva més saludable, a càrrec de la biòloga Maria Pou, al Jardí Botànic.

A la tardor es va repetir el curs del biòleg David Bertran El món mediterrani ibèric. Ecologia i vegetació, a més d'un Taller de flor premsada, a càrrec de Magda Sedó, al Jardí Botànic de Barcelona, i el curs Els bolets dels Països Catalans, a càrrec de la biòloga Maria Pou.

El 2002 els cursos organitzats van tractar sobre Quan les mans dialoguen amb els sentiments, el 2 de febrer al Jardí Botànic, a càrrec de la mestra d'ikebana i directora de l'espai Wabi Saw, Maria Ponsà Santolari; Expressió amb materials vegetals. Flors fresques, flors seques i premsades, a càrrec de Carmen Bosch; Herbes medicinals, a càrrec de Carme Bosch, divulgadora de l'Escola de les Flors; Expressió amb materials vegetals, a càrrec de Carmen Bosch, de l'Escola de les Flors; Iniciació a la botànica, a càrrec de Mònica Casanovas i Mònica Viladesau, biòlogues i monitores dels Serveis Ambientals Educatius de l'AAJBB; i Montjuïc, un espai verd, a càrrec de Mònica Casanovas i Mònica Viladesau, i es va programar el Taller de flor premsada, a càrrec de Magda Sedó, tots a l'Aula Mediterrània del Jardí Botànic. També es va oferir el Curs pràctic de poda, impartit per l'enginyer tècnic agrícola Jesús de Febrer.

L'any 2003 van destacar el curs Interpretació de jardins botànics, a càrrec de guies de l'Associació, i la repetició del curs Poda de rosers de l'any anterior, a més d'un curs sobre Parcs i jardins urbans.

L'any 2004 es van programar els cursos d'iniciació Botànica I i II, i Montjuïc, un espai verd, a càrrec de Mònica Viladesau, que s'encarregava del Servei d'Activitats Educatives de l'Associació.

L'any 2005 van destacar un curs sobre Introducció a la micologia, amb l'amic Jaume Morera; els cursos d'iniciació Botànica I i II, amb Mònica Viladesau;

El Taller d'hotels d'insectes.

El Taller de kokedames.

un curs sobre Genètica agrícola, proposat per l'amic Oriol Comas, i les propostes Taller de pintura natural sobre seda i Taller de creativitat amb flor seca, amb l'amiga Magda Sedó.

El 2006 es van incorporar el curs Fotografia de la natura, el Taller de bonsais i unes sessions matinals sobre les abelles de la mel i els ocells del Jardí. L'any 2007, amb el projecte de l'hort de la masia que s'estava engegant, es van programar els cursos Xerojardineria i L'hort urna, i tallers de decoració nadalenca. A més, es van continuar programant propostes dels anys anteriors, com ara Iniciació a la botànica, Iniciació a la micologia i Introducció als bonsais.

L'any 2008 es van incorporar el curs Aproximació a l'horticultura i el Taller de compostatge. De l'any 2009 destaquen el Taller sobre lectura a l'ombra del pi i el curs Fibres vegetals i els seus usos, aprofitant que el Jardí havia fet una exposició sobre fibres vegetals.

Del 2010 al 2013, a més dels cursos habituals, es van incorporar noves fórmules de formació, en format taller, de més curta durada i més pràctiques. Així, destaquen el Taller de fotografia, el Taller de dibuix, terrasses i balcons —de l'amic Pere Casbas—, Fem compost, Fragàncies i olis essencials, el Taller de paper reciclat...

El 2013 va tenir molta acceptació el Taller sobre energia solar i construcció de forns solars, i es van repetir les convocatòries del Taller de dibuix botànic o científic, amb Carles Puche, especialment a la tardor, a la masia del Jardí Botànic Històric.

Pere Casbas va parlar del món de les kokedames, plantes amb substrats de molses i falgueres.

El Taller de plantació amb malalts d'Alzheimer.

A proposta d'Ignacio Rodríguez, es va organitzar el primer taller trobada de malalts d'Alzheimer i les seves famílies i persones cuidadores. Tot un matí en què els malalts van experimentar el tacte amb troncs i fulles, van sentir l'aigua i el vent dels arbres, van tocar la terra, van olorar les flors... i, per tancar la jornada, van fer un aperitiu. L'experiència la va dirigir Ramón Martín Abad en col·laboració amb l'Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Barcelona (AFAB). Ramón Martín Abad és fill del primer catedràtic de Ciències Ambientals que hi va haver a Espanya, el qual en aquells moments estava molt afectat per la malaltia. Aquesta experiència va ser una fita important en la recerca que Ramón Martín Abad feia sobre l'Alzheimer i va merèixer un lloc a la revista *Science*. Malgrat la dificultat d'accés al Jardí i els escassos mitjans de què es disposava, l'actitud d'acollir amb sensibilitat aquest acte i donar-li capacitat de continuïtat en el futur és un orgull per a l'Associació i suposa una aportació singular per a les persones voluntàries participants. El taller per a malalts d'Alzheimer, des d'aleshores, s'ha fet cada any amb puntualitat en arribar la primavera, cap al mes de maig.

El 2015 van destacar els cursos Dibuix descriptiu, a càrrec de Maite Marín, i Botànica bàsica a càrrec de la guia Lourdes Roca.

El 2016 es van programar el Taller de planter, a càrrec de Pere Casbas; el Taller per a dissenyar rellotges de sol analemàtics, amb motiu del camp de treball de l'estiu, a càrrec de Nasi Vilà, de la Societat Catalana de Gnomònica, i el Taller d'hotels d'insectes, centrat a explicar la necessitat de cercar hàbitats per a les abelles solitàries.

El 2017 Isik Güner va impartir el curs Dibuix botànic, que va registrar una assistència elevada, i Lourdes Roca va oferir un segon curs sobre Botànica i paisatge, en què va donar a conèixer les classes de vegetació i comunitats del nostre país.

Blanca Martí va presentar el curs Dibuix científic la primavera del 2018, a la masia del Jardí Botànic Històric.

Miquel Viñals va presentar el curs Iniciació a la jardineria; Juanjo Pardo, responsable dels bonsais del JBB, va impartir cursos de Cultiu del bonsai, i Gemma Soriano, guia de l'Associació, va donar a conèixer els ocells del Jardí en una matinal de dissabte. Pere Vives va mostrar el cel del Botànic de nit, amb una observació d'estrelles, de planetes i de la Lluna una nit d'hivern.

Al llarg d'aquests vint-i-cinc anys l'Associació ha organitzat molts cursos de formació, especialment per a les voluntàries i voluntaris i per a les amigues i amics, però també per al públic en general. La formació ha estat sempre un eix bàsic de la missió de l'Associació. Cal fer un esment especial dels cursos de Botànica bàsica, ja que, des del començament, han estat de molta vàlua per als voluntaris i voluntàries i per als amics i amigues, impartits per Iván Nadal, Jordi Pou, Carme Pedrol i Imma Sistané, o bé, els primers anys, Josep Maria Montserrat i Àngel Romo, a més de David Bertran, des de la seva expertesa, Mò-

Persones assistents al curs de Blanca Martí dibuixen elements de l'hort de la masia.

nica Viladesau, Mònica Casanova, Jordi Espuny, totes les persones del Servei Ambiental Educatiu de l'Associació i els guies botànics, com ara Guillem Ramon i Lourdes Roca. Han estat una font de coneixement per a moltes sòcies i socis i moltes amigues i amics amants de la natura i de les plantes en general.

La primera excursió de l'AAJBB va ser al Jardí Botànic Marimurtra de Blanes. Amics i amigues, davant del mirador glorieta de Carl Faust.

Excursions i sortides

Les sortides i excursions botàniques sempre han estat una prioritat per a l'Associació, ja que són activitats que permeten assolir la funció de l'entitat: apropar el món vegetal i les plantes a la ciutadania, especialment als socis i sòcies i als amics i amigues. Les excursions botàniques, sempre guiades per experts, han permès que al llarg d'aquests anys l'Associació hagi recorregut bona part del territori català i hagi donat a conèixer aspectes botànics de la flora i la vegetació de cadascun dels indrets que s'han visitat. Les sortides s'han dut a terme gràcies a l'ajuda d'experts del Jardí Botànic i de l'Institut Botànic. Els recursos de què disposava l'Associació van permetre, en cert moment, contractar autocars per accedir a llocs de gran vàlua paisatgística del nostre país, com ara el Montseny, el Garraf, la Garrotxa o el Prepirineu...

Josep Maria Montserrat ofereix explicacions al cap de Creus, el 1994.

L'Associació va organitzar una excursió botànica al Garraf el 2017, guiada pel doctor Josep Maria Montserrat. El meu millor record és l'entusiasme contagiós d'algunes persones grans del grup. Malgrat que vam trobar dificultats durant l'itinerari, caminàvem amb determinació, mogudes per la curiositat i la passió per la natura. Tot un exemple a seguir.

Lola Burzaco

Des del començament les excursions botàniques van ser un objectiu de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB), ja que era una manera d'oferir formació i espais de cohesió per a les persones voluntàries, i de donar a conèixer els boscos i paisatges del nostre país a la ciutadania. Arreu de la geografia catalana, s'han fet itineraris botànics i sortides al llarg de tots aquests anys: Collserola, el Montseny, el massís de Garraf, el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt... —espais propers a Barcelona—, però també el delta de l'Ebre, el cap de Creus, els aiguamolls de l'Empordà, el delta del Llobregat, la conca del Besòs, el Montnegre, la serralada de Marina, les muntanyes litorals...

El 1993 les primeres excursions botàniques van tenir lloc al Jardí Botànic Marimurta de Blanes, amb cinquanta-dues persones participants, i una segona excursió a Sant Llorenç del Munt, també amb cinquanta-dues persones participants.

Aquell mateix any es va organitzar una sortida al massís de Garraf amb setze persones participants i, així, es va marcar l'inici de tot un seguit d'excursions —dues o tres cada any— que han acompanyat l'Associació fins avui.

L'any 1994 va estar marcat per una sortida botànica al Parc Natural del Cap de Creus, on vàrem observar les plantes de penya-segats i rupícules. L'aportació de les persones especialistes de l'Institut Botànic han estat, sovint, un mestratge per als socis i sòcies que han gaudit de les excursions botàniques guiades.

Al llarg de la dècada de 1990 es van fer moltes excursions botàniques amb l'objectiu de donar a conèixer els paisatges i la vegetació de Catalunya als socis i sòcies i als amics i amigues, i aquest ha estat sempre un dels principals objectius de l'Associació.

Excursió botànica als aiguamolls de l'Empordà, l'any 1998.

El 1994 l'excursió botànica de l'Associació va tenir com a escenari el cap de Creus.

Excursió al Montseny, l'any 1997.

La visita al Montnegre, l'any 1998, va incloure l'assistència del doctor Àngel Romo, de l'Institut Botànic, que en va fer el guiatge.

Excursió micològica a Sorà, l'any 2000.

L'excursió a Olivella i Garraf va ser un dia fantàstic! Un lloc molt maco, uns amics fantàstics i el doctor Josep Maria Montserrat i el nostre president, Pere Vives, extraordinaris. Ens en quedarà molt bon record!

Albert Sánchez, Elisabet Serrano, Mercè Casulleras, Margarita Jover

Les sortides botàniques més destacades al llarg d'aquests anys han estat les següents:

1993

Jardí Botànic Marimurtra
Sant Llorenç del Munt
Massís de Garraf

1994

Massís del Montseny
Cabriels
Cap de Creus
Parc del Montnegre i el Corredor

1995

Jardins de Pinya de Rosa
Massís del Canigó

1996

Delta del Llobregat
Parc Natural de la Garrotxa
Bolets a Castellterçol
Parc de la Serralada de Marina

1997

Collformic, al Montseny
Cingles de Gallifa
Parc del Montnegre i el Corredor
Bolets a la vall d'Olzinelles
L'alzinar del pantà de Foix
Parc del Garraf

1998

Cingles de Bertí
Plana del Vallès
Aiguamolls de l'Empordà

1999

Aiguamolls del Llobregat
Als marges de la Tordera
Passejada per Seva
La vall del Gresolet
El Castanyer de Can Cuc
Els bolets a Prades
El dolmen de Céllecs
El delta de l'Ebre
Montserrat desconegut

2000

Olivella, al Garraf
La vall d'Avençó
Les illes Medes i el massís del Montgrí
Les Rieres de Begues
L'Albera, refugi de tortugues
El Pirineu a Queralbs
Els volcans desconeguts
Del Far a Rupit
Castell de Montsoriu
Bolets a Sorà

2001

Parc de Sant Llorenç del Munt
Fòssils al Bages
Montseny-Ponent
Serres d'Ordal
Vall del Bac
Vall del Riu Corb
Arbres monumentals a Espinelves
Els cingles de Bertí

2002

El coll Cardús
El sot del Bac, sots feréstecs
Les coves del Toll
Savassona
Al peu del Puigmal
Santuari de Cabrera i pla d'Aiats
Vall de Furiosos, Sant Celoni

2003

Olèrdola
Siurana
De Vidrà a Bellmunt
Vall de Santa Fe de Montseny
Coll de Pal
Pla de la Calma
Castell de Centelles

2004

Parc de Collserola
La Segarra
Costa de Tarragona
Ulldeter
Bosc de Planoles
Parc del Montnegre i el Corredor
Massís de Cadiretes

2005

Castell de Claramunt
Els Esgavellats
Serra de Prades
Riera de Pineda
Camí a la vora del Ter
Vall de Camprodon

2006

Gallecs
Fageda d'en Jordà

2007

Llac de Banyoles
Riu de l'Aigua d'Ora
Castells de Lleida

2008

Castell de Montsoriu
Olesa de Montserrat i el Puigventós
Vallparadís
Riera de Fontscalents, al Moianès
Camí de Ronda de Calella

2009

Jardí Botànic Marimurtra

2010

Orquídiades al delta Llobregat
Estany de Sils

2016

Collserola, Font Gropa
Delta del Llobregat
Parc del Montnegre i el Corredor

2017

Castell d'Olivella
Begues i orquídiades
Castell de Montsoriu

2018

Castell de Burriac
Fageda de Santa Fe de Montseny
Turó de Montcada
Vacarisses
Delta del Llobregat

Excursió botànica a la Font Groga, al parc de Collserola, l'any 2016. Josep Maria Montserrat en va fer el guiatge.

Quan l'economia de l'Associació ho va permetre, es van oferir autocars per als desplaçaments. D'aquesta manera, cada cop s'omplien totes les places i s'ha pogut programar sortides a indrets més llunyans amb interès botànic i paisatgístic.

Al llarg d'aquests anys, l'Associació ha organitzat sortides per a conèixer espècies de plantes, comunitats vegetals, paisatges i la vinculació que tenen amb la zona mediterrània, així com les interaccions entre plantes i persones, els canvis del paisatge, el canvi climàtic i un seguit de temàtiques que han il·lustrat cada racó de les excursions i els indrets que les amigues i els amics han visitat.

Al llarg dels darrers anys han agafat també molt interès les sortides matinals botàniques de caràcter més urbà, per parcs i barris de la ciutat, especialment itineraris que han impulsat guies de l'Associació, com ara Enric Orús o Lourdes Roca.

Excursió botànica al Castell Vell d'Olivella, al parc del Garraf. L'any 2017.

Excursió botànica al castell de Burriac, l'any 2018. Josep Maria Montserrat en va fer el guiatge.

Experiències viscudes

«Recordo les matinals amb l'Enric, que ens descobria els arbres i els edificis de la nostra ciutat.»

Josefina Martí

«Només fa un any que soc a l'AAJBB i estic encantada, tot i que només he participat en una excursió a Santa Fe de Montseny. Felicitats a tots els que ho feu possible.»

Benilda Díaz

«Guardo un molt bon record de l'excursió botànica al voltant del castell de Burriac.»

Conxita Tresaco

«Recordo les excel·lents explicacions del doctor Montserrat, que ens va fer descobrir la riquesa de l'entorn botànic del castell de Burriac amb un pujada amb desnivell d'allò més saludable.»

Esteban Sendra

«Uns anys plens d'alegria i de coneixements de botànica.»

Enric Orús

*Viatge a Corfú amb
amigues i amics del Jardí.*

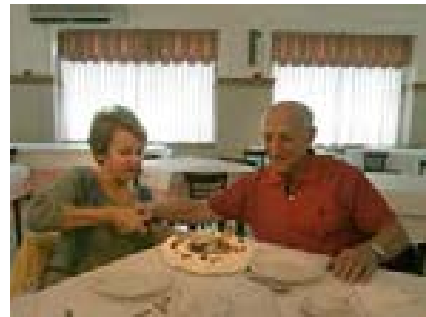

Viatges i cinema

El primer viatge de l'Associació va ser a Mallorca i des d'aleshores es va convertir en una activitat habitual que es convocava dues o tres vegades l'any. Aquests viatges autoorganitzats es van acabar el 2012 amb el viatge als Kew Gardens de Londres. A partir d'aleshores, amb el viatge a Astúries, la tasca desenvolupada per Ignacio R. Somovilla i la seva agència Gardens from Spain va ser el catalitzador que necessitava l'Associació per a seguir viatjant. Els viatges han estat tots aquests anys una font important de nous socis i sòcies, ja que la gent que s'hi apunta viu relacions i moments tan intensos que després de l'experiència continua vinculant-se a altres activitats que organitza l'Associació, com ara trobades, actes festius, dinars. Aquests grans viatges van culminar en una proposta agosarada a l'Índia... La crisi econòmica dels darrers anys ha dificultat organitzar més viatges, de manera que s'ha optat per propostes de proximitat i de menys durada.

El viatge no s'acaba mai. Només els viatgers s'acaben. I fins i tot aquests poden prolongar-se en memòria, en record, en relats. Quan el viatger es va asseure a la sorra de la platja i va dir: «No hi ha res més a veure», sabia que no era així. La fi d'un viatge és només l'inici d'un altre. Cal veure el que no s'ha vist, veure una altra vegada el que ja es va veure, veure a la primavera el que s'havia vist a l'estiu, veure de dia el que es va veure de nit, amb el sol el que abans es va veure sota la pluja, veure la sembra verdejant, el fruit madur, la pedra que ha canviat de lloc, l'ombra que aquí no hi era. Cal tornar als passos ja donats, per repetir-los i per traçar camins nous al seu costat. Cal començar de nou el viatge. Sempre. El viatge torna al camí.

José SARAMAGO, *Viatge a Portugal*.

Celebració dels cinquanta anys de casats de la Rosi i en Sindo, durant el viatge a Astúries, el 2013.

El viatge a Astúries, el 2013.

En cap lloc com en un jardí es compleixen les recomanacions de l'escriptor portuguès. El jardí és, per essència, mutant, canviant, efímer... Canvia amb les estacions, amb les floracions de cada temporada, amb el sol o amb la pluja d'un dia concret, amb la llum, amb el vent d'un altre dia...

L'any 2003 va començar l'aventura de fer viatges. L'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB) programava viatges arreu entre els socis i sòcies per promocionar la cultura de les plantes i el coneixement i la descoberta de jardins i paisatges.

El primer viatge de l'Associació va ser a Mallorca, al Jardí Botànic de Sóller, el 2003. Aquesta va ser la primera vegada que es va fer una sortida de més d'un dia de durada. Fins a l'any 2012, l'Associació va organitzar diferents viatges: València, Gijón, bosc d'Irati, Santiago de Compostel·la o Londres.

El viatge a Corfú, el 2016.

Des de l'any 2013 l'Associació es va plantejar fer viatges i afavorir de manera transversal la relació entre socis i sòcies, perquè poguessin ampliar coneixements de paisatge, de jardineria, d'arquitectura i de desenvolupament social de diverses zones, entre d'altres. Així és com es va encarregar el projecte al nostre soci i amic Ignacio R. Somovilla i a la seva agència de viatges, Gardens from Spain, que van superar amb nota la comanda rebuda. Els anys següents es van organitzar nombrosos viatges amb la finalitat de conèixer altres jardins de la Península i d'Europa... fins i tot els passos curiosos de l'Associació van arribar fins a la llunyana Índia.

El primer viatge amb Ignacio R. Somovilla va ser a Astúries i allí, com a curiositat, van celebrar els cinquanta anys de casats Sindo Fraile i Rosi Garcia, voluntaris des de feia anys. Aquesta bona entesa entre les persones que formen part de l'entitat i aquestes anècdotes han alimentat els viatges i moltes de les activitats de l'Associació.

En el periple de viatges de l'AAJBB les persones que formen part de l'entitat han conegut altres jardins botànics, altres associacions d'amigues i amics

Recordo el viatge a Astúries. Va ser el primer amb l'Ignacio. Els sogres d'en Carlos Azofra, en Sindo i la Rosi, van fer allà els cinquanta anys de casats. El viatge era el regal d'en Carlos i la seva dona Gema. **Mercè Mestres**

El viatge al bosc d'Irati, el 2011.

El viatge al cap de Gata, el 2016.

El viatge a l'Índia, el 2015.

de jardins, i han tingut l'oportunitat, també, de visitar jardins privats, oberts especialment per a l'Associació. Amb aquestes iniciatives, l'AAJBB reivindica el viatge sense pressa, per assaborir amb calma els llocs que es visiten, per aturar-se en els petits detalls que fan gran el viatge: gaudir de la remor d'una font, d'un rierol, del vent que empeny els arbres, del goig estètic d'una escultura, de l'arquitectura d'un hivernacle o d'un temple, del passeig assossegat entre autèntics paradisos a la Terra. L'objectiu és recrear-se en la bellesa de les espècies botàniques que construeixen els jardins. En els viatges de l'AAJBB sempre hi ha hagut un ambient excel·lent i cal destacar els coneixements que molta gent ha aportat per al gaudi de la resta de companyes i companys de viatge.

Hi ha un proverbi berber que afirma que «viatjar és victòria». Fermament, creiem que del viatge han de sorgir el gaudi de nous paisatges i nous horitzons, l'enriquiment amb la xerrada amb noves persones conegudes, el descobriment d'espècies botàniques alienes a les nostres latituds o coneixements... I de tot això neix el goig de l'aprenentatge. En tornar a la quotidianitat hem acumulat sempre més saviesa que la que teníem quan vam iniciar el viatge.

L'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona ha portat la seva ambaixada per terres peninsulars, per Astúries i els seus jardins privats, pels pazos gal·lecs plens de camèlies, pels horts i hisendes valencianes, pels patis enjardinats de Sevilla, per la bellesa àrida del cap de Gata, pels paratges naturals de Doñana i de Cadis, pels jardins antics de Mallorca, pels paisatges de Màlaga i Ronda, pels jardins artístics del País Basc, pels territoris gal·lecs de l'interior i els festivals de jardins... A Europa ens hem passejat pels jardins arcàdics de l'oest d'Anglaterra, pels jardins d'aire colonial de Madeira, pels jardins fastuosos de la vall de Loira, pels jardins de Lisboa plens d'encant decadent, pels jardins dels

estius romans, pels dels llacs italians de Como i Garda, pels jardins secrets de l'illa grega de Corfú i, com a gran colofó, per les meravelles dels jardins dels palaus i temples hindús i les colossals tombes jardí dels emperadors mogols.

Alguns d'aquests viatges han tingut molt èxit, com ara la visita als Kew Gardens de Londres el 2012, i d'altres han estat molt exòtics, com ara el viatge a l'Índia del 2015.

- **2018** Madeira
- **2018** Cadis i Doñana
- **2017** Galícia: Allariz
- **2017** Roma
- **2017** País Basc
- **2017** Màlaga i Ronda
- **2016** Bèrgam i llacs italians
- **2016** Corfú i Albània
- **2016** Almeria: cap de Gata
- **2015** Índia: palaus rajputs i temples hindús
- **2015** La quinta essència anglesa: Bristol i l'oest d'Anglaterra
- **2015** Portugal: a la riba del Tajo
- **2015** França: jardins de Loira
- **2015** Sevilla: jardins i patis privats
- **2015** Mallorca: jardins amb art
- **2014** València: vergers i paisatges culturals
- **2014** Madeira: l'illa jardí
- **2014** Anglaterra: jardins de l'oest d'Anglaterra
- **2014** Galícia: les camèlies i els pazos gal·lecs
- **2013** Astúries, tretzè viatge dels Amics del Jardí Botànic
- **2013** Alcalá de Henares - Segòvia
- **2012** Kew Gardens, a Londres, desè viatge dels Amics del Jardí Botànic
- **2011** Sortida botànica: bosc d'Irati
- **2011** Sud-est de França: Montpeller i Avinyó
- **2010** Santiago de Compostel·la i pazos de Galícia
- **2009** Jardín Botánico de Iturraran i altres racons del País Basc
- **2008** Jardín Botánico de Viera y Clavijo (Las Palmas de Gran Canària)
- **2007** Real Jardín Botánico de Madrid i jardins d'Aranjuez
- **2006** La Concepción - Jardín Botánico-Histórico de Màlaga i Jardín Botánico de Córdoba
- **2005** Jardín Botánico Atlàntico de Gijón
- **2004** Jardí Botànic de València
- **2003** Jardí Botànic de Sóller, a Mallorca

Experiències viscudes

«Recordo el viatge a Alcalá de Henares. L'autocar es va posar en un carrer sense sortida i vàrem haver d'arribar a l'hotel a peu. El carrer era tan estret que el xofer va tenir moltes dificultats per a treure'n l'autocar.»

Josep Roigé

«Jo he participat en diferents viatges i en destacaria el del Jardí Botànic de Màlaga. Posteriorment, el viatge de la ruta de les camèlies amb l'Ignacio.»

M. Assumpció Torrent

«Mi primer contacto con el Jardín Botánico fue en un viaje a Asturias. Conocí, entonces, a la presidenta y me hice socio. Fue un viaje que recuerdo como muy agradable.»

Enrique Pey

«Mantenim amb els amics agradables converses sobre coneixements botànics, intercanviem plantes i llavors que ens porten dels seus viatges, ens expliquem receptes de cuina i beuratges amb plantes... això fa que aquesta complicitat ens faci passar un agradable dia i que guardem un bonic record de tots ells, especialment dels que ja no hi són.»

Núria Abellán

El Cicle de Cinema i Jardí «Paradís perdut»

El Cicle de Cinema i Jardí és una proposta de l'Associació que pretén unir la cultura del setè art i els jardins i espais verds. Aquesta ha estat una experiència de col·laboració amb la Filmoteca de Catalunya i que ha coordinat l'amic i soci Ignacio R. Somovilla. Des del 2011, a la tardor s'han convocat cinc edicions del Cicle de Cinema i Jardí a la Filmoteca, tret del 2018, ja que la proposta es va haver d'anul·lar com a conseqüència d'un esdeveniment fort que van inundar les sales de projecció; aleshores, la convocatòria del 2018 es va passar a l'hivern del 2019. Cal destacar d'una manera especial la proposta del 2014: es va projectar la pel·lícula *L'any passat a Marienbad* al recinte del Jardí Botànic Històric, que es va obrir al públic l'11 de juliol a les nou del vespre per acollir aquest cinema concert organitzat per l'AAJBB.

Al llarg de la història, les arts han mirat els jardins i els han reflectit en les seves obres de diferents maneres. La música, la literatura, les arts plàstiques... totes les manifestacions artístiques han anat recollint el que anava passant als jardins i n'han retornat la seva mirada particular. El cinema, des del començament, de seguida s'hi va afegir, també. Així, el Cicle de Cinema i Jardí pretén unir diferents visions del setè art pel que fa als jardins; any rere any, es proposa una selecció de pel·lícules i documentals en què el tema central és el jardí, tractat des de diversos punts de vista.

Algunes pel·lícules que s'han projectat són: *The Gardener, Gods and Monsters, A Little Chaos, Another Year, Dialogue avec mon jardinier, Silent Running, Up at the Villa, The Beautiful Fantastic* i *The Party (El guateque)*, entre d'altres.

V Cicle de Cinema i Jardí «Paradís perdut».

Camp de treball de pedra seca, el 2013.

Els camps de treball

Des del 2010, en l'imaginari de l'Associació hi havia la voluntat d'iniciar projectes nous per al voluntariat, amb els camps de treball a l'estiu. Calia cercar propostes i recursos per a fer-ho realitat. Això va ser possible a l'espai que s'estava creant a l'hort etnobotànic de la masia. El 2010 es van posar en marxa parcel·les i es van adaptar espais per a l'hort. Els estius següents es van anar projectant altres idees, com ara parets de pedra seca a la plaça de la masia, jardineres elevades o el Jardí Sensorial, que es va construir el 2012 i es va haver de refer el 2016, ja que la pluja l'havia malmès. També s'han dut a terme altres propostes, com ara un rellotge de sol al Jardí Botànic, jardineres a la façana de la masia, jardineres mòbils... i també hi ha idees per al futur, com ara olis essencials, jardins verticals...

El camp de treball del 2010.

Les persones que van participar en el primer camp de treball a l'hort de la masia.

Les tasques de condicionament dels terrenys de l'hort del Jardí Botànic durant el camp de treball del 2011.

Es camps de treball són unes propostes de curta durada, de resultats molt ràpids i de gran vàlua, que s'han desenvolupat des del 2010, amb la il·lusió que suposen una oportunitat perquè les persones que durant l'any no poden col·laborar amb l'Associació, per qüestions de temps i de treball, ho puguin fer durant uns quants dies d'estiu o durant el cap de setmana.

La idea del primer camp de treball a càrrec de l'Associació va arribar l'any 2010, amb una proposta per a iniciar les tasques de l'hort de la masia, amb una àrea etnobotànica amb plantes útils, oloroses, culinàries, remeieres... El projecte de fer un hort etnobotànic va agafar empenta i va representar aquell any l'inici d'un projecte en què actualment participen moltes voluntàries i voluntaris de l'Associació, a la vegada que es desenvolupa una tasca de recuperació i de manteniment d'un banc de llavors de plantes útils i d'interès alimentari per a l'intercanvi amb altres entitats, escoles i persones interessades en el conreu d'aquestes llavors.

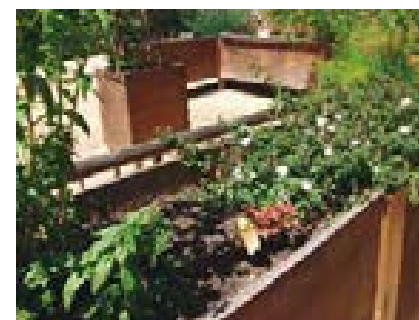
Les primeres tasques van consistir a preparar l'espai i el sòl davant de la masia, la zona més assolellada i que permetia desenvolupar un hort en condicions, malgrat la gran ombra que projecta el magnífic exemplar de camforer que hi ha a l'espai de l'hort.

Durant quatre setmanes una vintena de voluntàries i voluntaris van condicionar les parcel·les de l'hort, van dissenyar les plantacions i van cultivar les primeres hortalisses.

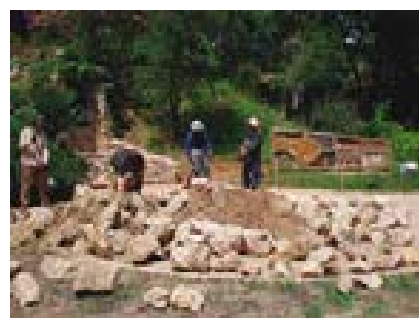
L'estiu del 2011 un segon camp de treball va permetre desenvolupar un espai de Jardí dedicat a les plantes aromàtiques, a la vora del pou de la masia, i condicionar diferents zones de l'hort de la masia. Aquesta tasca la van desenvolupar persones voluntàries del Grup de l'Hort i persones interessades que s'apropaven a l'Associació amb ganes de participar en el projecte durant uns quants dies a l'estiu.

Construcció del Jardí Sensorial del Jardí Botànic Històric, durant el camp de treball del 2012.

El Jardí Sensorial és l'espai més visitat del Jardí Botànic Històric.

Murs de pedra seca a la plaça de davant de la masia. Els voluntaris i voluntàries de l'hort i del camp de treball del 2013.

El pas del temps va fer malbé la base de les jardineres del Jardí Sensorial. Durant el camp de treball del 2016, amb l'ajuda de voluntàries i voluntaris, es van refer totes les jardineres i es van col·locar al voltant de la plaça per deixar un espai central diàfan.

Els alumnes de l'escola Maristes la Immaculada fan pràctiques d'aprenentatge i servei, i voluntaris i voluntàries d'empreses ajuden a construir el nou Jardí Sensorial. Els noms de les plantes es van retolar en Braille per facilitar l'accés a les persones amb baixa visió.

Jardiners de l'hort i dels jardins verticals.

El 2012, a l'estiu, es va engegar un altre projecte emblemàtic de l'Associació: el Jardí Sensorial, que, amb els anys, ha esdevingut l'espai més visitat del sot de la Masia. Moltes persones entren al recinte i se sorprenden del que hi troben, i el primer espai que veuen, de fet, és el Jardí Sensorial, un jardí fet amb caixes de fusta on hi ha plantes que presenten diferents característiques sensorials, com ara el color, l'olor, les punxes, la duresa de les fulles, la forma o el tacte de les tiges... és una proposta que pretén desenvolupar i despertar els sentits en la relació que comparteixen les persones i les plantes.

L'any 2013 es va dur a terme una proposta per a millorar murs de pedra seca i bastir l'hort amb murs de pedra seca per a contenir la terra, un projecte que es va desenvolupar amb voluntaris i voluntàries, i amb especialistes en pedra seca. L'objectiu del projecte era recuperar oficis perduts i recuperar els murs de pedra seca, que tenen un paper important en el camp i en els horts, com a hàbitats de petits animals, insectes, plantes enfiladisses... Van ser uns quants dies d'estiu que van donar a l'hort de la masia un aspecte més característic de la vida rural. El 2014 la construcció d'un banc elevat i mostres de jardí vertical van omplir els dies d'estiu.

L'any 2016 es va recuperar un altre cop la proposta de camp de treball per a l'estiu i aquest cop es va fer un rellotge de sol analemàtic al Jardí Botànic, a la plaça de les Zones Àrides. Així, amb l'ajuda de la Societat Catalana de Gnomònica, es va dissenyar i es va pintar a terra un rellotge de sol participatiu, en què les persones visitants s'han de situar en un punt concret de l'analema, fer de gnòmon i projectar una ombra sobre el disc horari per conèixer l'hora solar o, amb les correccions adients, l'hora oficial. Aquest mateix any, amb l'ajuda de voluntàries i voluntaris de diferents entitats, personal de l'empresa tecnològica

Amb l'ajuda de la Societat Catalana de Gnomònica, es va dibuixar un rellotge analemàtic a la plaça de les Zones Àrides del Jardí Botànic.

Les jardineres mòbils amb fibra de coco i humus de cuc de terra obren noves possibilitats a l'hort de la masia, a la vegada que faciliten la feina als voluntaris i voluntàries a qui cada cop costa més treballar arran de terra.

Oracle NetSuite i alumnes de l'escola Maristes la Immaculada de Barcelona, es van reconstruir les jardineres del Jardí Sensorial, que des del 2012 havien patit les inclemències del temps i se n'esfondraven els fons i alguns laterals. Tanmateix, es va aprofitar per a recol·locar el Jardí Sensorial, no al mig, sinó al voltant de l'espai, per tal de deixar una zona diàfana a l'inici de la baixada del sot que permetés fer altres activitats.

L'any 2017 un nou projecte de camp de treball va consistir a construir unes jardineres elevades amb rodes per a l'hort, amb l'objectiu de facilitar les tasques als voluntaris i voluntàries de l'hort més grans, ja que no poden treballar directament a terra. Així, es van construir sis jardineres d'un metre quadrat per plantar diferents classes d'enciams, espinacs... A la vegada, aquest model de jardineres es va implementar per a un nou projecte que es va desenvolupar el 2018: es van construir unes jardineres iguals que aquestes per al pati de l'escola La Salle Bonanova, a Barcelona, on l'alumnat de parvulari gaudeix d'un projecte d'hort escolar dissenyat i dinamitzat per persones de l'Associació.

En resum, són vuit anys fent camps de treball, una proposta de lleure i de gaudi per a l'estiu que permet desenvolupar projectes concrets en pocs dies amb l'ajut de moltes persones que, de manera desinteressada, dediquen el seu temps i la seva experiència a la proposta d'activitats que desenvolupa l'Associació. Un agraïment a totes les persones que han fet possible desenvolupar totes aquestes propostes any rere any i esperem que el futur permeti disposar d'idees i de recursos per a millorar els projectes de l'Associació per als camps de treball, que constitueixen una bona iniciativa de participació ciutadana.

Recordo amb molta il·lusió participar en la creació i cura de l'hort del Jardí Botànic Històric i en els camps de treball de pedra seca a l'estiu.

Jaume Pàmies

La Jugatecambiental

Amb el suport de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, el 2015 es va posar en marxa al Jardí Botànic Històric una proposta que ja es desenvolupava als parcs de Barcelona i voltants. Així, els diumenges al matí es posa a disposició del públic familiar un espai per a gaudir del parc i de tallers mediambientals dirigits a petits i grans. La Jugatecambiental és una proposta d'educació ambiental per a l'àmbit familiar que es duu a terme al sot de la Masia. L'Associació hi aporta monitors i monitores formats per a desenvolupar tallers botànics en el marc de l'hort de la masia. És una experiència que ha registrat una bona acceptació i que ha anat augmentant la participació diumenge rere diumenge, amb noves propostes i iniciatives que han ajudat a mostrar el món de les plantes als més petits de casa.

Joc de gran format de la Jugatecambiental.

Primera activitat de la Jugatecambial del JBH, el febrer del 2016. Taller de plantació de llavors dirigit a les famílies.

Una activitat d'observació i identificació d'ocells al sot de la Masia. Laia Navàs facilita la descoberta d'ocells a les famílies.

Espai de joc lliure a la plaça de la masia, cada diumenge al matí, en el marc de la Jugatecambial del JBH.

Un infant aprèn a fer una premsa d'herbari. Aprenents de botànics al Taller de premses d'herbaris.

La tardor del 2015, l'Àrea Metropolitana de Barcelona va plantejar a l'Associació la possibilitat de desenvolupar un projecte que s'estava duent a terme en diferents parcs de Barcelona amb una acceptació i una participació creixents, i que es dirigia al públic familiar. Es tractava de la Jugatecambial: un espai de joc lliure i d'activitats mediambientals dirigides i obertes al públic. El Jardí Botànic Històric (JBH) i la masia es van convertir en l'escenari ideal per a desenvolupar el projecte, i la possibilitat que l'Associació en fos la promotora era una bona idea. Així es va fer i el novembre del 2015 des del Museu de Ciències Naturals de Barcelona es van programar dos diumenges de prova amb l'ajut de diverses persones educadores de l'entitat Nusos. La Jugatecambial es va obrir dos diumenges al matí, de 10.30 hores a 13.30 hores, i el públic podia triar entre jocs lliures, de punteria, de malabars o de construcció, pilotes, tallers de reconeixement de llavors o activitats relacionades amb l'hort de la masia. Carolina Rodríguez, Pere Casbas i Pere Vives van desenvolupar les primeres activitats.

A partir del febrer fins al juny del 2016 i durant la tardor del 2016 es van programar fins a vint-i-cinc activitats de Jugatecambial, sempre els diumenges al matí. Més de sis-cents vint infants i les seves famílies van gaudir de la proposta i es van desenvolupar molts tallers ambientals: planter d'hort, compostatge, els arbres del Jardí, orientació, rellotges de sol, tallers d'energia solar, paper reciclat, menjadores d'ocells, papallones del Jardí, a més de jornades, com ara les de Bioblitz, i les festes de primavera i de tardor al Botànic, entre moltes activitats més.

Durant els anys 2017, 2018 i 2019 la col·laboració de Laia Navas, Lorena Coronas, Jordi Sanjuan, Esther Vives, Maria Pàmies, Guillem Vives i Carla Soler ha fet possible que l'Associació d'Amics pogués mantenir aquest projecte, que permet divulgar coneixements sobre les plantes i sobre les activitats del Jardí

Sembrem llavors. Un infant premsa el paper per fer un petit test, on després afegirà el substrat i plantarà la llavor.

Tres infants fan paper reciclat. Amb l'ajuda d'un marc, distribueixen la pasta de paper per obtenir un full nou de paper reciclat, durant el Taller de paper reciclat.

Botànic, en aquest cas, al públic familiar i, especialment, als infants i joves de cinc a catorze anys. La Jugatecambial esdevé un espai immillorable perquè infants, joves i adults aprenguin valors i comportaments ambientals. De fet, més de mil cinc-cents persones passen cada any per la Jugatecambial, que ofereix activitats per al conjunt de la família en un moment de lleure com és el diumenge al matí, durant l'estona que es fa un passeig. És la millor proposta per a l'educació ambiental.

Entre els tallers que s'han dut a terme en el marc de la Jugatecambial destaquen els següents, per l'acceptació que han tingut:

Participants en el Taller de rellotges de sol.

Una menjadora per a ocells elaborada amb materials reciclats.

El Taller de creació d'hotels d'insectes té molta acceptació entre les famílies de la Jugatecambiental del JBH.

El Taller de premses d'herbaris, en què construïm una premsa de fulles amb unes fustes i uns cargols llargs. Els infants i joves que hi participen aprenen de persones botàniques i entenen com es fa el procés per a premsar i obtenir la fulla i la flor seca, de manera que després es pot guardar l'exemplar en un herbari.

Sembrem mediterrànies és un taller de sembra de llavors en què les persones participants aprenen a reconèixer diferents classes de llavors, així com el procés de sembra, i s'enduen mostres de sèmbrs fetes en petits recipients preparats per a l'ocasió.

Al Taller de paper reciclat es trituren restes de diaris i, amb l'ajuda d'uns marcs de fusta, es reconstrueix un full de paper reciclat que permet entendre la necessitat de reduir el paper i evitar la tala d'arbres innecessària.

Per Sant Jordi, es programa una proposta per a fer punts de llibre amb restes de fulles i pètals de flor, de manera que hi queden representats tots els colors de l'hort.

El Taller per a construir menjadores per a ocells consisteix a aprendre quins ocells viuen a l'hort de la masia, a identificar-los i a preparar menjadores perquè les persones participants se les enduguin a casa i les col·loquin al terrat o al balcó, amb l'objectiu d'ajudar els ocells urbans a viure a la ciutat.

També es programa el Taller d'hotels d'insectes, un element que ajuda les abelles solitàries a pol·linitzar terrasses i balcons, i també l'hort de la masia.

L'estona de joc lliure és una proposta molt ben acceptada per les famílies, sobretot pels infants més petits.

La Jugatecambiental és un espai de joc i descans per als matins de diumenge, un temps per a aprendre a estimar la natura.

Un dia un nen va pintar el seu cel de color rosa i quan li van dir que el cel era blau, va contestar: «És que és la posta de sol». A la Jugatecambiental els infants aprenen a gaudir, a respectar i a interpretar la natura, exercint al màxim els seus instints i la creativitat.

Gabriela Peixoto

SUMARI

- 1. Jardí Botànic
- 2. Editorial, per Pere Vives
- 3. Flors
- 4. Aprenem botànica
- 5. Jornades de Flora i Funga catalana
- 6. Parlem amb la Tania Company
- 7. Alternatives biològiques als petroquímics
- 8. Els nostres del Jardí
- 9. Associació d'Amics del Jardí Botànic
- 10. Brevs de l'Associació
- 11. Facó del soci

Núm. 40 BROLLA

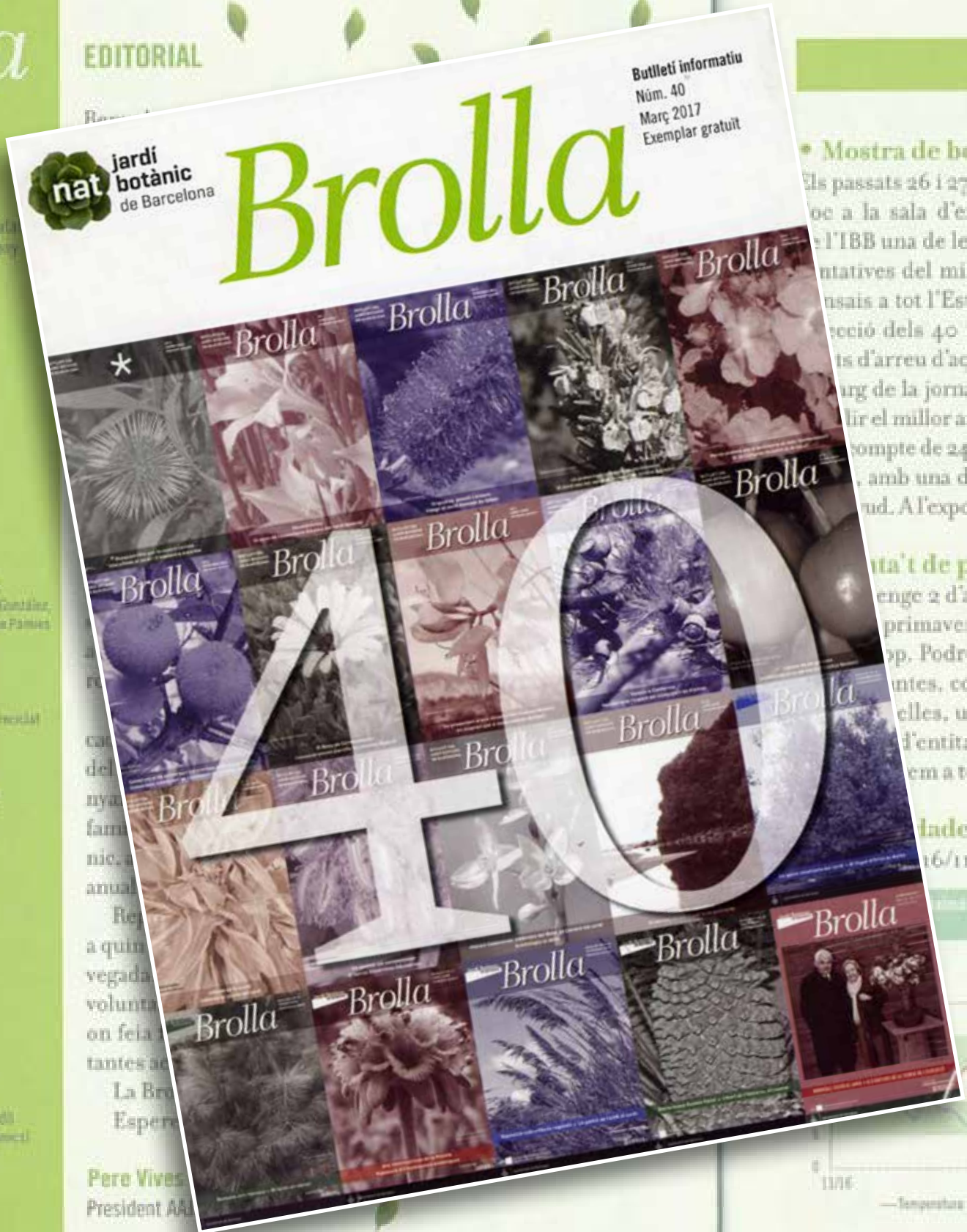
Directori: Anna M. Montserrat
 Coordinació: Carme Solà
 Consell de redacció: Núria Abellán,
 Mireia Azañón, David Bertran, Clara González,
 Àngel Ferrandis, Enric Orús, Jaume Pàmies
 Col·laboradors: Olga d'Ambrós
 Disseny gràfic: Ramon Martínez
 Revisió lingüística: Carme Solà
 Impressió: Impremaria Printing
 Paper: Cyclo, paper de 150 g, 100% reciclat
 Dipòsit legal: B. 7696-2003
 2.000 exemplars gratuïts

Edició: Museu de Ciències Naturals de Barcelona i Associació d'Amics del Jardí Botànic

Amb la col·laboració de:
 Àrea Metropolitana de Barcelona

Jardí Botànic de Barcelona/
 Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona
 Dr. Fort i Quer, 2
 Parc de Montjuïc
 08038 Barcelona
 Tel.: 93 256 41 40 (Jardí)
 Tel.: 93 256 41 70 (Assoc. Amics)
 Fax: 93 421 50 53
 Web: inspeccions@bcn.cat (Jardí)
info@amicsjbb.org (Assoc. Amics)
 Web: www.jardibotanic.bcn.cat
www.amicsjbb.org

Introducció a la publicació
 Anada, 40 números, de Ramon Martínez

FLAIXOS

Mostra de bonsais de tardor

Els passats 26 i 27 de novembre va tenir lloc a la sala d'exposicions temporals de l'ITBB una de les mostres més representatives del millor que s'està fent en bonsais a tot l'Estat espanyol, amb una selecció dels 40 millors arbres provinents d'arreu d'aquest territori.

Ulmus minor, de Jaume Canals

Al llarg de la jornada, el públic va poder votar per triar el millor arbre de la Mostra. Amb un recompte de 243 vots, el guanyador va ser *Ulmus minor*, de Jaume Canals, amb una diferència de només 4 vots, va ser per a *Pinus nigra* Lud. Al lloc de la jornada, el públic va poder votar per triar el millor arbre de la Mostra.

Jornades de primavera

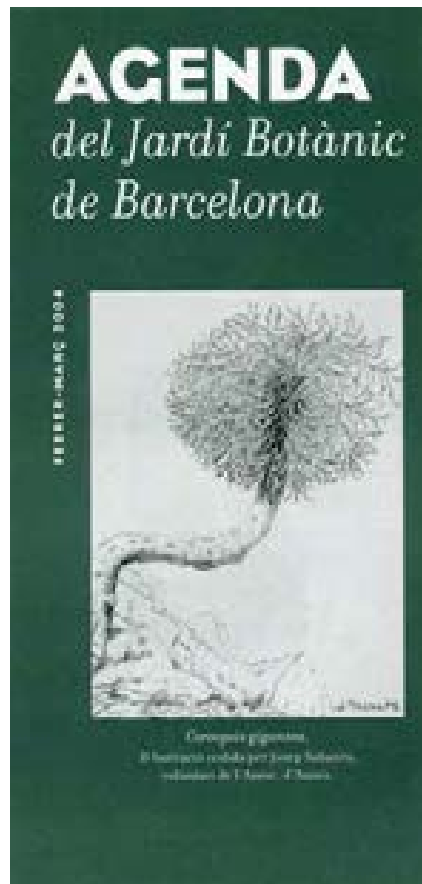
Enguany el 2 d'abril, de 10 a 19 hores, tindrà lloc una nova jornada de primavera ens acostarem una mica més a la natura i a la vida. Podrem veure la fauna microscòpica de l'aigua, acompanyada de les plantes, coneixerem les invasores i la geologia de Montjuïc. A més, hi haurà un taller d'artístic, un de plantació, un d'illustració i un de disseny d'entitats naturalistes, i un espectacle.

Jornades meteorològiques

Publicacions i xarxes

La comunicació sempre ha estat un repte per a les entitats associatives; a més, els pocs recursos i la manca de personal tècnic sempre han suposat una dificultat. Amb tot, l'Associació, des del començament, va obrir el canal comunicatiu de *L'Informatiu*, muntatges de retallar i enganxar, fotocòpies, maquetació i més fotocòpies... Amb els anys, va aparèixer l'*Agenda*, en què s'anunciaven trimestralment les activitats. L'aparició de *Brolla*, el 2003, va suposar un salt qualitatiu, tot i que igualment calia fer tríptics i anuncis sobre les activitats que es duïen a terme, i enviar-los per correu. Amb Internet i el correu electrònic, de manera ràpida s'arriba als socis i sòcies i als amics i amigues per posar-los al dia dels esdeveniments de l'Associació. Aquests darrers anys, amb les xarxes socials, la comunicació és immediata, de manera que ja no és un escull.

Un número de l'Agenda.

El 1993 es van començar a publicar l'Agenda i L'Informatiu. L'Agenda apareixia tres cops l'any, amb una tirada de vuit mil exemplars, i L'Informatiu tenia una edició de dos mil exemplars, també tres cops l'any. Eren dues publicacions que divulgaven les activitats del Jardí Botànic i que incloïen les activitats del programa de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona (AAJBB).

Així, per donar a conèixer el Jardí Botànic, l'Ajuntament de Barcelona va publicar un tríptic a dos colors, L'Informatiu. El número 0 d'aquesta publicació va aparèixer l'abril de 1993 i, encara que inicialment aquest tríptic només incloïa informació del Jardí Botànic, amb el temps també va divulgar les activitats de l'Associació.

La primera publicació de l'AAJBB va ser l'Agenda d'Activitats del Jardí Botànic, tota en català. Es tracta d'un tríptic de color verd, amb una periodicitat trimestral, plegat, normalment, amb cinc parts escrites per davant i per darrere, que informa sobre les activitats que s'organitzen, on es pot apuntar qualsevol persona que hi vulgui participar, tant si pertany a l'Associació com si no. La primera Agenda d'Activitats del Jardí Botànic va aparèixer el setembre de 1993 i ofería informació de les activitats que s'organitzarien fins al gener de 1994.

El setembre de 1994 va aparèixer el número 4 de L'Informatiu, que va ser el darrer, ja que aquesta publicació tenia un contingut molt semblant al de l'Agenda d'Activitats del Jardí Botànic, la qual el va substituir. La portada de l'agenda s'il·lustrava amb algun dibuix de Josep Sabanés, Montserrat Molins o Jaume Morera.

El desembre de 1995 va aparèixer el número 0 de L'Informatiu, una publicació de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic, de periodicitat variable i tota en català, en què s'informa sobre notícies que protagonitzen l'AAJBB o les persones associades. El primer número només té un full, dues pàgines, totes dues en blanc i negre. El número 14 de L'Informatiu és un especial dedicat al cinquè aniversari, de quatre fulls, vuit pàgines, que va aparèixer amb la capçalera de color verd, com la resta de números a partir d'aquest.

Finalment, el mes d'abril del 2003 es va publicar el butlletí del Jardí Botànic de Barcelona, amb el títol de Brolla. Aquest butlletí, amb un format de mig full i setze pàgines a dos colors, informa sobre els canvis que tenen lloc al Jardí i sobre les activitats de l'Associació. Ja s'han publicat més de quaranta números del butlletí, amb seccions fixes sobre botànica, entrevistes i agenda de l'Associació. El número 1, que va aparèixer el 2003, incloïa un text escrit per la doctora Núria Membrives, aleshores directora del Jardí, i un text de l'aleshores presidenta de l'AAJBB, Anna Maria Llor, que explicaven com seria el butlletí informatiu, juntament amb els actes del desè aniversari de l'Associació.

Cal recordar que hi va haver un número zero, que, entre altres informacions, convidava a cercar un nom per al butlletí. Finalment, va guanyar el concepte de brolla, una aportació de l'amic Miquel Coma. Brolla ve a ser la

L'Informatiu de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic.

continuació de l'antic butlletí de l'Associació d'Amics, L'Informatiu. De manera continuada durant setze anys, se n'ha anat editant entre dos i tres exemplars cada any. El butlletí explica a les persones lectores molts aspectes botànics sobre diferents famílies de plantes, experiències diverses del Jardí Botànic i moltes de les activitats de l'agenda anual que ha desenvolupat l'Associació d'Amics al llarg d'aquest temps.

De les més de quaranta edicions de Brolla, cal destacar-ne algunes que descriuen moments molt rellevants de la vida del Jardí i de l'Associació d'Amics. Per exemple, el número 2 aporta explicacions sobre els primers itineraris que van fer les persones guies de l'Associació, tant al Jardí com a Montjuïc, i destaca la feina de l'amic Guillem Ramon Condal, que encara avui és guia voluntari en actiu els caps de setmana. El número 5 recorda en un article breu l'acte de signatura de creació de l'Associació el 21 de juliol de 1993, amb l'aleshores secretari, Juanjo Butrón. Al número 6 l'Associació explica el cinquè aniversari del Jardí i totes les activitats d'aquell esdeveniment. En el número 14 destaca l'entrevista amb Benjamí Aisa, impulsor de les visites guiades, que explica els inicis d'aquestes activitats. Aquest mateix número publica un emotiu recordatori de la figura del doctor Oriol de Bolòs, que havia estat director de l'Institut Botànic de Barcelona i a qui devem molts dels coneixements que avui tenim de la botànica al nostre país.

Els il·lustradors de la casa, Josep Sabanés, Jaume Morera, Joaquim Conca i Victòria Ramos, sense oblidar els que hi van col·laborar puntualment, també trobaven inspiració en alguns exemplars que florien al viver i ens delectaven amb les seves precioses obres, moltes de les quals han il·luminat la nostra revista Brolla.

Núria Abellán

Anna Maria Llor, presidenta de l'Associació, i Samuel Pyke despleguen una imatge gegant de la fulla d'alzina i el gla del primer número de Brolla.

El número 16 explica les il·lustracions de Joaquim Conca, amic i soci, i tot un exemple de passió per les plantes i pel dibuix. El número 18 reproduïx l'experiència dels inicis de l'hort de la masia. El número 19 relata els actes del desè aniversari del Jardí Botànic i la visita que hi va fer l'alcalde Pasqual Maragall. A més, aquest número va ser el primer que es va editar en color. En el número 21 la doctora Anna Omedes, directora del Museu de Ciències Naturals, indica que la nova ubicació del Museu és a l'edifici del Fòrum i explica en què consisteix el nou Museu Blau i l'exposició permanent «Planeta Vida». El número 24, amb un «Gràcies, Sabanés», proposa un emotiu recorregut per la vida de Josep Sabanés i els seus dibuixos, soci i amic que ha il·lustrat tants cops plantes i paisatges. El número 25 anuncia un nou tiratge de dos mil exemplars de la revista *Brolla*, una xifra que ja començava a ser important. El número 26 recull una entrevista amb Montserrat Vall-Iloera, que no deixa indiferent, ja que explica un recorregut per la vida fascinant de Pere Duran i Farell, el soci número 1 de l'Associació d'Amics i gran impulsor del Jardí Botànic des del començament. El número 27 desgrana el projecte del camp de treball del 2012, en què l'Associació construeix el Jardí Sensorial al sot de la Masia, un dels espais més visitats del Jardí Botànic Històric. El número 28 explica el vintè aniversari de l'Associació i els actes que es van celebrar, juntament amb una entrevista amb Carlos Azofra, que ha estat secretari de l'Associació i responsable del Pla de Voluntariat durant molts anys. El número 30 relata els emotius actes del vintè aniversari de l'AAJBB, amb l'acte commemoratiu i l'entrega dels premis Amics del Jardí Botànic a sòcies i socis i a amigues i amics dels primers temps. El número 33 destaca els cinquanta anys de la mort del doctor Pius Font i Quer i en repassa la trajectòria, des dels orígens del Jardí Botànic als sots de la Foixarda de Montjuïc el 1941. El número 34 inclou un article sobre els arbres centenaris del Jardí Botànic. Fins als números 40, 41 i 42 d'aquests vint-i-cinc anys de l'Associació.

Un logotip per a l'Associació

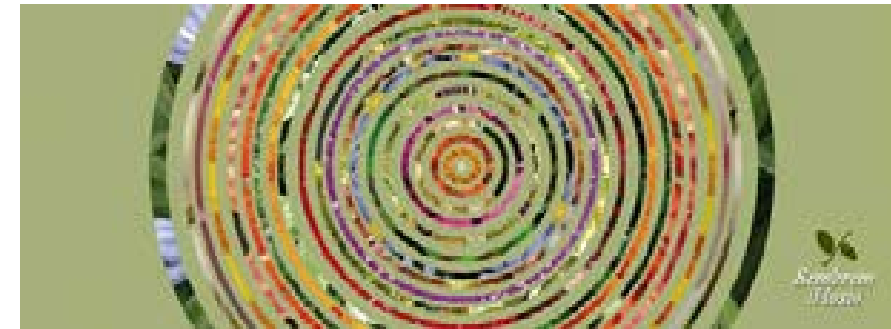
L'Associació d'Amics necessitava un logotip per a millorar la imatge corporativa. Així, el desembre de 1993 el president, Oriol Comas, va donar a Núria Costa uns primers esbossos de logotip que, seguint els criteris amb America Sánchez, donaven una idea de la primera proposta que havien fet Jordi Vila i Eva Anguera.

El president va ser una de les persones que va insistir més que el logotip havia de ser una creació de la gent de l'Associació i que no havia de venir del disseny de l'Ajuntament. I, en aquest frec a frec, al final, es van triar les propostes de la fulla i el gla d'Eva Anguera.

El logotip amb el gla i les fulla d'alzina identificava l'Associació i amb aquesta imatge es va marcar fulls, sobres, segell..., i es va convertir en una imatge que l'Associació ha mantingut durant vint-i-cinc anys i que encara té vigent avui en dia.

El logotip amb el nom corporatiu de l'AAJBB.

La imatge corporativa dels vint anys.

La celebració dels vint anys va generar una altra imatge corporativa, amb els vint anells dels arbres i el lema «Sembrem il·lusió», que identifica molt l'Associació.

Per als vint-i-cinc anys es va recuperar un antic logotip que havia editat el Museu de Ciències per als vint anys i que no havia prosperat, i se'n va fer una adaptació per al vint-i-cinquè aniversari.

L'any 2010 es va inaugurar el web de l'Associació, www.amicsjbb.org, una nova eina de comunicació amb els socis i sòcies i amb els amics i amigues que permet anunciar totes les activitats que desenvolupa l'entitat, així com informar sobre qualsevol esdeveniment de manera immediata. Enrere ja queden les agendes, els tríptics i les paperetes que s'havien fet fins llavors, amb llargues trameses per correu ordinari, amb els sobres, les etiquetes i els segells, cosa que suposava una de les feines més feixugues per al personal de Secretaria de l'Associació. El nou web permet obrir un aparador a la ciutadania per explicar el projecte de l'AAJBB i totes les propostes d'activitats. Diferents apartats alimenten el nou portal, com ara un espai de notícies, un racó del soci, un espai per a les activitats i un espai de descàrregues, els quals permeten oferir tota la informació sobre l'activitat associativa a socis i sòcies i a amics i amigues.

El logo de la fulla i el gla va ser el que es va acabar imposant i el que s'ha convertit en el símbol de l'AAJBB.

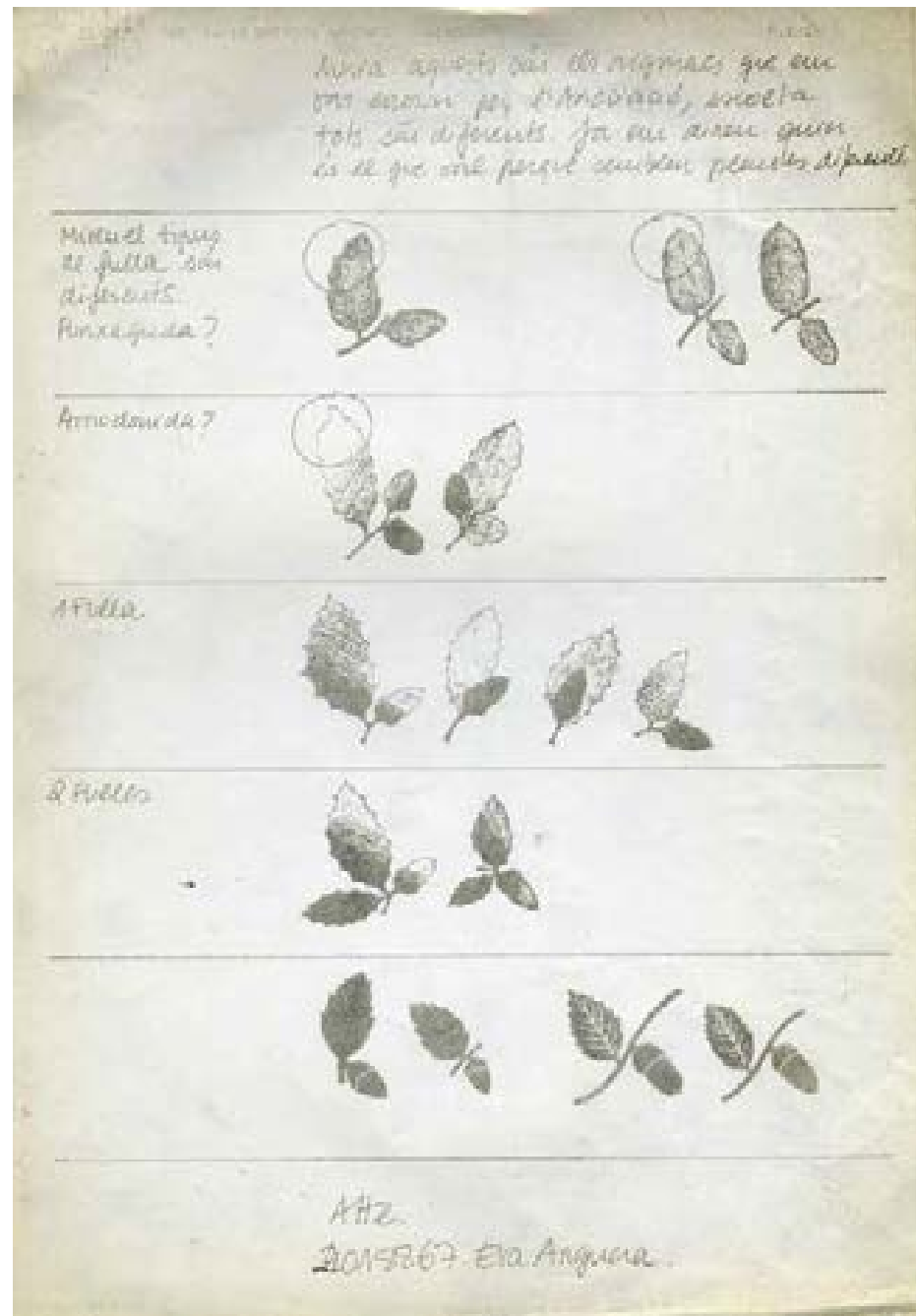

El logo del vint-i-cinquè aniversari.

Una reseña de la campanya «La teva llavor farà créixer un Jardí» en la revista naturalista *Quercus* propiciò que un grupo de asturianos impulsase el Jardín Botánico Atlántico de Gijón.

Carlos Azofra

Esbossos de les primeres propostes de logo per a l'Associació.

D'altra banda, també es va crear un compte de Flickr, el qual permet recollir en un espai web fotografies dels esdeveniments de l'Associació.

L'any 2012 es va posar en marxa la pàgina de Facebook de l'Associació: facebook.com/AAJBB, que va esdevenir un canal tant per a tenir seguidors com per a seguir altres persones i entitats, cosa que va permetre establir una xarxa ciutadana i va facilitar molt la comunicació. L'any 2017 es van obrir comptes a Twitter (@aajbb_info) i a Instagram (@amicsdeljardibotanic), de manera que la comunicació amb els socis i sòcies i la presència a les xarxes estaven garantides. Cal destacar, a més, la col·laboració de socis i sòcies i d'amics i amigues en la gestió diària de les xarxes socials. Runa Leo i altres persones han dedicat part del seu temps a mantenir actius aquests comptes, aportant continguts i multiplicant la informació de les activitats de l'AAJBB a la xarxa.

Amb tot, l'Associació ha continuat fent trameses de correu ordinari per als socis i sòcies més grans que no tenen l'oportunitat de connectar amb les xarxes socials, de manera que han continuat rebent informació de l'Associació pels mitjans clàssics.

L'aparició de Whatsapp ha suposat un altre gran canvi, ja que gairebé tots els socis i sòcies, fins i tot els més grans, tenen telèfon mòbil i utilitzen Whatsapp. Probablement, les trameses per correu ordinari tenen els dies comptats.

El més feixuc de la feina de suport administratiu era enviar l'*Agenda*. Primer, t'acompanyava el soroll monòton i continu de la impressora, que ens proporcionava les etiquetes. Sort si no passava res i no calia tornar a començar. Seguidament, calia ensobrar l'*Agenda* i enganxar les etiquetes als sobres. Per sort, això ho fèiem amb l'ajuda de voluntaris. Finalment, calia agafar la bicicleta i portar els sobres a l'empresa que feia l'enviament.

Jordi Pou

La redacció i la correcció d'aquest llibre s'han acabat el dia 14 de desembre del 2020. El projecte es va engegar el desembre del 2017, amb molta il·lusió i sense saber gaire quin seria el resultat final. Durant tres anys hem revisat textos, hem recollit imatges, hem identificat persones, hem recollit dibuixos, hem interpretat textos, hem llegit l'agenda, les publicacions de *Brolla* i *L'informatiu*, les actes de les assemblees, les actes de les juntes directives i les memòries d'activitats. El resultat és aquest llibre, que vol ser un resum de la història, de les activitats i de les experiències viscudes per l'Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona entre el 1993 i el 2018. Demanem disculpes pels possibles errors que hi puguin haver i per si ens hem oblidat de reflectir-hi algun aspecte destacat que ens hagi passat per alt. Volem dedicar un agraïment sincer a totes les persones que han participat d'alguna manera en la redacció d'aquest text i que han fet possible que la història de l'Associació s'hagi materialitzat en el llibre **25 anys sembrant il·lusions**.

Branca d'alzina (Quercus ilex L.), dibuix commemoratiu dels vint-i-cinc anys de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic. La fulla d'alzina i el gla han estat símbol de l'Associació des del començament (1994).

Autor: Joaquim Conca, 2018.

jardí botànic

Parc de Montjuïc

**museu de ciències
naturals de Barcelona**

**Associació d'Amics
del Jardí Botànic**